T.C.
ERCİYES ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ŞEHİR VE BÖLGE PLANLAMA ANABİLİM DALI

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ SINIRLARI İÇİNDE KALAN KIRSAL YERLEŞİMLERİN MEKÂNSAL SORUNLARI VE KIRSAL YERLEŞME PLANLAMASI İÇİN BİR KAVRAMSAL ÇERÇEVE ÖNERİSİ; "KAYSERİ ÖRNEĞİ"

Hazırlayan
Ali MERT

Danışman
Doç. Dr. Ozan HOVARDAOĞLU

Yüksek Lisans Tezi

Temmuz 2017
KAYSERİ

T.C.
ERCİYES ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ŞEHİR VE BÖLGE PLANLAMA ANABİLİM DALI

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ SINIRLARI İÇİNDE KALAN KIRSAL YERLEŞİMLERİN MEKÂNSAL SORUNLARI VE KIRSAL YERLEŞME PLANLAMASI İÇİN BİR KAVRAMSAL ÇERÇEVE ÖNERİSİ; "KAYSERİ ÖRNEĞİ "

(Yüksek Lisans Tezi)

Hazırlayan
Ali MERT

Danışman
Doç. Dr. Ozan HOVARDAOĞLU

Temmuz 2017
KAYSERİ

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Ali MERT

İmza :

YÖNERGEYE UYGUNLUK

Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçinde Kalan Kırsal Yerleşmelerin Mekânsal Sorunları ve Kırsal Yerleşme Planlaması İçin Bir Kavramsal Çerçeve Önerisi; Kayseri Örneği adlı Yüksek Lisans tezi, Erciyes Üniversitesi Lisansüstü Tez Önerisi ve Tez Yazma Yönergesi'ne uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan

Ali MERT

Danışman

Doç. Dr. Ozan HOVARDAOĞLU

Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı

Doç. Dr. Ozan HOVARDAOĞLU

Doç. Dr. Ozan HOVARDAOĞLU danışmanlığında **Ali MERT** tarafından hazırlanan **"Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçinde Kalan Kırsal Yerleşmelerin Mekansal Sorunları ve Kırsal Yerleşme Planlaması İçin Bir Kavramsal Çerçeve Önerisi; Kayseri Örneği"** adlı bu çalışma, jürimiz tarafından Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü **Şehir ve Bölge Planlama** Anabilim Dalında **Yüksek Lisans** tezi olarak kabul edilmiştir.

20.07.2017

JÜRİ:

Başkan : Doç. Dr. Ozan HOVARDAOĞLU

Üye : Doç. Dr. Seda ÇALIŞIR HOVARDAOĞLU

Üye :Yrd. Doç. Dr. Aysu UĞURLAR

ONAY:

Bu tezin kabulü, Enstitü Yönetim Kurulunun 25/07/2017 tarih ve 2017/31-15 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

25/07/2017

Enstitü Müdürü
Prof. Dr. Mehmet AKKURT

ÖNSÖZ / TEŞEKKÜR

Çalışmalarım boyunca farklı bakış açıları ve bilimsel katkılarıyla beni aydınlatan, yakın ilgi ve yardımlarını esirgemeyen sayın hocam Doç. Dr. OZAN HOVARDAOĞLU'na teşekkür ediyorum.

Alan çalışmalarım sırasında karşılaştığım zorlukları aşmamda yardımlarından dolayı Kayseri Büyükşehir Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürü Murat BULUT' a, 6360 Sayılı Büyükşehir Yasası kapsamında kapanan belde belediyeleri eski başkanlarına, Ankara Üniversitesi Prof. Dr. Harun TANRIVERMİŞ' e teşekkür ederim.

Yüksek Lisans Yapmama destek veren Yahyalı Belediye Başkanı Esat ÖZTÜRK' e teşekkürlerimi bir borç bilirim

Ayrıca; çalışmalarım da beni daima destekleyen eşim Seda ve çalışmamın her aşamasında yanımızda bulunan, çalışma süresince sabır göstererek bize destek veren Kızım Buğlem Duru ve oğlum İbrahim Çınar' a en içten teşekkürlerimi sunarım.

Ali MERT

Kayseri, Temmuz 2017

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ SINIRLARI İÇİNDE KALANKIRSAL YERLEŞİMLERİN MEKÂNSAL SORUNLARI VE KIRSAL YERLEŞME PLANLAMASI İÇİN BİR KAVRAMSAL ÇERÇEVE ÖNERİSİ; KAYSERİ ÖRNEĞİ

Ali MERT

Erciyes Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans Tezi, Temmuz 2017
Danışman: Doç. Dr. OZAN HOVARDAOĞLU

ÖZET

12.11.2012 tarih ve 6360 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu Türkiye'de kırsal yerleşmelerin planlanması ve kırsal kalkınma açısından son dönemdeki en önemli yasal ve yönetsel değişimin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu kanun kapsamında Türkiye' de 13 il büyükşehir, 14 ilde de, il sınırı il mülki sınırları haline gelmiştir. Ayrıca 29 il içerisinde kalan 1017 belde belediyesi ve 16095 köy olmak üzere toplam 17112 kırsal yerleşim büyükşehir belediyesinin mahallesi konumuna geçmiştir. Bu çalışma, büyükşehir belediyesi sınırları içinde kalan kırsal yerleşmelerde yapılan planları araştırmak ve kırsal yerleşmelerin planlanması konusunda yeni bir kavramsal çerçeve üretmek amacı taşımaktadır. Araştırma sonucunda üç önemli tespite ulaşılmıştır. Bunların ilki, kırsal yerleşmelerde yapılan planların plan sınırlarının sadece yerleşme ölçeğinde kalması nedeniyle yerleşmenin ekonomik yapısına ilişkin temel kararları getiremiyor olmasıdır. İkincisi, kırsal yerleşmelerde planlama çalışmalarının, tekil yerleşmeler yerine, kırsal yerleşmelerin birbirleriyle olan bütünleyicilik ilişkilerini göz önünde tutacak nitelikte planlanması gerekliliğidir. Üçüncü sonuç ise, büyükşehir belediyelerinin kurumsal ve organizasyonel yapılarında bu iki sonucu gerçekleştirecek nitelikte bir yeniden yapılanma gerekliliği olarak görünmektedir.

Anahtar Kelimeler: Büyükşehir Belediyesi; Kırsal Yerleşme; Planlama; Kavramsal Çerçeve; Kayseri.

REMAINING IN THE MUNICIPALITY OF LIMITSSPATIAL PROBLEMS AND RURAL SETTLEMENTPLANNING FOR A RURAL SETTLEMENT CONCEPTUAL FRAMEWORK PROPOSAL;KAYSERI EXAMPLE

Ali MERT

Erciyes University, Graduate School of Natural andAppliedSciences
M.Sc. Thesis, July 2017
Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Ozan HOVARDAOĞLU

ABSTRACT

The Metropolitan Municipality Law, Law number 6360 which is enacted in 12.11.2012 results fundamental changes in rural planning and represents one of the most important changes in legal and administrative frameworks of rural planning in Turkey. 17112 rural settlements became neighborhoods of Metropolitan Municipalities in this process in 29 provinces of Turkey which are also NUTS II Level 3 regions. Study aims to construct a framework for planning in rural settlements which were become spatial parts of Metropolitan Municipalities. Three important outcomes are identified in this study. The first one is the problem of planning borders. Since the planning borders are limited just with the built environment of the settlements, rural plans seem to have a lack of economic decisions about the rural settlements. Second, plans for individual rural settlements seem to fail to understand and decide about the complementarity relations amongst the rural settlements as a whole. Therefore rural plans should be prepared in accordance with these complementarity relations between them within regional scales. Finally, third outcome represents the necessity of Metropolitan Municipalities to re-structure their organizational and institutional structures in accordance with the attempts to fulfill the first and second outcomes identified above.

Keywords: Metropolitan Municipality, Rural Settlements Planning, Public Framework, Kayseri.

İÇİNDEKİLER

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ SINIRLARI İÇİNDE KALAN KIRSAL YERLEŞİMLERİN MEKÂNSAL SORUNLARI VE KIRSAL YERLEŞME PLANLAMASI İÇİN BİR KAVRAMSAL ÇERÇEVE ÖNERİSİ; KAYSERİ ÖRNEĞİ

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK i

YÖNERGEYE UYGUNLUK ii

KABUL VE ONAY iii

ÖNSÖZ / TEŞEKKÜR iv

ÖZET v

ABSTRACT vi

İÇİNDEKİLER vii

TABLO LİSTESİ x

ŞEKİL LİSTESİ xi

SİMGELER ve KISALTMALAR xii

BÖLÜM 1

GİRİŞ

1.1. Amaç ve Kavramsal Çerçeve 1

1.2. Kapsam ve Mekânsal Çerçeve 3

1.3. Yöntem 4

1.4. İçerik 5

BÖLÜM 2

TÜRKİYE'DE KIRSAL ALANLARINMEKÂNSAL YENİDEN YAPILANMASIVE KIRSAL YERLEŞMELERİN DÖNÜŞÜMÜ

2.1. Türkiye'de Kırsal Alanların Demografik Yapı Değişimi ve Mekânsal Yansımalar 9

2.1.1. Türkiye'de Kırsal Alanların Demografik Yapı Değişiminin Kısa Perspektifte Niceliksel Analizi 9

2.1.2. Demografik Açıdan Ulusal Eğilimlerin Dışında Kalan Kırsal Yerleşmeler de Bulunmakta mıdır? 12

2.1.3. Türkiye'de Kırsal Yerleşmelerin Demografik Dönüşümü ile Mekânsal Planlama Kararları Arasında Bir Uyum Var mı? 13

2.2. 6360 Sayılı Büyükşehir Belediyeleri Yasası ve Mahalleye Dönüşen Kırsal Yerleşmeler 15

BÖLÜM 3

TÜRKİYE'DE YÖNETİM SİSTEMİVE MEKÂNSAL PLANLAMA

3.1. Türkiye'de Yönetim Sistemi 18

3.1.1. Merkezi Yönetim 19

3.1.2. Yerel Yönetimler 20

3.1.2.1. İl özel idareler 20

3.1.2.2. Belediyeler 21

3.1.2.3 Köyler 22

3.2. 6360 Sayılı Kanun 24

BÖLÜM 4

KAYSERİ'DE KIRSAL YERLEŞMELERDE DEMOGRAFİK YAPI VE İMAR PLANI ANALİZLERİ

4.1. Kayseri'de Kırsal Alanda Demografik Yapı Dönüşümü 25

4.2. Kayseri'de Kırsal Yerleşmelerin 6360 Sayılı Yasa Öncesindeki İmar Planlarının İncelenmesi 28

4.2.1. Zile Kırsal Yerleşmesinin Dönüşümü 29

4.2.2. Derebağ Kırsal Yerleşmesinin Dönüşümü 31

4.2.3. Büyüktuzhisar Kırsal Yerleşmesinin Dönüşümü 33

4.2.4. Güllüce Kırsal Yerleşmesinin Dönüşümü 35

4.2.5. Karakaya Kırsal Yerleşmesinin Dönüşümü 37

4.2.6. Koyunabdal Kırsal Yerleşmesinin Dönüşümü 38

4.2.7. Kaynar Kırsal Yerleşmesinin Dönüşümü 39

4.2.8. Dadaloğlu Kırsal Yerleşmesinin Dönüşümü 40

4.2.9. Yeşilkent Kırsal Yerleşmesinin Dönüşümü 41

4.2.10. Palas Kırsal Yerleşmesinin Dönüşümü 42
4.2.11. Küpeli Kırsal Yerleşmesinin Dönüşümü 43
4.2.12. Kululu Kırsal Yerleşmesinin Dönüşümü 45
4.2.13. Kayapınar Kırsal Yerleşmesinin Dönüşümü 47
4.2.14. Büyüktoroman Kırsal Yerleşmesinin Dönüşümü 48
4.3. Değerlendirme 50

BÖLÜM 5

DEĞERLENDİRME VE BULGULAR

5.1. 6360 Sayılı Yasa ile Kırsalın Yapısal Değişikliği 54
5.2. Kırsalın İdari Yapı Değişikliği 54
5.2.1. İl Özel İdareler, Kapanması ve Alınan Önlemler 55
5.2.1.1. Kırsal Hizmetler Biriminin Oluşturulması 56
5.2.1.2. Tarımsal Hizmetler Biriminin Oluşturulması 56
5.2.2. Yeni İlçe Kurulması 57
5.2.3. Köy Muhtarlığından Mahalle Muhtarlığına 57
5.2.4. Belde Belediyelerinin Mahalleye Dönüştürülmesi 57
5.2.5. Görev ve Yetki Dağılımının Yeniden Düzenlenmesi 58
5.3. İmar ve Planlama Düzeni ile Hizmet Sunumunda Değişiklikler 59
5.4. Kırsal Alan Yönetimi 60
5.5. Kırsal Çevrenin Korunması ve Geliştirilmesi 61
5.6. Kentin Kırdan Farklılaşması 62
5.7. Kırsalın Planlanmasında: Belediye mi? İl Özel idaresi mi? 62

BÖLÜM 6

SONUÇ VE ÖNERİLER 65
EKLER 69
KAYNAKÇA 86
ÖZGEÇMİŞ 89

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. 1965-2010 Yılları Arası Kırsal Nüfus Değişimi Oranı (%) 10
Tablo 2. 1985-2010 Yılları Arası Kentsel-Kırsal Nüfus Değişimi (kişi) 10
Tablo 3. 2000 – 2010 Nüfus Değişimi. 12
Tablo 4. Türkiye' de Yönetim Sistemi. 18
Tablo 5. Merkezi Yönetim Sistemi 19
Tablo 6. Yerel Yönetim Sistemi 20
Tablo 7. Kayseri İli İlçe Bazında İmar Planı Çalışmaları ve Nüfusun Değişimi. 26
Tablo 8. Araştırma Kapsamında İmar Planları İncelenen ve / veya Yöneticileriyle Derinlemesine Görüşme Yapılan Yerleşmeler 28

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1. 1985 – 2010 yılları arasında kırsal nüfusun toplam nüfus içindeki değişimi. 11
Şekil 2. Araştırma Kapsamında İmar Planları İncelenen ve Yöneticileriyle Derinlemesine Görüşme Yapılan Yerleşmeler Kayseri İlindeki Konumları 29
Şekil 3. Develi-Zile Beldesi İmar Planı 30
Şekil 4. Yahyalı - Derebağ Beldesi İmar Planı 32
Şekil 5. Bünyan- Büyüktuzhisar Beldesi İmar Planı 34
Şekil 6. Bünyan- Güllüce Beldesi İmar Planı 36
Şekil 7. Bünyan- Karakaya Beldesi İmar Planı 37
Şekil 8. Bünyan- Koyunabdal Beldesi İmar Planı 38
Şekil 9. Pınarbaşı-Kaynar Beldesi İmar Planı. 39
Şekil 10. Tomarza- Dadaloğlu Beldesi İmar Planı 40
Şekil 11. Sarız - Yeşilkent Beldesi İmar Planı 42
Şekil 12. Sarıoğlan -Palas Beldesi İmar Planı 43
Şekil 13. Özvatan - Küpeli Beldesi İmar Planı 44
Şekil 14. Akkışla - Kululu Beldesi İmar Planı 46
Şekil 15. Felahiye -Kayapınar Beldesi İmar Planı 47
Şekil 16. Felahiye -Büyüktoroman Beldesi İmar Planı 49

SİMGELER ve KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılan bazı kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda belirtilmiştir.

Simgeler ve Kısaltmalar	Açıklamalar
Age	Adı Geçen Eser
Agk	Adı Geçen Kaynak
Agm	Adı Geçen Makale
Bkz	Bakınız
BMK	Belediye Meclis Kararı
BŞB	Büyükşehir Belediyesi
DDY	Devlet Demir Yolları
DİE	Devlet İstatistik Enstitüsü
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
R.G.	Resmi Gazete
S.	Sayfa
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti
t.y.	Tarih Yok
TDK	Türk Dil Kurumu
Vb.	Ve Benzeri
YSK	Yer Seçim Komisyonu

BÖLÜM 1

GİRİŞ

1.1. Amaç ve Kavramsal Çerçeve

"12.11.2012 tarih ve 6360 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu" Türkiye'de kırsal yerleşmelerin planlanması ve kırsal kalkınma açısından son dönemdeki en önemli yasal ve yönetsel değişimin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu kanun kapsamında Türkiye' de 13 il büyükşehir, 14 ilde de, il sınırı il mülki sınırları haline gelmiştir. Ayrıca 29 il içerisinde kalan 1017 belde belediyesi ve 16095 köy olmak üzere toplam 17112 kırsal yerleşim büyükşehir belediyesinin mahallesi konumuna geçmiştir. Bu çapta bir değişim, yönetsel deneyimleri neredeyse tamamen kentleşme ve kentleşmeyle ilgili sorunlardan oluşan ülkemiz yerel yönetimlerinin sorumluluk ve karar alanı içine büyük miktarda kırsal yerleşmenin katılması gibi bir sonuç ortaya çıkarmaktadır. Bu durumda ise, Türkiye'de bu yasa kapsamıyla büyükşehir belediyesi sınırları içinde kalan kırsal alanların planlanması ve bununla birlikte kırsal kaçınılmaz olarak kırsal kalkınma, bir belediye, diğer bir deyişle kent yönetimi, sorumluluğu haline gelmektedir.

Kırsal alanların planlanması, 6360 sayılı yasa öncesinde il özel idarelerinin yetki ve sorumluluk alanında kalan bir uygulamadır. Ayrıca 6360 sayılı yasa ile büyükşehir statüsü kazanmamış illerde halen kırsal alanların planlanmasından il özel idareleri sorumlu bulunmaktadır. Söz konusu yasa öncesinde kırsal yerleşmelerin planlanmasında iki temel yasal süreç bulunmaktadır. Bunların ilki, kırsal yerleşme eğer belde belediyesi niteliği kazanmış olan bir yerleşmeyse, bu durumda belde belediyesinin imar planlaması yetkilerinin ve 3194 sayılı İmar Kanunu hükümlerinin geçerli olduğu bir planlama süreci gerçekleştirilmekteydi. Bu nitelikteki planlama sürecinde üst ölçekli bölge planları varsa bu planların öngördüğü imar koşullarına uyulması gerekliliği bulunmaktaydı. Ancak ülkemizde belde belediyesi niteliğindeki bu kırsal yerleşmelerin tümünde gerçekleştirilecek imar planlarını yönlendiren nitelikte bölge planları yaygın

olarak hazırlanan ve uygulanan planlar değildir. Büyük ölçekli projelerin gerçekleştirildiği, örneğin Güneydoğu Anadolu Projesi gibi kalkınma planlarının bulunduğu kırsal yerleşmeler dışında, söz konusu belde belediyesi niteliğindeki yerleşmelerin imar koşullarını yönlendiren üst ölçekli planların varlığı nadir gibi görünmektedir. Bu durumda söz konusu yerleşmeler açısından imarı yönlendirecek en üst ölçekli planların nazım imar planları olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Ancak bu çalışmanın ilerleyen bölümlerinde ayrıntılarıyla incelendiği üzere, bu nazım imar planlarının yönlendirdiği uygulama imar planlarının, kırsal alan planlanması odaklı planlar olmaktan çok, kentsel yerleşmelere özgü bir planlama sürecinin ürünü oldukları söylenebilir.

İkinci temel yasal süreç, belde belediyesi niteliği elde etmemiş olan kırsal yerleşmelerde yapılan planları içermektedir. Bu durumda ise kırsal yerleşmelerde imarla ilgili tüm düzenlemelerden il özel idareleri sorumlu olmakta, yasal çerçevesini Köy Kanunu'nun oluşturduğu bir kırsal yerleşme düzenine tabi ve imar uygulamaları da ağırlıkla plansız alanlar imar yönetmeliği koşullarına bağlı uygulamalar olmaktadır. Her ne kadar Köy Kanunu, kırsal alanlarla ve tarımsal üretimin organizasyonuyla ilgili diğer kanun ve yönetmelikler kırsal alanlardaki kırsal kalkınma çabası açısından önemli ve verimli uygulamalar ortaya çıkarıyor olsa da, 6360 sayılı yasanın yürürlüğe girmesiyle birlikte Türkiye'de kırsal yerleşmelerin planlanması ve kırsal kalkınma açısından çok önemli bir fırsatın ortaya çıktığı söylenebilir. Bu fırsatı, il bütününde kırsal ve kentsel yerleşmeleri birbirleriyle ve yerel üstü ölçeklerle ilişkileri çerçevesinde bütüncül olarak planlayabilmek ve bu bağlamda yerel kalkınmaya yönelik kırsal kalkınmayı da içeren bütüncül kararlar alınabilmesine olanak sağlayan bir düzenlemenin hayata geçmesi olarak özetlemek mümkün.

Bu bağlamda bu çalışma, yukarıda sözü edilen nitelikte bir bütüncül planlama sürecinin hayata geçmesiyle birlikte, bu bütüncül planlama sürecinde kırsal yerleşmeler için bir mekânsal planlama çerçevesi önerisi geliştirebilmek amacı taşımaktadır. Öte yandan bu çalışma Türkiye'deki kırsal yerleşmelere ilişkin önemli bir tespiti de gündeme getirmek amacı taşımaktadır. Ülkemizde uzun yıllar boyunca hızlı nüfus artışları, kırdan kente göç, bu göçe bağlı ortaya çıkan bir hızlı kentleşme deneyimi gibi sorunlar gündemde olmuştur. Ancak içinde bulunduğumuz son on beş yıllık süreçteki ulusal demografik yapı göstergeleri, kırsal yerleşmelerde, bundan önceki dönemlerde olduğu gibi hızlı

nüfus artışları, genç nüfus fazlalığı gibi demografik özelliklerin hızla azalmakta olduğunu göstermektedir. Son dönemde kentsel büyümeyle ilgili birçok çalışma, kentsel büyüme hızlarının, ulusal nüfus artış hızlarının azalıyor olduğu gerçeğine vurgu yapmaktaysa da, aslında ulusal düzeyde kırsal alanlardaki demografik yapı değişiminin mahiyetini araştıran sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalar göstermektedir ki, ulusal düzeyde kırsal alanlardaki geçmiş dönemde ortaya çıkan dinamik demografik yapı özellikleri bu dinamizmini oldukça kaybetmiştir. Kırsalda nüfus artış hızları çok azalmış hatta bazı bölgelerde nüfus sabitlenme ve hatta azalma eğilimine girmiş görünmektedir. Dolayısıyla kırsal yerleşmeler artık eski dönemde olduğu gibi hızlı kentsel büyümenin nüfus kaynağını oluşturma kabiliyetlerini yitirmiş görünmektedir. Böyle bir durumda, kırsal kalkınma ve kırsal yerleşmelerin planlanması çok daha büyük bir önem kazanmaktadır. Bu çalışma, bu tespiti de gündeme taşıyarak, büyükşehir belediyesi sınırları içinde kalan kırsal yerleşmeler için bir mekânsal planlama çerçevesi önerisi geliştirebilmek amacı da taşımaktadır. Dolayısıyla bu çalışmada geliştirilmesi amaçlanan planlama çerçevesi önerisinin iki temel gerekçesi bulunmaktadır. Bunların ilki 6360 sayılı yasayla düzey 3 bölge ölçeğinde, kırsal ve kentsel kalkınmanın bir arada bütüncül bir biçimde planlanabilmesi fırsatı; ikincisi ise kırsal alanlardaki demografik yapı değişimiyle ortaya çıkan kırsal alan planlaması gerekliliğidir.

Bu iki gerekçeye bağlı olarak bu çalışmanın kavramsal çerçevesini Türkiye'de kırsal yerleşmelerin demografik yapı değişimi sorunsalı ile büyükşehir belediyesi sınırları içinde kalan kırsal yerleşmelerde mekânsal planlamanın değişen yasal ve yönetsel çerçevesi oluşturmaktadır. Ancak bu iki çerçevenin mahiyetini anlayabilmek için örnek alanda gerçekleşmiş uygulamaların çözümlemesi ve bu alandaki değişimlerin analiz edilebilmesi gerekmektedir. Söz konusu gereklilik, bu çalışmanın kapsam ve mekânsal çerçevesinin oluşmasını sağlamaktadır.

1.2. Kapsam ve Mekânsal Çerçeve

Bu çalışmada örnek alan olarak Kayseri Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde kalan kırsal yerleşmelerden örneklem seçilmiştir. 6360 sayılı yasa öncesinde de bir büyükşehir belediyesi olan Kayseri'de özellikle kırsal nitelikli belde belediyelerinde önemli miktarda planlama çalışması bulunuyor olması, bu belediyelerin mekânsal planlama çabalarının örneklenebilmesi ve çözümlenebilmesi açısından önem arz

etmektedir. Bununla birlikte önceki bölümde belirtilen nitelikte büyük ölçekli kalkınma planlarının olmaması nedeniyle söz konusu belde belediyelerindeki planlama çalışmalarının kırsal ve kentsel kalkınma hedeflerini birleştirmek gibi bir niteliğinin bulunmaması nedeniyle de önemlidir. Üst ölçekli planların yönlendiriciliğinin olmadığı durumlarda kırsal nitelikteki belde belediyelerinin ne tür mekânsal planlama deneyimleri yaşadığı konusunda özgün örnekler oluşturmaktadır.

Ayrıca günümüzde Kayseri Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde kalan kırsal yerleşmelerde yukarıdaki bölümde ifade edilen demografik yapı değişiminin sonuçları da gözlemlenebilir bir nitelik arz etmektedir. Kayseri kentinin önemli özgünlüklerinden birinin kendi çevresinden ve ağırlıkla da kendi kırsal yerleşmelerinden göç alması olduğu birçok çalışmada da belirtilmiştir. Kayseri ilindeki demografik yapının yıllara göre değişimi incelendiğinde bu eğilimin niceliksel göstergelerine ulaşmak da mümkündür. Kayseri kentinin yerleşik alanı içindeki ilçelerde yoğunlaşan nüfus bir milyon kişinin üzerindeyken, bu yerleşik alan dışında kalan en büyük ilçenin nüfusu 60 bin kişi civarında kalmıştır. Dolayısıyla il içinde merkez yoğun bir biçimde nüfus çekerken, kırsal niteliği devam eden ilçelerde göç nedeniyle nüfusun çok yavaş artan ya da sabit kalan bir eğilim içinde olduğu görülmektedir.

Bu iki gerekçeye bağlı olarak Kayseri Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde kalan kırsal yerleşmelerin, 6360 sayılı yasa öncesinde nasıl planlama deneyimleri yaşadığı ve yasa sonrası süreçte bu kırsal yerleşmeler için nasıl bir planlama yaklaşımı oluşturulması gerektiği konusu, bu çalışmada kurgulanan sorular ve hipotezlerin doğru ve verimli bir biçimde denenmesine olanak sağlamaktadır. Bu nedenle Kayseri Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde kalan kırsal yerleşmeler bu çalışmanın mekânsal çerçevesinin örnek alanını oluşturmaktadır.

1.3. Yöntem

Bu çalışmanın kavramsal çerçevesinde iki önemli sorun alanı tespiti bulunmaktadır. Bunlardan ilki, kırsal yerleşmelerin 6360 sayılı yasa öncesinde hazırlanan planlarının kırsal yerleşmelerden çok kentsel yerleşmelerin sorunlarını çözme odaklı planlar olduğu; ikincisi ise Türkiye'de kırsal yerleşmelerde demografik yapı değişiminin önümüzdeki süreçte nüfusun sabitlenmesi hatta azalması gibi sonuçlar doğurabileceği

öngörüsüdür. Bu nedenle bu çalışmanın yöntemi birbirini bütünleyen üç ana başlıkta veri toplanması ve analizini içermektedir.

Bunların ilki, bir literatür araştırmasını ifade etmektedir. Bu literatür araştırmasının iki bileşeni vardır. Bunların ilki, demografik yapı değişimlerinin yerleşmeler ve daha geniş bir çerçevede planlamayla ilişkisinin kurulmasını sağlayan bileşendir. Bu bileşen içinde, Türkiye'deki demografik yapı değişimi üzerinden ülkemizdeki kırsal alanlara ilişkin öngörüler derlenmiş ve bu öngörülerin alan araştırmasındaki yansımaları tespit edilmiştir. İkinci bileşen ise yine ülkemizdeki mekânsal planlama ve kırsal yerleşmelerin planlanması konusunda yasal ve yönetsel çerçevenin tespitini içermektedir. 6360 sayılı yasa öncesi ve sonrası süreçte büyükşehir belediyeleri sınırları içinde kalan kırsal yerleşmelerin planlanması konusunda yasal ve yönetsel yetkinin yerel yönetimler açısından nasıl paylaşıldığı bu tespit içinde yer almaktadır.

Çalışmadaki ikinci veri toplama ve analiz ana başlığı, 6360 sayılı yasa sonrası süreçte Kayseri Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde kalarak mahalleye dönüşen, yasa öncesi belde belediyesi konumunda olan yerleşmelerdeki imar planlarının incelenmesi ve analizi başlığıdır. Bu başlık altında toplam 14 belde belediyesinin, 6360 sayılı yasa sonrası mahalleye dönüşmeden önceki dönemde hazırlamış oldukları imar planları incelenmiş ve bunların yedisinin bu dönemki belediye başkanlarıyla imar planı hazırlanması süreçlerine ve imar planından beklentilere ilişkin derinlemesine görüşme yöntemiyle bilgi toplanmıştır. Ayrıca imar planına erişilememiş olmasına rağmen, 10 eski belde belediyesinin belediye başkanıyla da bu çerçevede görüşme yapılarak bilgi toplanmıştır. Üçüncü başlıkta ise, önce Türkiye'den ulusal düzeyde sonrasında Kayseri ili bütününde düzey 4 bölge olarak ilçeler düzeyinde kırsal nüfus değişimleri niceliksel olarak incelenmiştir.

1.4. İçerik

Çalışma, giriş ve sonuç bölümleri hariç üç ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde Türkiye'de kırsal alanların demografik yapı değişimi incelenmiş ve giriş bölümünde de tanımlanan temel sorunsalın demografik bileşeni analiz edilmiştir. İkinci bölümde Türkiye'de kırsal yerleşmelerin planlanması sürecindeki yasal ve yönetsel boyut derlenmiştir. 6360 sayılı yasa öncesinde ve sonrasında kırsal yerleşmelerin planlanmasının hangi yasal ve yönetsel süreçlere bağlı olarak gerçekleştiği bu bölümde

ilgili yasa ve yönetmelikler incelenerek anlatılmıştır. Üçüncü bölümde ise Kayseri Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde kalan kırsal yerleşmelerin, düzey IV ilçeler ölçeğinde demografik yapı değişimi incelenmiş, sonrasında ise, günümüzde 6360 sayılı yasa sonrası süreçte mahalleye dönüşmüş 14 belde belediyesinin imar planları incelenmiştir. Ayrıca imar planı incelenen yedi belde belediyesinin belediye başkanıyla yapılan görüşmelerden toplanan bilgi ile, imar planlarına erişilememiş olmasına rağmen belediye başkanıyla görüşme yapılan 10 belde belediyesinin planlama süreçlerinden beklentisi ve planlama süreçlerine ilişkin bilgi de bu bölümde bulunmaktadır.

BÖLÜM 2

TÜRKİYE'DE KIRSAL ALANLARINMEKÂNSAL YENİDEN YAPILANMASIVE KIRSAL YERLEŞMELERİN DÖNÜŞÜMÜ

Türkiye'nin yakın tarihini mekânsal bir perspektiften incelemek, özellikle 1950 sonrası süreçte hızlı bir kentleşme olgusunun varlığını göstermektedir. 2000'li yılların başına kadar geçen süreçte, ulusal düzeyde hızlı nüfus artışları ve kırsaldan kentsel alanlara doğru gerçekleşen göçler nedeniyle ulusal nüfus artış hızlarının hep üstünde seyreden kentsel nüfus artışı, bu kentleşme olgusunun demografik açıdan en belirgin özelliğidir. Aynı dönem kırsal açısından incelendiğinde ise, kırsal yerleşmelerin çoğunlukla nüfus kaybeden ve hızlı kentsel nüfus artış hızlarının kaynağı gibi görülen yerleşmeler olduğu söylenebilir. Bu durum aslında çok değişkene bağlı karmaşık bir denklem olsa da, en belirginleşen unsur, sanayileşmenin Türkiye'de ulusal kalkınma çabalarının hep odak noktasında olması ve sektörel olarak sanayinin bir kentsel faaliyet olması gösterilebilir.

Ulusal kalkınma çabalarının sanayileşme üzerinde yoğunlaşması ve sanayinin bir kentsel faaliyet olması, özellikle 1950 sonrası dönemde Türkiye'nin kentleşme hızlarının dünyadaki en yüksek hızlardan biri haline gelmesi sürecini anlamada önemlidir. Her ne kadar sanayileşmeyle meselesi tek açıklayıcı değişken olmasa da, aynı perspektiften kırsal alanlara bakmak, kalkınma süreçlerinin neden kırsal ve kentsel olarak dengesizleştiğini de açıklayabilir görünmektedir. Kalkınma çabalarının kent üzerinde yoğunlaştığı dönemlerde kırsal yerleşmelerin kalkınma açısından geride kalması çok da beklenmedik bir sonuç gibi görünmemektedir. Ancak sadece ekonomik açıklamalar bu konuda yetersiz kalır. Yaşam kalitesi düzeylerinde de ekonomik bileşenlerle ilişkili biçimde, bu süreçte dengeler kırsal aleyhine bozulmuştur. Örneğin Ruşen Keleş çok çarpıcı biçimde, kentleşme hızlarının artışını, sadece kentin çekiciliği açısından değil, kırın iticiliği açısından da anlaşılması gerektiğini belirtmektedir (1).

Burada Keleş'in altını çizmekte olduğu iticilik, kuşkusuz yaşam kalitesi açısından ortaya çıkan dengesizliklere odaklanmış bir biçimde kavranmalıdır.

Kırsal yerleşmelerle kent arasında özellikle kalkınma ve yaşam kalitesi gibi konularda ortaya çıkan dengesizlikler ise, kalkınma planlarının başladığı dönemden bu yana hemen her kalkınma planında telaffuz edilen öncelikli sorunlardan biri olmuştur. Ulusal düzeyde hazırlanan kalkınma plan, politika ve stratejileri öncelikli olan bu sorunları vurgulamaktadır. Örneğin o dönemki adıyla Devlet Planlama Teşkilatı tarafından hazırlanan "Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi (2007–2013)" içinde yapılan analizlerde, Türkiye'de kırsal yerleşmelerin hemen her gösterge açısından kentlerden çok geride kalmış olduğu vurgulanmaktadır [1]. Kalkınma planları gibi ulusal düzey çabalardan farklı birçok araştırmaya kadar genel kanı, dengelerin hep kırsal aleyhine bozulmuş olduğu yönündedir [1]. Bu nedenle kırsal her zaman dışa göç nedeniyle devamlı nüfus kaybeden; ancak kaybettiği bu nüfus sayesinde kentleşmenin de en önemli nüfus kaynağı olarak görülen bir yapıda kabul edilmektedir.

Bu noktadan hareketle bu bölümde amaçlanan, Türkiye'de kırsal yerleşmelerin birçok araştırma ve politika tarafından genel kabul görmekte olan, kentleşmenin nüfus kaynağı olma niteliğinin artık kaybolmuş olduğunu demografik göstergeler kullanarak gösterebilmektir. Kırsal yerleşmelerin geçmiş dönemdeki demografik kabiliyetlerinin artık geçerli olmadığını gösterebilmek, bu yerleşmeler için hazırlanacak olan tüm mekânsal, ekonomik, sosyal ve benzeri politikalar açısından da büyük önem taşımaktadır. Kırsal yerleşmeleri alışılagelmiş mekânsal ve sektörel yapılanmanın dışında bir perspektifle anlamak, bu yerleşmeler için hazırlanacak mekânsal planların işlerliği açısından da son derece önemlidir. Özellikle 1980lerden başlayarak turizm gibi sektörlerin kırsal ekonomideki etkinliğinin artması, 2000li yıllarla birlikte tarımsal üretimin giderek geleneksel geçimlik üretim çizgisinden koparak profesyonel bir yöne doğru yol alması ve son on yıldaki yeni yasal düzenlemelerle farklı yerel yönetim anlayışlarının etkinlik kazanması, kırsal yerleşmeler için hazırlanacak olan mekânsal planların bu yerleşmelere özgü nitelikleri göz ardı etmemesi gerekliliğini de netleştirmektedir. Bu amaçla, öncelikle kırsalın demografik yapısının nasıl bir değişim içinde olduğunu kısaca analiz etmek gerekir.

2.1. Türkiye'de Kırsal Alanların Demografik Yapı Değişimi ve Mekânsal Yansımalar

Bu kısımda amaçlanan, Türkiye'de kırsal yerleşmelerdeki demografik yapı değişimini son yirmi yıllık perspektifte inceleyerek, bu değişim eğilimleri ile mekânsal planlama kararları eğilimleri arasındaki bağlantılar kurulmaya çalışılmaktadır. Bunun için ilk önce genel bir niceliksel analiz yapılmakta ve Türkiye'de kırsal yerleşmelerin genel nüfus değişimi eğilimlerinin tespiti üzerinde durulmaktadır. İkinci aşamada ise, bu eğilimler, mekânsal planlama kararlarının mevcut eğilimleriyle birlikte yorumlanmaktadır.

2.1.1. Türkiye'de Kırsal Alanların Demografik Yapı Değişiminin Kısa Perspektifte Niceliksel Analizi

Türkiye'de demografik yapı değişimine ilişkin güncel analizler ve özellikle ulusal düzey politikalar ağırlıkla ulusal düzeyde toplam nüfusun sabitlenme eğilimine girmiş olmasına ve bununla birlikte kentleşme hızlarında ortaya çıkan yavaşlamaya odaklanmış gibi görünmektedir [2]. Bunda kuşkusuz kentin ve kentleşmenin her dönem odak noktasında olması büyük etki sahibidir. Kırsal yerleşmeler böyle bir odak noktasına bağlı olarak düşünüldüğünde ise, genellikle geleneksel sosyal ilişkilerin ağırlıklı olduğu, mekânsal olarak pek değişmeyen bir yapıda ve kentleşmenin en önemli nüfus kaynağı gibi görülmektedir. *Gerçekten de kırsal bu geleneksel sosyal yapı ve kentlere bakarak göreli düşük yaşam kalitesi gibi etkenlere bağlı olarak hep nüfus kaybeden yerleşmeler olarak düşünülmüştür* [1].

Bu araştırmalar, kırdan kente göçün 1950 sonrası süreçte kentleşmenin en belirgin özelliklerinden biri olarak ortaya çıktığını vurgulamaktadır. Benzer biçimde kalkınma çabaları açısından da bu nitelikteki göçün ulusal kalkınma ekseni üzerinde büyük etkileri olduğu vurgulanmaktadır. Ancak bu vurguların tamamının kentleşme açısından bakılarak üretildiğini söylemek çok da yanlış olmaz. *Tüm meseleye kırsal açısından bakıldığında, kırsalın genellikle hep nüfus kaybeden ve ekonomik olarak geleneksel ilişkilere bağlı pasif bir yapıda görüldüğünü söylemek mümkündür* [3]. Tablo 1 Türkiye'de toplam, kentsel ve kırsal nüfusların 1965 – 2010 yılları arasındaki değişimini göstermektedir.

Tablo 1. 1965-2010 Yılları Arası Kırsal Nüfus Değişimi Oranı(%) [4].

	Toplam (%)		Kentsel (%)		Kırsal (%)	
TÜRKİYE	1965-2010	2000-2010	1965-2010	2000-2010	1965-2010	2000-2010
	134.85	8.73	420.3	27.76	-14.99	-26.46

Tablo 2'ye göre demografik açıdan da kırsal yerleşmelerde belirgin nüfus kaybı olduğu ve yukarıda da vurgulandığı şekliyle kentleşmenin önemli nüfus kaynaklarından biri olduğu görülmektedir. Ancak en önemli sorun, kırsal yerleşmelerin bu özelliklerini hiç kaybetmeksizin devam ettirebileceğini varsaymak olacaktır.

Tablo 2. 1985-2010 Yılları Arası Kentsel-Kırsal Nüfus Değişimi(kişi) [5].

	Yıl	Toplam Nüfus	Kentsel Nüfus	Kırsal Nüfus
TÜRKİYE	1985	50,664,458	26,865,757	23,798,701
	1990	56,473,035	33,326,351	23,146,684
	2000	67,803,927	44,006,184	23,797,743
	2010	73,722,988	56,222,356	17,500,632

Türkiye’de ulusal düzeydeki nüfus sabitlenme eğilimleri, sadece kentleşmeyle ilgili demografik yapı değişimlerine değil, aynı zamanda kırsaldaki demografik yapı değişimlerine de bağlıdır [2]. Daha önemlisi, son dönemde kırsal alanlardaki demografik yapı değişimini konu alan araştırmalarda kırsal aladaki nüfus yapısının örneğin 1980’lerdeki özelliklerini kaybetmiş olduğunu göstermektedir. Şekil 2 Türkiye’de 1985 – 2010 yılları arasında kırsal nüfusun toplam nüfus içindeki değişimini nüfus piramitlerine bağlı bir biçimde göstermektedir.

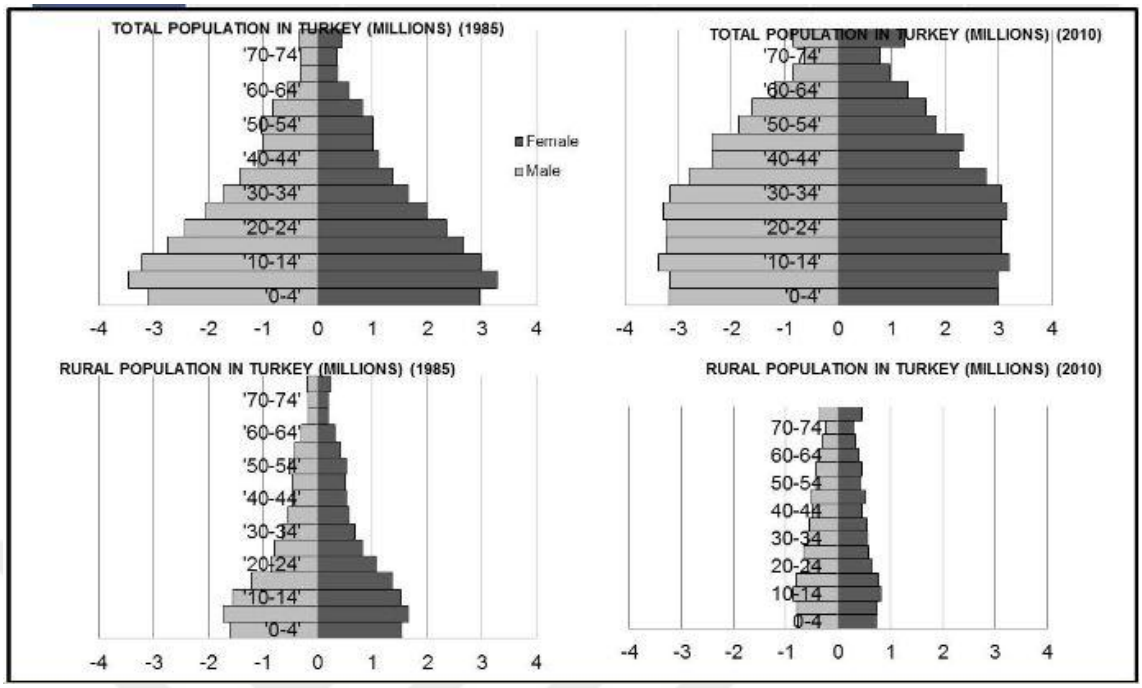

Şekil 1. 1985 – 2010 yılları arasında kırsal nüfusun toplam nüfus içindeki değişimi [2].

Nüfus piramitlerinin bu biçimdeki dönemsel karşılaştırması, Türkiye'de ulusal düzeyde kırsal yerleşmelerin nüfus yapısının, kentleşmeyi eski dönemlerdeki gibi besleyebilecek bir mahiyette olmadığını açıkça göstermektedir. *Demografik yapı değişiminin nüfus üzerindeki etkilerini anlatan araştırmalar, nüfus yenilenme eğilimi olarak adlandırdıkları bir eğilimden söz etmekte ve bu eğilim açısından 0 – 14 yaş grubu arası nüfusun önemini vurgulamaktadır* [6]. *Bu açıdan bakıldığında, 1985 – 2010 yıları asası kırsal nüfus piramidi değişimi, 0 – 14 yaş grubu arası kırsal nüfusta ortaya çıkan azalmayı da açık bir biçimde göstermektedir. Bu azalma, demografik yapıyı konu alan çalışmalarda, nüfusun kısa vadede sabitlenme ve sonrasında azalma eğilimlerine girebileceği olarak yorumlanmakta ve nüfusun yenilenme oranlarında belirgin düşüşler olarak yorumlanmaktadır* [7]. Bu yorumların ışığında kırsalın artık kentleşmenin en önemli nüfus kaynağı olamayacağını söylemek mümkündür. Ama daha önemlisi, kırsal yerleşmeler artık kendine yetecek nitelikte nüfus yenileme oranlarından da uzakta kalıyor görünmektedir.

Tablo 3, 2000 ve 2010 yılları arasında Türkiye'de toplam, kentsel ve kırsal nüfusların değişimini yaş gruplarına göre göstermektedir. Buna göre Türkiye'de 0-14 yaş grubu arası kırsal nüfusun azalma oranları, nüfus piramidi karşılaştırmalarıyla birlikte, Türkiye'de kırsal nüfusun yenilenme oranlarının çok düştüğünü göstermektedir.

Dolayısıyla kırsal yerleşmelerde de nüfus sorunları yeni dönemde ortaya çıkacak en önemli sorunlar gibi durmaktadır.

Tablo 3. 2000 – 2010 Nüfus Değişimi [8].

2000 - 2010 NÜFUS DEĞİŞİMİ									
TR 0 TÜRKİYE		**Nüfus**				**Oran (%)**			
		Toplam	**0-14**	**15-64**	**65+**	**Toplam**	**0-14**	**15-64**	**65+**
	Kırsal	-6.287.212	-2.766.940	-3.698.369	178.097	-26,43	-36,88	-25,46	10,11
	Kentsel	12.229.654	1.425.427	9.513.537	1.290.690	27,80	11,21	32,61	61,52
	Toplam	5.942.442	-1.341.513	5.815.168	1.468.787	8,77	-6,63	13,31	38,06

Bu kısımda sonuç olarak şöyle bir yoruma ulaşmak mümkündür: Türkiye'de kırsal yerleşmelerin demografik yapısı köklü bir biçimde dönüşmektedir ve bu dönüşüm Türkiye'de bugüne kadar görülmüş bir nitelik arz etmemektedir.

Bu dönüşümü hem doğru bir biçimde analiz etmek hem de bu analizlerden yola çıkarak doğru bir biçimde yönlendirebilmek özellikle kırsal yerleşmeler açısından çok büyük önem taşımaktadır.

2.1.2. Demografik Açıdan Ulusal Eğilimlerin Dışında Kalan Kırsal Yerleşmeler de Bulunmakta mıdır?

Bu soru her ne kadar bu çalışmanın ana ekseninden biraz uzak kalmaktaysa da, önceki kısımda ortaya çıkan tespitlerin bazı durumlarda bütün kırsal yerleşmeler için geçerli olmayabileceğini kısaca belirtmek büyük önem taşımaktadır. Kırsal kalkınmanın sürdürülebilir bir biçimde sağlanabilmesi amacıyla ortaya konulan özellikle ulusal düzeydeki stratejilere bağlı olarak bazı özelliklere sahip kırsal yerleşmelerin, bir önceki bölümde yapılan genel tespitten sapan yönlerinin olduğunu söylemek mümkündür.

Bu açıdan en belirginleşen örnekler, kırsal yerleşme ekonomisi üzerinde tarımsal üretimin yanı sıra özellikle turizm gibi sektörlerin etkisinin gözlenmeye başladığı yerleşmelerdir. Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi (2007–2013) içinde özellikle turizmin kırsal ekonomi üzerindeki olumlu etkilerinin altı çizilmekte ve buna bağlı yeni iş ve istihdam olanaklarının sağlanmasının kırsal kalkınma açısından önemi

vurgulanmaktadır. Ancak turizmin bir sektör olarak kırsal ekonomi üzerinde etkili olmasının önemli koşulları da bulunmaktadır.

Bu konuda yapılan araştırmalarda söz konusu koşullar "yerel olanaklar" olarak tanımlanmakta ve bu yerel olanakların çok büyük oranda yerel kültürel, doğal ve tarihi özellikler kaynaklı olduğu vurgulanmaktadır [1]. *Bu açıdan Türkiye'deki kırsal yerleşmeleri konu alan çalışmalara bakıldığında, turizmin bir sektör olarak varlık kazanabildiği ve yerel kırsal ekonomi üzerinde etkilerinin olduğu kırsal yerleşmelerde, o yerleşmelerin demografik yapısı üzerinde olumlu etkileri olduğu ortaya çıkmıştır* [9]. Bu araştırmalarda Ankara'da Beypazarı'nın ve Kayalık Kapadokya bölgesindeki kırsal yerleşmelerin, "yerel olanaklar" haline dönüştürülen yerel kültürel, doğal ve tarihi özellikleri sayesinde turizm sektöründen pay almaya başladığı ve bu payın yerleşmelerin demografik yapısı üzerinde de belirgin etkilerinin ortaya çıkmaya başladığı vurgulanmaktadır.

2.1.3. Türkiye'de Kırsal Yerleşmelerin Demografik Dönüşümü ile Mekânsal Planlama Kararları Arasında Bir Uyum Var mı?

Bu soruya yanıt bulabilmek için öncelikle mekânsal planlamaya ilişkin kısa bir kuramsal analiz yapmak büyük önem taşımaktadır. Mekânsal planlamaya ilişkin literatürün ağırlıkla kentsel planlamaya odaklandığını ve kırsal alan planlamasının ağırlıkla bölge planlama disipliniyle ilintili olduğunu söylemek, bu bağlamda da kentsel planlama detaylarında mekânsal kararları vermek yerine daha genel bir bakışla büyük ölçekli mekânsal kararlara ve ağırlıkla ekonomik kalkınmaya yönelik planlama kararlarıyla ilintili olduğunu belirtmek yanlış olmayacaktır. Bu çalışmada kırsal yerleşmelerin mekânsal planlamasından kasıt, uygulama ölçeğindeki mekânsal karar detaylarını içeren nitelikte bir planlama yaklaşımını, dolayısıyla kentsel planlamadaki mekânsal detaylara benzerliği vurgulamaktadır. Bu açıdan bakıldığında, kırsal yerleşmelerin tasarım ve uygulama ölçeklerine yakın nitelikte detaylar üzerinde duran belli başlı genel çerçeveler dışında ayrıntılı mekânsal planlama rehberleri bulunmadığını söylemek yanlış olmayacaktır. Bu nedenle Türkiye'de kırsal nitelikli yerleşmelerde yapılan uygulama planlarının kentsel planlama maksatlı hazırlanmış mevzuatlarla yürütülmekte olduğunu belirtmek de yanlış olmayacaktır. Dolayısıyla uygulama ölçeğinde ayrıntıya girebilecek nitelikteki bir kuramsal analiz kaçınılmaz olarak kent planlama odaklı kurgulanan kuramsal çerçeveler içinde olmak durumunda kalmıştır.

Bu açıdan ortaya konulabilecek en önemli husus, söz konusu kuramsal çerçevelerin özellikle kent coğrafyasında yer seçmiş ya da seçecek farklı arazi kullanım örüntülerinin arasındaki ilişki odaklı olduğunu vurgulamak olacaktır. Daha özel bir biçimde kentteki farklı arazi kullanımlarını vurgulamakta, bu arazi kullanımlarının kentin en önemli özelliklerinden olduğunu belirtmekte ve kentsel arazi kullanım planlamasının kavramsal çerçevesini çizmektedir. Bu çerçeveye göre kentler uzmanlaşmış ve birbirini tamamlayan ya da bütünleyen farklı arazi kullanımlarından oluşmaktadır ve kent coğrafyasında her bir arazi kullanım için belli yer seçim kriterleri bulunmaktadır. Daha önemlisi, doğru bir kentsel planlamanın, bu arazi kullanımlar arasındaki ilişkiyi doğru biçimde kurgulaması gerektiğini belirtmekte ve bu bağlamda özellikle ulaşım planlamasının da altını çizmektedir [10].

Farklı arazi kullanımlarının birbirlerini bütünleyen niteliklerinin olması, kent planlama literatüründe önemli bir yer tutmaktadır. Örneğin, kenti bir sistem olarak kavramlaştırmakta ve farklı arazi kullanımlarının her birinin bu sistemin birer parçası olduğunu ileri sürmektedir [11]. Buna göre böyle bir sistemin işlerliğinin devamlılığı da sistemin farklı parçaları arasındaki ilişkinin doğru biçimde kurgulanabilmesiyle mümkün olacaktır. Benzer bir biçimde sistem vurgusu üzerinde durur ve kentin mekânsal organizasyonunun bu sistem kavrayışıyla birlikte gerçekleşmesi gerektiğini belirtir [12]. Bu nitelikteki sistem yaklaşımlarının en önemli özelliği, kenti, işleyen; kent coğrafyasında kendine özgü gerekçelerle yer seçmiş farklı arazi kullanımlarından oluşan; bu farklı arazi kullanımlarının her birini sistemin bir parçası olarak kabul eden; bu parçaların her birinin bir diğeriyle bütünleyicilik ya da tamamlayıcılık ilişkisi içinde olduğunu belirten bir sistem olarak temsil etmesidir. Bu bağlamda ortaya çıkan en önemli vurgulardan biri, bu sistemi işler kılan parçalar arasındaki mekânsal ilişkilerin doğru kurulabilmesi ve bu kurgu açısından ulaşım planlamasının önemidir.

Öte yandan, bu sistematik ilişkilerin matematiksel olarak modellenebileceğini vurgulamakta ve bu farklı arazi kullanımları arasındaki ilişkiyi temel alan modeller üzerinde durmaktadır [13]. Kuramsal literatüre dair bu kısa kavramsal analiz göstermektedir ki, mekânsal planlamanın altın çağı olarak varsayılan İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemden 1980li yıllara kadar geçen sürede kent planlama ağırlıkla arazi kullanımları, bunların kendine özgü özellikleri, arazi kullanımlarına has yer seçim kriterleri ve benzeri nitelikte odak noktasında farklı arazi kullanımları ve bunların

birbirleriyle olan ilişkisi bulunmaktadır. Bu odak noktasını, ülkemizdeki mekânsal planlamaya yönelik yasal düzenlemelerle birlikte anlamak, mekânsal planlamanın çok önemli bir diğer özelliğini daha ortaya çıkarmaktadır. Bu da planlamanın, farklı arazi kullanımlarının yer seçimi ve aralarındaki ilişki kadar, bunların yer seçtiği mülkiyet üzerindeki haklardır. Dolayısıyla mekânsal planlamanın bir yanda arazi kullanımları, öte yanda mülkiyet üzerindeki hakları düzenleyen bir kurumsal yapısı olduğunu belirtmek yanlış olmayacaktır.

Bu kısmın başlığında bulunan soruyu bu perspektiften bakarak yanıtlamak, farklı arazi kullanımlarına, bu arazi kullanımlarının yer seçim kriterlerine, bunlar arasındaki karmaşık ilişkinin düzenlenmesine ve bu farklı arazi kullanımlarının yer seçtiği mülkiyetler üzerindeki hakların düzenlenmesine odaklanan bir mekânsal planlama anlayışının kırsal yerleşmeler açısından çok da uygun olmayabileceği sonucuna varılmasına neden olacaktır. Gerçekten de kırsal yerleşmelerin en önemli sorunu, farklı arazi kullanımları değildir. Farklı arazi kullanımlarının nasıl yer seçeceği de değildir ve farklı arazi kullanımları arasındaki ilişkiler de değildir. Ancak daha önemlisi, her ne kadar önemli bir unsur olsa da, mülkiyet üzerindeki haklara ilişkin sorunlar gibi de görünmemektedir.

Bu kısmın başlığında bulunan soruyu yanıtlayabilmek için gereken en önemli vurgu, kırsal yerleşmelerin mekânsal sorunlarının neler olduğunu tayin edebilmek gibi görünmektedir. Bu vurgunun, bu araştırmanın başarmaya çalıştığı önemli tespitlerden biri olarak ilerleyen bölümlerde genel hatlarıyla üzerinde durulmaktadır. Ancak bu aşamadaki en önemli sorulardan biri, 6360 sayılı yasanın çıkmasından sonra Büyükşehir Belediyelerinin sınırları içinde kalan kırsal yerleşmelerde mekânsal açıdan nasıl sorunlar ortaya çıkıyor olduğudur.

2.2. 6360 Sayılı Büyükşehir Belediyeleri Yasası ve Mahalleye Dönüşen Kırsal Yerleşmeler

12.11.2012 tarihinde kabul edilerek yürürlüğe giren 6360 sayılı yasa ile 13 ilde daha Büyükşehir Belediyesi kurulmuş ve bu sayede Türkiye'de sayısı otuza ulaşan Büyükşehir Belediyelerinin sınırları il mülki sınırlarına kadar genişletilmiştir. Yeni yasa Büyükşehir Belediyeleri açısından sadece coğrafi bir sınır genişlemesi olarak anlaşılamaz. Aynı zamanda yetki ve sorumluluk alanları da il mülki sınırlarına kadar

genişlemiş olan bu belediyelerin sınırları içinde geniş bir coğrafyada ve çok sayıda kırsal yerleşme de kalmıştır. Dolayısıyla yasanın yürürlüğe girdiği günden itibaren Büyükşehir Belediyeleri yetki sınırları içinde kalan kırsal yerleşmelerin de idari, mekânsal, ekonomik, siyasi ve benzeri sorumluluklarını üstlenmiş olacaktır. *Yeni yasayla Büyükşehir Belediyesi olan illerde il özel idarelerinin kapatılması ve bunların yetki ve sorumluluklarının yeniden şekillenecek, kapatılan belde belediyelerinin yetki ve sorumluluklarını Büyükşehir Belediyeleri çatısı altında toplayacaktır* [14].

Diğer yanda sınır içinde kalan tüm köy yerleşmeleri artık statü değiştirmiş ve Büyükşehir Belediyeleri'nin birer mahallesi haline dönüşmüştür. Dolayısıyla yerleşmelerin yasal statülerinde de değişiklikler meydana gelmiştir. Böyle bir değişiklik ilk bakışta pek de önemli olmayan bir yasal statü değişikliği gibi görünse de, aslında sınır içinde kalan kırsal yerleşmelerin mahalle statüsüne dönüşmesi, bu yerleşmelerin mekânsal karakteristiğini değiştirmemiş olsa da, artık birer "kırsal yerleşme" olarak değil, "mahalle" olarak nitelik kazanmış olmaları, Büyükşehir Belediyeleri için aslında çok yeni ve son derece önemli bir sorumluluk alanı oldukları gerçeğini değiştirmemektedir. Bu yasayla birlikte Büyükşehir Belediyeleri, artık ulusal düzeydeki kırsal kalkınma çabalarının doğrudan birer paydaşı haline gelmiş bulunmaktadır [15].

Bu aşamada şu tespiti yapmak yanlış olmayacaktır: Büyükşehir Belediyeleri, ilk kuruldukları günden bu yana aslında pek de alışık olmadıkları yepyeni bir sorun alanıyla karşı karşıya kalmış durumdadır ve gerek idari gerekse mekânsal deneyimleri tamamen kent ve kentleşmeyle ilgili olan bu yerel yönetimler artık bugüne kadar hiç deneyimlemedikleri yerleşmelerin sorunlarının sorumluluğunu üstlenmiş durumdadır [15].

Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi ve Ulusal Kırsal Kalkınma Planı'nda, hem Avrupa Birliği Ortak Tarım Politikası'na (AB-OTP) uyum amacıyla tarımsal üretimin yapısal yeniden organizasyonu yönündeki politikalar, hem de sulama altyapısının iyileştirilmesi, arazi toplulaştırması ve benzeri uygulamalarla tarımsal üretime ilişkin yeni düzenlemeler ülkemizde de ortaya çıkmaktadır. Ancak bu politikaların ortaya çıkışı kadar önemli olan, artık bu politikaların uygulanması konusunda Büyükşehir Belediyelerinin de doğrudan yetki ve sorumluluklarının bulunmasıdır.

Yine son derece önemli bir sorun olarak, Büyükşehir Belediyeleri, bir önceki kısımda anlatılan demografik yapı sorunlarıyla karşı karşıya olan; özetle nüfusunun yenilenme

kabiliyetleri oldukça azalmış durumda bulunan bir kırsal yerleşmeler bütününün sorunlarını üstlenmiş görünmektedir. Ulusal Kırsal Kalkınma Strateji belgesi, çok haklı bir biçimde kırsal yerleşmenin tanımlanması konusundaki güçlüğe dikkat çeker. Buna göre kırsal yerleşmeleri tanımlamak her ülkenin kendi koşullarına göre ve dahası zamana göre farklılıklar gösterebilmektedir; bu nedenle hangi yerleşmelerin kırsal yerleşme olarak tanımlanacağı sorusu önemli ve genel bir yanıtı olmayan bir sorudur. Ulusal Kırsal Kalkınma Strateji belgesi, nüfusu 20.000 kişinin altında olan her yerleşmeyi kırsal yerleşme olarak tanımlamakta ve bu sayede bir ortak ulusal kırsal yerleşme tanımını oluşturabilmiş olmayı da amaçlamaktadır. Bu tanım esas alınarak bakıldığı zaman, 6360 sayılı yasa ile Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde kalan ve mahalle statüsüne dönüştürülen çok sayıda kırsal yerleşme bulunmaktadır.

Yukarıda da vurgulandığı gibi, bu yerleşmelerin "mahalle"ye dönüşmesi, bunların kırsal karakterinin değişmiş olduğunu göstermez. Mahalle de olsa bu yerleşmeler kırsal karakteristikte yerleşmelerdir; örneğin kentsel alandaki gibi farklı arazi kullanımlarının zorunlu olarak bir arada bulunmasının gerekli olmadığı, mekânsal olarak kentsel yerleşmelere oranla çok daha az karmaşık özellikler gösteren ve kentsel yerleşmelerdekine benzer giderek karmaşıklaşan mülkiyet hakları gibi sorunları bulunmamaktadır. Bunların yerine çok farklı ve kendine özgü sorunları olan yerleşmelerdir. Bu araştırmada, kentsel yerleşmelerle, idari, ekonomik, sosyal ve benzeri nitelikteki karakteristikleri benzeşmeyen yerleşmelerin mekânsal karakteristiklerinin de benzeşmiyor olduğu; dolayısıyla bu yerleşmelerin mekânsal sorunlarının da özgün çözümler gerektirdiği temel varsayım olarak kabul edilmektedir.

6360 sayılı yasa çıkmadan önce Belde Belediyesi statüsünde bulunan ancak yine de kırsal yerleşme olarak kabul edilen yerleşmeler için de bu varsayım geçerlidir. Dolayısıyla kentsel mekanın organizasyonu temel alınarak oluşturulan mekânsal planlama ilkelerinin bu yerleşmelerde hiç değişmeksizin uygulanması yerine, kırsal yerleşmeler için yeni mekânsal planlama ilkeleri üretilmesi ve bu yerleşmelerde mekânsal planların bu ilkeler esas alınarak gerçekleştirilmesi, hem bu yerleşmelerin özgün karakteristiğine uygun mekânsal planların ortaya çıkması açısından; hem de özellikle ulusal düzeydeki kırsal kalkınma çabaları açısından büyük önem arz etmektedir.

BÖLÜM 3

TÜRKİYE'DE YÖNETİM SİSTEMİVE MEKÂNSAL PLANLAMA

3.1. Türkiye'de Yönetim Sistemi

Türkiye, siyasi ve hukuki birlik içinde idari yerinden yönetim ilkesi göre teşkilatlanmış bir ülkedir. İdari yerinden yönetim sistemi, biri yürütülen "coğrafi alanın", diğeri "hizmetin" esas alınmasına göre iki şekilde uygulanmaktadır [16]. Ülkemizde coğrafi alanın esas alınmasıyla oluşturulan yerinden yönetim birimleri "il özel yönetimi", "belediye yönetimi" ve "köy yönetimi" olmak üzere üç türlüdür. Nitekim Anayasanın mahalli idareler ile ilgili düzenlemeleri içeren 127. maddesinde "Mahalli idareler, il, belediye ve köy halkının mahalli ve müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunda belirtilen ve karar organları gene kanunda belirtilen seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir" şeklinde belirtilmiştir.

Tablo 4. Türkiye' de Yönetim Sistemi [17-18].

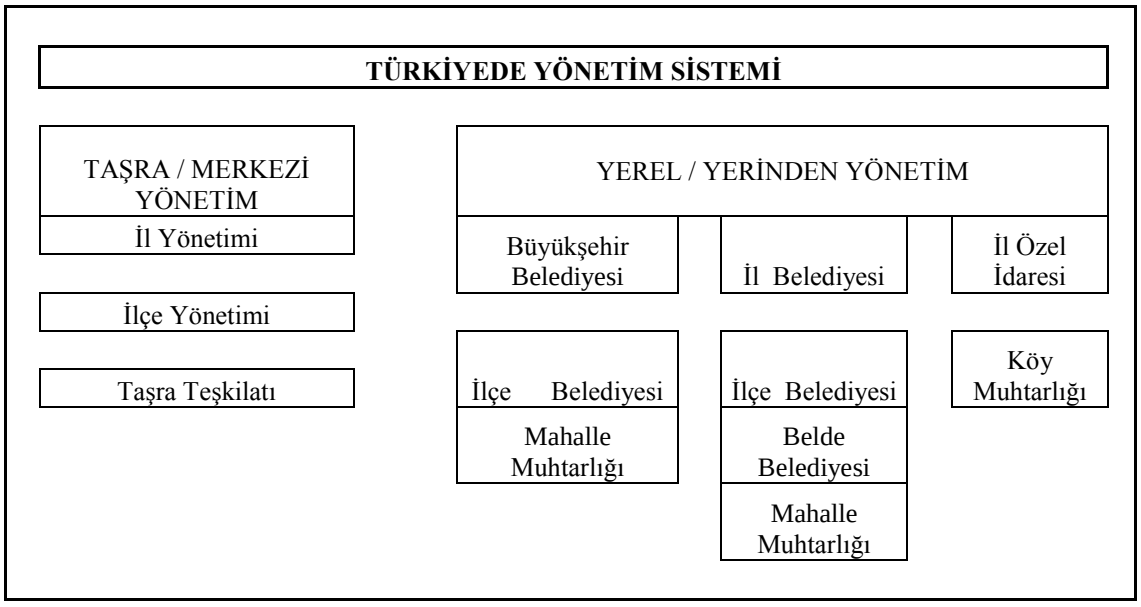

Tabloda da görüldüğü gibi ülkemizde yönetim sistemi merkezi ve yerinden yönetim olmak üzere iki şekilde uygulanmaktadır. Merkezi yönetim (Taşra Yönetimi) il yönetimi, ilçe yönetimi ve bölge teşkilatından oluşur. Yerinden Yönetim(Yerel Yönetim); Büyükşehir olan illerde Büyükşehir Belediyesi, İlçe Belediyesi ve Mahalle Muhtarlıklarından, Büyükşehir olmayan illerde; İl Belediyesi, İlçe Belediyesi, Belde Belediyesi ve Mahalle Muhtarlıklarından, İl Özel İdareleri ve Köy Muhtarlıklarından oluşur.

Kamu yönetimi alanında yapılan incelemeler, idari örgütlenmenin ***"merkezden yönetim"*** *(merkeziyet) ve* ***"yerinden yönetim"*** *(âdemimerkeziyet) olmak üzere iki esasa göre yapıldığını ortaya koymaktadır* [19].

3.1.1. Merkezi Yönetim

Merkezi yönetim ülkenin idari, hukuki ve siyasi bağlamda merkezden yönetilmesidir.

Başbakanlık ve bakanlıklara bağlı kuruluşların merkez ve taşra teşkilatları da merkezi yönetim kapsamındadır. Merkezi Yönetimin Başkent Teşkilatı ve Taşra Teşkilatından oluşur. Başkent Teşkilatı; Cumhurbaşkanı, Bakanlar Kurulu, Başbakan, Bakanlar, ve Yardımcı Kuruluşlardan oluşur. Yardımcı Kuruluşlar; Milli Güvenlik Kurulu, Danıştay, Sayıştay'dan oluşur. Taşra Teşkilatı; İl Yönetimi(Vali), İlçe Yönetimi(Kaymakam), Bucak Yönetimi (Muhtar) ve Bölge Kuruluşlarından Oluşur (DSİ, Karayolları vb.) [17]. Ülkemizde özellikle ulaşım, eğitim, güvenlik, sağlık, yargı gibi temel unsurlar merkezden yönetilmektedir. Yani kamu hizmetlerinin tüzel kişiler tarafından halka sunulması merkezden organize edilir. Bu sunumu Merkezin taşra teşkilatı kuruluşu ile yapar. Bu teşkilatın personelinin her türlü organizasyonu da merkezden planlanır.

Tablo 5. Merkezi Yönetim Sistemi [17].

MERKEZİ YÖNETİM
İl Yönetimi (Vali)
İlçe Yönetimi (Kaymakam)
Taşra Teşkilatı (Muhtar)
Bölge Kuruluşları (Müdürlükler)

3.1.2. Yerel Yönetimler

Mahalli idareler; il, belediye veya köy halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere, kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları yine kanunda gösterilen seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileridir [17].

Tablo 6. Yerel Yönetim Sistemi [17-18].

<table>
<tr><td colspan="3">YEREL / YERİNDEN YÖNETİM</td></tr>
<tr><td>BÜYÜKŞEHİR</td><td colspan="2">BÜYÜKŞEHİR OLMAYAN</td></tr>
<tr><td>Büyükşehir Belediyesi</td><td>İl Belediyesi</td><td>İl Özel İdaresi</td></tr>
<tr><td>İlçe Belediyesi</td><td>İlçe Belediyesi</td><td>Köy Muhtarlığı</td></tr>
<tr><td>Mahalle Muhtarlığı</td><td>Belde Belediyesi</td><td></td></tr>
<tr><td></td><td>Mahalle Muhtarlığı</td><td></td></tr>
</table>

Tabloda da görüldüğü gibi 6360 yasa ile ülkemizde mahalli idareler Büyükşehir Belediyeleri ve büyükşehir olmayan il belediyeleri olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Büyükşehir olan illerde; İl özel idarelerinin tüzel kişiliği, köy tüzel kişiliği kaldırılmış ve köyler mahalleye dönüştürülmüştür. Büyükşehir olmayan il belediyelerinde ise İl özel idaresi ve köy tüzel kişileri korunmuştur ancak 6360 Sayılı Yasa ile2000 nüfusun altındaki belde belediyeleri mahalleye dönüştürülmüştür.

3.1.2.1. İl özel idareler

İl özel idaresi; il halkının mahalli ve müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi olarak tanımlanmaktadır [20]. İl Özel İdaresi'nin sınırı belediye sınırı dışında il sınırına kadar olan kırsal yerleşimleri kapsamaktadır. İl Özel İdaresi Valiliğe bağlıdır. İl özel idareleri kendi kamu tüzel kişilikleri, bütçeleri, karar organları olan yerel yönetim birimleridir.

İl özel idarelerinin kuruluşu 1864 tarihli "Vilayet Nizamnamesi"ne dayanmaktadır. Bu nizamname ile Osmanlı Devletinde eyalet sistemi kaldırılmış yerine vilayet düzeni benimsenerek, idare sistemi daha küçük birimlere ayrılmıştır [21]. İl özel idareleri ile ilgili son yasal düzenleme 2005 yılında 5302 sayılı yasa ile düzenlenmiştir. İl özel idarelerinin görevleri 5302 Sayılı Kanunun 6. maddesinde sıralanmıştır.

İl özel idaresinin görev ve sorumlulukları [20]:

a) Sağlık, tarım, sanayi ve ticaret; ilin çevre düzeni plânı, bayındırlık ve iskân, toprağın korunması, erozyonun önlenmesi, sosyal hizmet ve yardımlar, yoksullara mikro kredi verilmesi, çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları; ilk ve orta öğretim kurumlarının arsa temini, binalarının yapım, bakım ve onarımı ile diğer ihtiyaçlarının karşılanmasına ilişkin hizmetleri il sınırları içinde,

b) İmar, yol, su, kanalizasyon, katı atık, çevre, acil yardım ve kurtarma, kültür, turizm, gençlik ve spor; orman köylerinin desteklenmesi, ağaçlandırma, park ve bahçe tesisine ilişkin hizmetleri belediye sınırları dışında, yapmakla görevli ve yetkilidir.

İl çevre düzeni plânı; valinin koordinasyonunda, büyükşehirlerde büyükşehir belediyeleri, diğer illerde il belediyesi ve il özel idaresi ile birlikte yapılır. İl çevre düzeni plânı belediye meclisi ile il genel meclisi tarafından onaylanır.

Hizmetlerin yerine getirilmesinde öncelik sırası, il özel idaresinin malî durumu, hizmetin ivediliği ve verildiği yerin gelişmişlik düzeyi dikkate alınarak belirlenir.

İl özel idaresi hizmetleri, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulur. Hizmet sunumunda özürlü, yaşlı, düşkün ve dar gelirlilerin durumuna uygun yöntemler uygulanır.

Hizmetlerin diğer mahallî idareler ve kamu kuruluşları arasında bütünlük ve uyum içinde yürütülmesine yönelik koordinasyon o ilin valisi tarafından sağlanır.

3.1.2.2. Belediyeler

Belediye yönetimi ilk defa 1856 yılında İstanbul'da kurulmuş daha sonra 1930 yılında 1580 sayılı kanunla düzenlenmiştir [22]. 1921 Anayasasının 6. maddesi, 1924 Anayasası, 1961 Anayasasının 116. maddesinde ve 1982 Anayasasında Mahalli İdarelere düzenlemeler getirilmiş ve 2005 yılında çıkarılan 5393 sayılı Kanun ile son

halini almıştır. Büyükşehir belediyeleri açısından 1984 tarih ve 3030 Sayılı Kanun, 2004 yılında çıkarılan 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile değiştirilerek yeniden düzenlenmiştir.

Belediye; belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişi olarak tanımlanmaktadır. Belediyenin organları; meclisi, encümeni ve belediye başkanından oluşur [23]. Nüfusu 5.000 ve üzerinde olan yerleşim birimlerinde belediye kurulabilir. İl ve ilçe merkezlerinde belediye kurulması zorunludur [23].

Ülkemizde büyükşehir belediyesi ve il belediyesi olmak üzere iki kademe belediye yönetim sistemi bulunmaktadır. Büyükşehir olan illerde büyükşehir belediyesi, ilçe belediyeleri ve mahalleler olmak üzere üç kademe yerel yönetim birimi bulunmaktadır. İl belediyesi olan illerde il, ilçe, belde belediyesi ve mahalle olmak üzere dört kademe yerel yönetim birimi bulunmaktadır.

3.1.2.3 Köyler

Köylerin tüzel kişiliği ilk olarak, 18.03.1924 tarih ve 442 Sayılı Köy Kanunu da oluşmuştur.

Nüfusu iki binden aşağı yurtlara (köy) ve nüfusu iki bin ile yirmi bin arasında olanlara (kasaba) ve yirmi binden çok nüfusu olanlara (şehir) denir. Nüfusu iki binden aşağı olsa dahi belediye teşkilatı mevcut olan nahiye, kaza ve vilayet merkezleri kasaba itibar olunur ve Belediye Kanununa tabidir. Cami, mektep, otlak, yaylak, baltalık gibi orta malları bulunan ve toplu veya dağınık evlerde oturan insanlar bağ ve bahçe ve tarlalarıyla birlikte bir köy teşkil ederler. Bu kanunun hükmü başlar başlamaz her köyün sınırı ihtiyar meclisi tarafından bir kağıda yazılır. Sınır için komşu köyler ile aralarında uzlaşamadıkları yerler varsa bu da gösterilir ve yazılan sınır kağıdı ihtiyar meclisince mühürlenerek nahiye müdürüne gönderilir. Nahiye müdürü de bu sınır kağıdını kaza veya vilayete gönderir. Oralarda idare meclisince sınır kağıdı tetkik ve tasdik olunduktan sonra tasdikli bir örneği tekrar köy ihtiyar meclisine verilmek üzere nahiye müdürüne yollandığı gibi asıl sınır kağıdı da tasdikli olarak tapu idaresine verilir. İki köy arasında uzlaşılamayan sınırlar için idare meclisleri tahkikat ve tetkikat yaparak

sınırı beşinci maddeye göre çizip her iki köye de tasdikli birer örneğini gönderir ve bu katidir. Kazadaki bütün köylerin tasdikli sınır kağıtları tapuca bir deftere yazılıp defterin altı idare meclisine tasdik ettirilir. Ayrıca bu tasdikli defterin bir sureti de tapuca çıkarılıp idare meclisinde saklanmak üzere verilir. Köy sınırlarına ait işlerde Devlet daireleri ve mahkemelerce bu tasdikli defterler esastır [24].

Bir köyün sınırı aşağıda tarif edildiği şekilde çizilir [24]*:*

1 - Eskiden beri bir köyün sayılan bütün tarla, bağ, bahçe, çayır, zeytinlik palamutluk, baltalık ve ormanlar sınır içinde kalmalı.

2 - Dağlık ve ormanlık arazide ötede beride dağınık olan evler, tarlalar, meralar parça parça en yakın köye bağlı sayılmakla beraber bunlar sınır haricinde bırakılmalı yalnız her birinin adı sınır kağıdının altında yazılmalı.

3 - Sınır mümkün olduğu kadar kolay anlaşılacak surette dereler, tepeler, yollar veya diğer değişmeyen işaretli yerlerden geçmeli ve bu dere, tepe ve yolların veya işaretli yerlerin köylüce adları ne ise behemehal sınırda sırasıyla yazılmalı.

4 - Eğer bir köyün sınırını derelerden, tepelerden, yollardan veya diğer değişmeyen işaretli yerlerden geçirmek kabil olmazsa o halde sınır mümkün olduğu kadar düz yapılmalı ve büyük taşlar dikilerek sınır gösterilmeli.

5 - Bir köy ahalisinden bazı kimselerin başka bir köy arazisi içinde kalan dağınık tarla, bağ, bahçe gibi yerleri sahibinin bulunduğu köyün sınırında değil öteki köyün sınırında gösterilmeli.

6 - Bir köyün sınırı mutlaka diğer köyün sınırıyla birleşmek lazım gelmez. İki köyün sınırları arasında eskiden beri hiçbir köyün malı sayılmayan boş arazi, dağlar, ormanlar, yaylaklar varsa bunlar gene sınırın dışında bırakılmalı.

7 - Bir köyün malı olan yaylaların o köy ihtiyar meclisi tarafından ayrıca sınırı çizilmekle beraber bu sınır kağıdı asıl köyün sınır kağıdı ile birleştirilmeli.

Köy kanunu da; köyün tanımı ve sınırının belirlenmesi dışında, köy çeşidi, köy işleri, muhtarın görevleri, muhtarlığın bütçesi, ihtiyar meclisi görev ve yetkileri ve organlarını

da genişçe tanımlamaktadır. 1924 yılından günümüze kadar köy kanunu ile ilgili birçok değişiklikler yapılmıştır.

3.2. 6360 Sayılı Kanun

12.11.2012 tarih ve 6360 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu kapsamında Türkiye' de 13 il büyükşehir, 14 ilde, il sınırı il mülki sınırları olmuştur. Bu yasayla İstanbul ve Kocaeli il mülki sınırları içerisinde kalan köylerin de tüzel kişiliği kaldırılmış ve bağlı bulundukları ilçe belediyesine mahalle olarak katılmışlardır. Ayrıca 29 il içerisinde kalan 1017 belde belediyesi ve 16095 köy olmak üzere toplam 17112 kırsal yerleşim büyükşehir belediyesinin mahallesi konumuna geçmiştir [18].

BÖLÜM 4

KAYSERİ'DE KIRSAL YERLEŞMELERDE DEMOGRAFİK YAPI VE İMAR PLANI ANALİZLERİ

4.1. Kayseri'de Kırsal Alanda Demografik Yapı Dönüşümü

Kayseri ilinde toplam 16 ilçe bulunmaktadır. Melikgazi, Kocasinan, Talas, İncesu ve Hacılar 6360 Sayılı Büyükşehir Belediye Yasası öncesinde merkez ilçe olmuştur. Develi, Yahyalı, Bünyan, Pınarbaşı, Tomarza, Yeşilhisar, Sarız, Sarıoğlan, Özvatan, Akkışla ve Felahiye ise 12.11.2012 Kabul Tarihli 6360 Sayılı Büyükşehir Belediye Yasası kapsamında merkez ilçe durumuna gelmiştir. Bu yasayla birlikte büyükşehir belediyesi merkez ilçesi konumuna gelen 11 ilçede toplam 28 belde belediyesi mahalleye dönüşmüştür.

Merkez ilçe haline dönüşen 11 ilçeden 1985 – 2012 yılları arasında sadece iki ilçe merkezinde nüfus artışı yaşanmıştır. Diğer bir deyişle 9 ilçe bu dönemde nüfus azalması deneyimleri yaşamıştır. Nüfus değişimleri 6360 sayılı yasa sonrasında mahalleye dönüşen kırsal yerleşmeler ölçeğinde incelendiğinde ise, 28 yerleşmenin 24ünde nüfusun azaldığı ortaya çıkmaktadır. Kayseri kentinin çok güçlü bir merkez olması ve 1950 sonrası süreçte kentsel nüfus artışının ağırlıkla kendi çevresindeki kırsal kökenli olduğu, Kayseri kentini konu alan çalışmaların hemen tamamında ortak bir vurgu olarak ortaya çıkmaktadır. Bu eğilimle orantılı olarak, Kayseri'nin ilçelerinde nüfus azalması eğilimleri ortaya çıkması da son derece doğal bir il içi nüfus hareketliliği sonucu gibi görünmektedir. Farklı bir biçimde ifade etmek gerekirse, Kayseri ilinde kentsel nüfus artışları her zaman toplam nüfus artışından daha hızlı seyretmiştir ve Kayseri kentinde yoğunlaşan nüfus, kırsal alandan merkeze doğru olan iç göç hareketliliğinin bir sonucudur. Böyle bir eğilim, beraberinde kırsal nüfusta azalma sonucunu da

getirmektedir ve böyle bir sonucun ortaya çıkması, söz konusu eğilimler açısından son derece doğaldır. Ancak süreçteki en önemli çelişki, kırsal nitelikli yerleşmelerde 2012 yılı öncesinde yapılan tüm imar planlarının, bu nüfus eğilimlerini tamamen göz ardı eder tutumudur. Tablo 4'te bu tutum açık bir biçimde gösterilmiştir.

Tablo 7. Kayseri İli İlçe Bazında İmar Planı Çalışmaları ve Nüfusun Değişimi [25].

İLÇE	BELDE	İMAR Alan Ha	MEVCUT KONUT Alan Ha	GELİŞME KONUT Alan Ha	NÜFUS PLAN*	NÜFUS 1985	NÜFUS 2000	NÜFUS 2012
DEVELİ	MERKEZ					25944	35084	37875
	GAZİ					2879	3546	1155
	SİNDELHÖYÜK					3945	3945	4334
	ŞIHLI					2380	2536	664
	ZİLE	**52**	**17**	**25**	**8166**	**1053**	**1494**	**430**
YAHYALI	MERKEZ					17875	22665	19791
	DEREBAĞ	**175**	**65**	**32**	**18100**	**3959**	**3259**	**1856**
BÜNYAN	MERKEZ					13290	12510	11866
	AKMESCİT					2719	2498	1866
	B.TUZHİSAR	**540**	**82**	**230**	**66560**	**2252**	**2868**	**1663**
	B.BÜRÜNGÜZ					750	1686	
	ELBAŞI					2665	2366	1050
	GÜLLÜCE	**150**	**60**	**70**	**34666**		**2135**	**2422**
	KARAKAYA	**138**	**53**	**61**	**21280**	**2106**	**2411**	**1609**
	KOYUNABDAL	**140**	**46**	**54**	**21300**	**1401**	**1518**	**1333**
	YENİSÜKSÜN					2086	2575	1713
PINARBAŞI	MERKEZ					11448	12075	10960
	PAZARÖREN					1018	1174	1054
	KAYNAR	**101**	**47**	**30**	**10266**	**2064**	**1403**	**485**
TOMARZA	MERKEZ					10050	10963	9702
	AVŞAROBASI					3223	2902	1032
	DADALOĞLU	**307**	**130**	**165**	**25333**	**3617**	**4589**	**2115**
YEŞİLHİSAR	MERKEZ					13711	13586	8799
SARIZ	MERKEZ					5552	4404	3611
	YEŞİLKENT	**188**	**26**	**130**	**24960**	**2130**	**1939**	**623**
SARIOĞLAN	MERKEZ					4046	5245	3152
	PALAS	**337**	**107**	**200**	**33700**	**3573**	**4423**	**4140**
	KARAÖZÜ					1722	2598	993
	GAZİLER					2631	2065	624
	ÇİFLİK					4041	3854	2603
	ALAMETTİN					2516	2848	835
ÖZVATAN	MERKEZ					6170	7105	2790
	KÜPELİ	**130**	**43**	**62**	**22400**	**1648**	**2382**	**540**
AKKIŞLA	MERKEZ					2680	3265	1882
	KULULU	**240**	**67**	**133**	**42666**	**2183**	**1711**	**1386**
	GÖMÜRGEN					2237	2033	1339
FELAHİYE	MERKEZ					6603	6015	1689
	KAYAPINAR	**205**	**78**	**100**	**38000**	**2629**	**2388**	**1422**
	B.TOROMAN	**260**	**100**	**120**	**47000**	**4078**	**5337**	**1868**

***** Plan Nüfusları, İmar planlarındaki gelişme konut alanlarında imar planınca öngörülmüş yoğunluklara bağlı olarak hesaplanmış ve mevcut nüfus verilerine eklenerek bulunmuştur. Hesaplamada ortalama aile büyüklüğü 4,5 kişi olarak alınmıştır.

Tabloda imar planı olan yerleşmelerin planlarının toplam kaç hektarlık (ha) bir alanda karar getirdiği, bu karara bağlı olarak ortaya çıkan gelişme konut alanı büyüklükleri ve bu büyüklüklere bağlı olarak ortaya çıkan toplam nüfus büyüklükleriyle, yerleşmelerin 1985 – 2012 yılları arasındaki nüfus değişimleri karşılaştırılmıştır. İmar planlarındaki plan nüfusları, mevcut nüfusun üzerine gelişme konut alanlarında öngörülen yoğunluklara bağlı olarak hesaplanan öneri nüfus büyüklükleri eklenerek bulunmuştur. Tabloda gerçek nüfus eğilimleriyle plan öneri nüfusları arasındaki uyuşmazlık çok açık bir biçimde belirginleşmektedir. Bu uyuşmazlık sadece öneri nüfus hesaplanması konusunda ortaya çıkan bir "yanlış hesaplama" ya da bir hesap hatası değildir. Kentleşmeyle ilgili resmi tanımların ağırlıkla salt nüfus kriterine bağlı olması nedeniyle, kırsal nitelikli yerleşmeler de kentsel yerleşme olarak varsayılmış; dolayısıyla aslında kırsal karakter göz ardı edilmiş gibi görünmektedir.

Belirtmek gerekir ki, bu durum aslında yeni bir eğilimi temsil etmemektedir. Geçmiş dönemde de yerleşmelere ilişkin planlar, kırsal ya da kentsel karakteri esas alınarak değil, nüfus kriteri tek belirleyiciymiş gibi varsayılarak oluşturulmuştur. Belediye kurulan tüm yerleşmelerde plan yapılması zorunluluğu ve imar planlarının kentsel büyüme odaklı nitelikleri 1980 sonrası dönemde Türkiye planlama pratiği açısından her zaman söz konusu olmuştur. Ancak 6360 sayılı yasa sonrasında ortaya çıkan en önemli farklılaşma, artık büyükşehir belediyesi statüsü kazanan tüm illerde kırsal alanların kentsel büyüme odaklı hedef ve sorunlara yoğunlaşmış yerel yönetimlerin planlama kararlarına bağlı hale gelmiş olmasıdır. Önceki bölümlerde de belirtildiği gibi, ülkemizde kent yönetimlerinin 1950 sonrasındaki hızlı kentleşme deneyimleri nedeniyle en önemli odak noktaları hemen her zaman kentsel büyüme ve bununla ilgili sorunlar ve hedefler olagelmiştir. Hem ulusal hem yerel düzeyde nüfus artış hızlarının yüksek olduğu dönemler açısından böyle bir odak noktasının ortaya çıkması son derece doğaldır. Ancak günümüzde değişen nüfus yapısı eğilimlerine bağlı olarak Türkiye'de kent planlama pratiklerinin de kent yönetimlerinin de farklı sorunlara ve odak noktalarına yoğunlaşmak zorunda kalması gerçeği de ortadadır. Kentleşmeye ilişkin örneğin kentsel dönüşüm ve benzeri sorunların son derece yoğun bir biçimde ulusal planlama gündeminde olması, kırsal alanlardaki planlama pratiklerine ilişkin sorunların biraz da göz ardı edilmesi gibi bir sonuç ortaya çıkarıyor görünmektedir. Oysa yeni dönemde kırsal yerleşmelerin mekânsal sorunlarına ilişkin etkin çözümlere gereksinim

olduğunu söylemek mümkündür. Sonraki bölümde, imar planı yapılmış ve 2012 yılı öncesinde imar uygulama programı gerçekleştirilmiş kırsal yerleşmelerin imar planları daha ayrıntılı incelenmektedir. Bu inceleme, bu tezin odak noktasına uygun biçimde teknik bir analize odaklanmıştır ve örneğin doku analizlerini kapsamamaktadır. Ancak kırsal yerleşmelerde çoğunlukla kendiliğinden oluşmuş mekânsal dokularla, imar planlarının önerdiği doku arasındaki belirgin farklar da göz ardı edilmemelidir.

4.2. Kayseri'de Kırsal Yerleşmelerin 6360 Sayılı Yasa Öncesindeki İmar Planlarının İncelenmesi

Bu bölüm, Kayseri İlinde, 6360 sayılı kanunun yürürlüğe girmesinden önceki dönemde imar planı yapılmış olan kırsal nitelikli yerleşmelerdeki imar planlarını analiz etmeyi amaçlamaktadır. Bu çözümleme, yukarıda da belirtildiği gibi ağırlıkla teknik bir analiz niteliğindedir. İmar planlarıyla önerilen nüfus ve yapı yoğunluklarıyla yine öneri teknik ve sosyal donatı alanlarının ortaya çıkarmakta olduğu "kentsel" niteliklerin yerleşmeyle olan uyumluluğuna odaklanılmıştır. Bununla birlikte, öneri dokuya ilişkin de belirginleşen uyumsuzluklara dikkat çekilmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca, Kayseri ilinde yer alan ve 6360 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu kapsamında kapanarak mahalleye dönüşen 28 belde belediyesinden 12; aynı kanun kapsamında merkez ilçeye dönüşen 11 ilçeden 2 belediye başkanıyla yerleşmelerdeki imar planları sürecine ve yerleşmedeki başlıca mekânsal sorunlara ilişkin görüşmeler yapılmıştır.

Tablo 8. Araştırma Kapsamında İmar Planları İncelenen ve / veya Yöneticileriyle Derinlemesine Görüşme Yapılan Yerleşmeler

Yerleşme Adı	**Analiz**		
	Görüşme ve İmar Planı Analizi	**Görüşme**	**İmar Planı**
	Kayapınar	Yenisüksün	Karakaya
	Dadaloğlu	Gazi	Koyunabdal
	Güllüce	Elbaşı	Kaynar
	Büyüktuzhisar	Çiftlik	Yeşilkent
	Derebağ	Şıhlı	Palas
	Zile	Yeşilhisar	Küpeli
	Büyüktoroman	Felahiye	Kululu
		Sindelhöyük	
		Avşarobası	
		Karaözü	

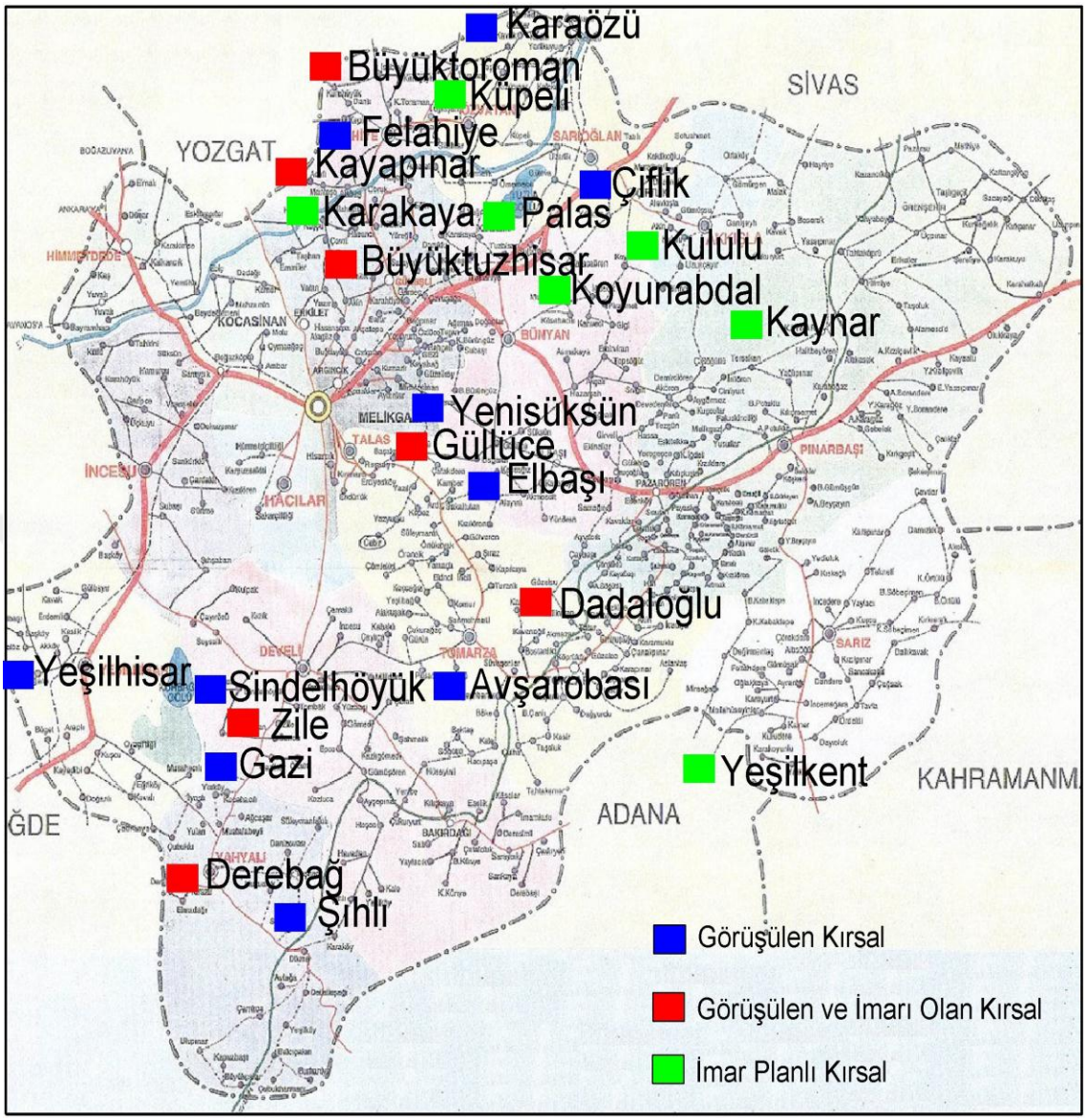

Şekil 2. Araştırma Kapsamında İmar Planları İncelenen ve Yöneticileriyle Derinlemesine Görüşme Yapılan Yerleşmeler Kayseri İlindeki Konumları [26].

4.2.1. Zile Kırsal Yerleşmesinin Dönüşümü

Zile Yerleşmesi, Develi ilçesine yaklaşık 13 km uzaklıkta, ilçenin güneyinde bulunan bir kırsal yerleşmedir. 2012 TUİK nüfus sayımlarına göre nüfusu 430'dur. Zile Kırsal yerleşiminin geçim kaynağını tarım ve hayvancılıktan oluşturmaktadır. 17 hektar mevcut yerleşim alanına sahip yerleşmenin 1/1000 Uygulama imar planları 52 ha alanı kapsayacak büyüklükte yapılmıştır. İmar planındaki arazi kullanım kararları incelendiğinde, 17 ha mevcut yerleşim alanı 25 ha gelişme konut alanı, 3 ha ticaret alanı, 7 ha kamu kullanımına ayrılmıştır. İmar planına bakıldığında kamu

kullanımlarına ayrılan alan % 13 oranındadır. Kamu kullanımlarına ayrılmış olan alan sadece %5'lik bir doluluk oranına sahiptir. Diğer ortak kullanım alanları ise toplam 7 ha bir alanda yer seçmiştir ve belde mahalleye dönüştüğü sürede sadece 1 ha büyüklükte bir alanı uygulanmıştır. Daha önemlisi, bu uygulanan alandaki doluluk oranı da % 14 olarak hesaplanmıştır. Gelişme konut alanlarında imar ve yapı ruhsatı uygulaması gerçekleşmemiştir.

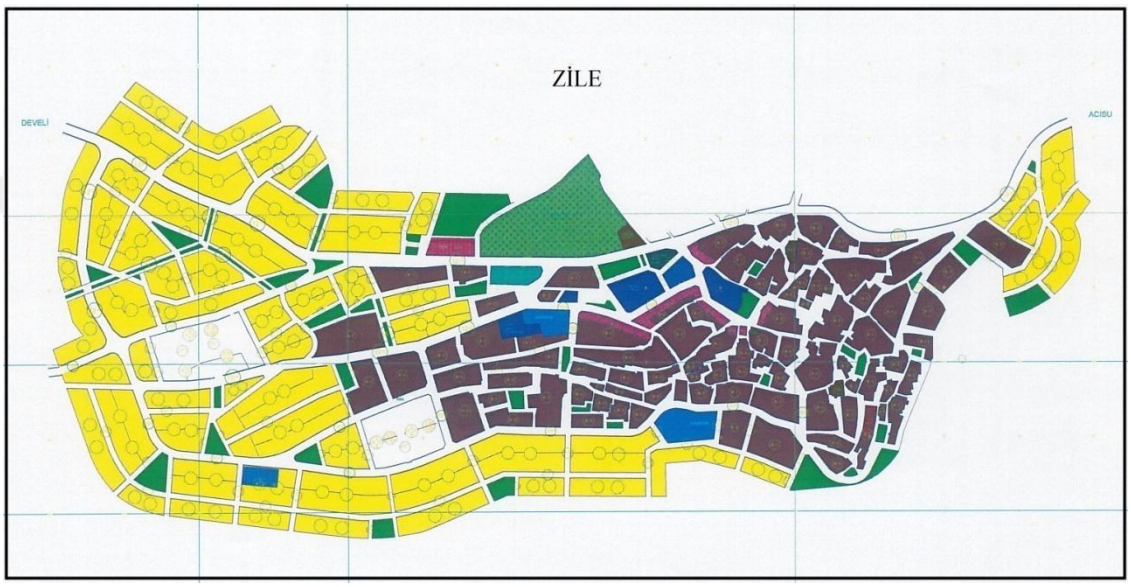

Şekil 3. Develi-Zile Beldesi İmar Planı [27].

2000 yılı nüfusu 1494 kişi olan yerleşmede, Şekil 3'te görülen imar planına göre projeksiyon nüfusu 8166 kişi olarak hesaplanmıştır. 2012 yılı nüfusu 430 olan yerleşme, 12 yıl içinde nüfusu yaklaşık 1/3 oranına gerilemiş olan yerleşmenin imar planıyla önermiş olduğu toplam nüfus, 2012 yılı nüfusunun yaklaşık 19 katı büyüklüğündedir. 6360 sayılı yasa yürürlüğe girmeden önceki dönemde Develi İlçesine bağlı bir belde belediyesi olan yerleşmenin mahalleye dönüşmeden önceki yerel yöneticileriyle yapılan görüşmelerde yerleşmenin ekonomisinin tarım ve hayvancılığa dayalı olduğu tespit edilmiştir. 2000 yılından bu yana nüfus kaybeden yerleşmede onanan ve mahalle olmadan önceki dönemde uygulamada bulunan imar planı son derece açık bir biçimde yerleşmenin coğrafyada yayılarak büyüyeceği öngörüsüne bağlı olarak oluşturulmuştur. Yerleşmedeki nüfus eğilimi böyle bir öngörünün geçerli olmadığını belirgin olarak göstermekteyse de, planlamanın bu eğilimler üzerinde etkisi olduğu kabulünden yola çıkarak, hangi plan kararlarının bu eğilimi değiştireceği sorgulandığındaysa, ne imar

planında ne de görüşmelerde bu soruya açık bir yanıt bulunması mümkün olmamıştır. İlk bakışta yerleşmenin alansal büyüklüğünün yaklaşık iki katına çıkıyor olması, nüfus eğilimlerini tersine çevirecek nitelikte plan ve arazi kullanımı kararları nedeniyle değil, gelişme konut alanları ve imar mevzuatına bağlı olarak gerçekleştirilmesi gereken servis donatıları nedeniyledir. Böyle bir durumda imar planının nüfus eğilimlerini tersine çevirecek bir nitelik taşımadığını söylemek mümkündür. Hatta bu öngörülere ve mekânsal kararlara sahip olan bir plan ancak büyüme eğilimleri gerçekse hayata geçebilir görünmektedir.

Yerleşmenin mahalleye dönüşmeden önceki yerel yöneticisiyle yapılan görüşmelerde, o dönem uygulanma aşamasında olan planın "orta derecede" yeterli olduğu da ifade edilmektedir. Her ne kadar bu derecelendirmenin kriterlerine ilişkin geçerli yanıtlara ulaşılamamış olsa da, söz konusu planın yerleşmenin en önemli sorunlarından biri olan nüfus kaybı sorununa bir çözüm getiremediği ortaya çıkmaktadır. Buna rağmen mahalleye dönüşme sürecinden sonra da beklentilerin karşılanmadığı şikayeti varlığını devam ettirmektedir. Yapılan görüşmelerde beklentilerin nasıl karşılanacağına ilişkin net bildirimlere ulaşılamamıştır. Ancak, kentsel nitelikli arazi kullanım yer seçimi ve kentsel büyüme odaklı bir imar planı anlayışının nüfus kaybeden kırsal nitelikli bir yerleşmede başarılı mekânsal çözümler gerçekleştirmesini beklemek; bu nitelikteki bir planlama sürecinden hiçbir şekilde vaat etmediği bir başarıyı gerçekleştirmesini beklemek anlamına gelmektedir. Kuşkusuz, yerleşmenin sorunlarının çözümüne yönelik bir planlama süreci, çok daha farklı bir nitelik kazanacaktır.

4.2.2. Derebağ Kırsal Yerleşmesinin Dönüşümü

Derebağ Yerleşmesi, Yahyalı ilçesine yaklaşık 7 km uzaklıkta, Niğde İli Dündarlı İlçesine sınır, eğimli alana kurulmuş kırsal nitelikli bir yerleşmedir. Güneyinde özellikle Aladağlar Milli Parkı'nın ve Kapuzbaşı Takım Şelalelerinin yerli ve yabancı turist profiline ara destinasyon niteliğinde yerel ekonomiye kazandırılmaya çalışılan Derebağ Şelalesi bulunmaktadır. 2012 TUİK nüfus sayımlarına göre nüfusu 1856 kişidir. Derebağ Kırsal yerleşiminin geçim kaynağını tarım hayvancılık ve maden (nakliyecilik) oluşturmaktadır.

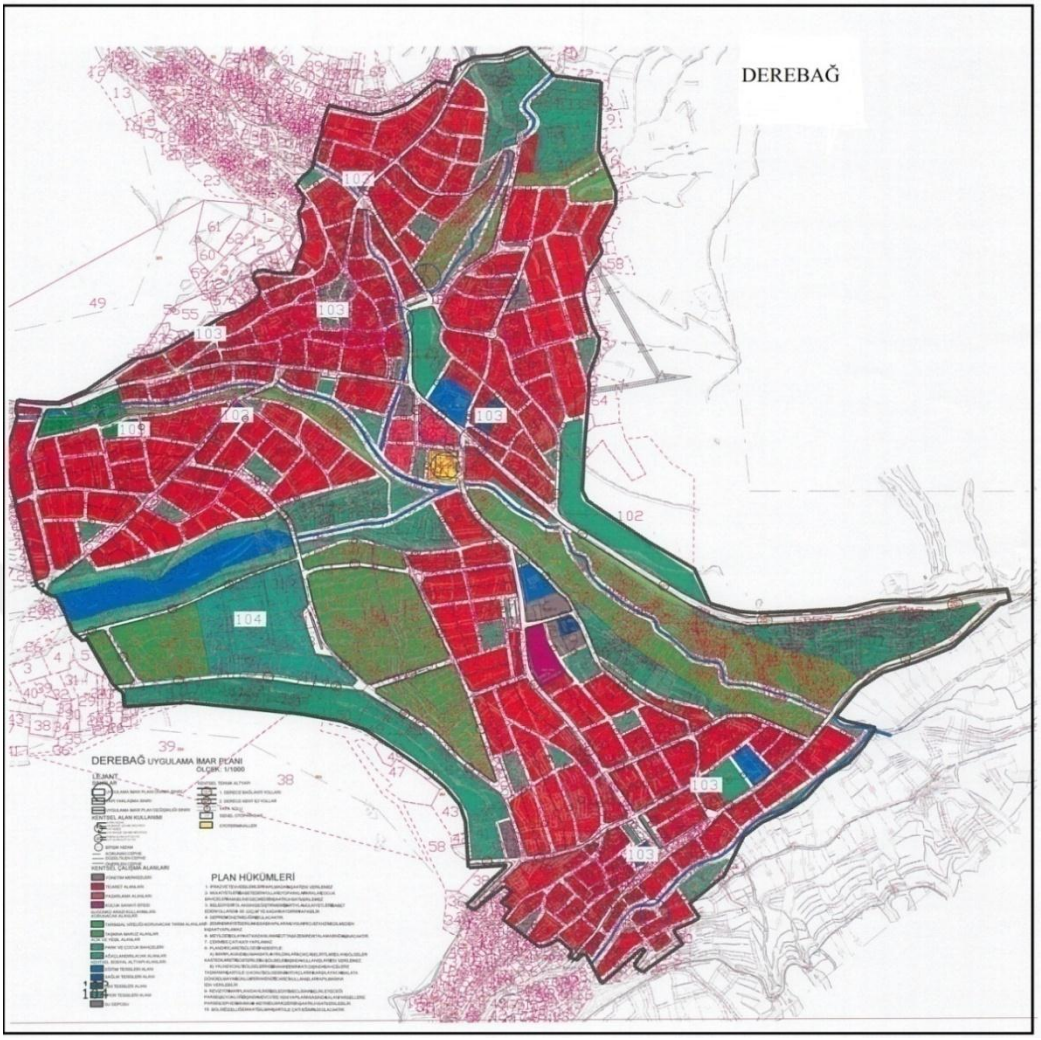

Şekil 4. Yahyalı - Derebağ Beldesi İmar Planı [28].

65 hektarlık mevcut yerleşim alanına sahip yerleşmenin 1/1000 ölçekli Uygulama imar planları 175 ha alan kapsayacak biçimde 1999 yılında yapılmıştır. İmar planının arazi kullanımı incelendiğinde; 65 hektar mevcut yerleşim alanı, 33 hektar gelişme konut alanı, 10 hektarlık alan küçük sanatlar ve ticaret alanı, 67 hektar kamu kullanımına ayrılan alan bulunmaktadır. Yerleşmenin imar planı yaklaşık 10 kat bir nüfus büyümesi öngörüsüne sahiptir. İmar planı üzerinden yoğunluklara bağlı olarak hesaplanmış toplam projeksiyon nüfusu 18.100 kişidir. Kamu kullanımına ayrılmış olan 67 hektar alanın 17 hektar büyüklüğündeki kısmında plan uygulaması gerçekleşmiş olsa da buradaki doluluk oranı %25 olarak tespit edilmiştir. Şekil 4, yerleşmenin imar planını göstermektedir.

Yerleşme 2012 yılında 6360 sayılı yasanın yürürlüğe girmesiyle mahalleye dönüşmeden önce 13 yıl uygulamada kalan bir imar planına sahip olsa da, imar planı hükümlerine

uygun biçimde oluşturulmuş sadece iki imar parseli bulunmaktadır. Bununla birlikte yerleşmedeki inşaat ruhsatlı yapı sayısı ise yine iki adettir. Yerleşmenin mahalleye dönüşmeden önceki dönem yerel yöneticileriyle yapılan görüşmelerde, yerleşmeye ilişkin sorun tanımlarının çoğunlukla ekonomik sorunlara yönelmiş olduğu tespit edilmiştir. Doğrudan imar planıyla ilişkilendirilebilecek en önemli ekonomik mesele ise, yerleşmenin güneyinde bulunan Derebağ şelalesine yönelik turizm kullanımı kararlarıdır.

Ülkemizde uygulamada bulunan planlama yaklaşımlarının çoğunlukla yeni ekonomik eğilimler oluşturmak odaklı değil; var olan eğilimlerin özellikle mülkiyet, ulaşım ve yer seçimi gibi mekânsal bileşenlerini yönlendirmek odaklı olduğunu söylemek mümkündür. Bu durumda var olan eğilimleri yönlendirmek odaklı planlardan yeni eğilimler oluşturmasını beklemek, önceki kısımda da vurgulandığı gibi, planlama yaklaşımının gerçekleştirmeyi vaat etmediği bir başarıyı ondan beklemek anlamına gelmektedir. Büyüyen kentlerin mülkiyet, yapılaşma hakları, kentsel hizmetlerin coğrafyada dağılımı ve yer seçimi, ulaşım ve kentsel nitelikli arazi kullanımlarının coğrafyadaki yer seçimi ve benzeri nitelikte sorunlara odaklanan; ağırlıkla teknik bir bakış açısıyla gerçekleştirilen imar planlarının kırsal yerleşmelerde ekonomik sorunları çözmesini beklemek açıkçası doğru bir beklenti değildir. Planların bu beklentileri karşılamadığı durumlarda planı ve planlama süreçlerini topyekûn başarısız bulmak ise, bir yandan yukarıda belirtilen beklentinin yanlış olduğunun göstergesiyken öte yandan planlamaya ilişkin son derece yanlış bir zemine oturan bir başarısızlık algısının ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

4.2.3. Büyüktuzhisar Kırsal Yerleşmesinin Dönüşümü

Büyüktuzhisar Yerleşmesi, Bünyan ilçesine yaklaşık 14 km uzaklıkta, ilçenin kuzeyinde konumlanmış kırsal yerleşmedir. Yerleşimin geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktan oluşturmaktadır. 82 hektarlık mevcut yerleşim alanına sahip yerleşmenin 1/1000 Uygulama imar planları 540 hektar alanda yapılmıştır. İmar planının arazi kullanımı incelendiğinde; 82 hektar mevcut yerleşim alanı 230 hektar gelişme konut alanı, 15 hektarlık alan ticaret alanı, 30 hektar ise kamu kullanımına ayrılmıştır. Araştırma kapsamında en sıra dışı projeksiyon nüfuslarından birine sahip olan yerleşmede plan öngörü nüfusu 66.560 kişidir. 2012 yılındaki Adrese Dayalı Nüfus Sayım sonuçlarına göre nüfusu 1663 kişi olan yerleşmenin bu düzeydeki nüfus artışı öngörüsünün geçerli

bir zemine dayanmadığını ifade etmek yanlış olmayacaktır. Şekil 5 yerleşmenin imar planını göstermektedir.

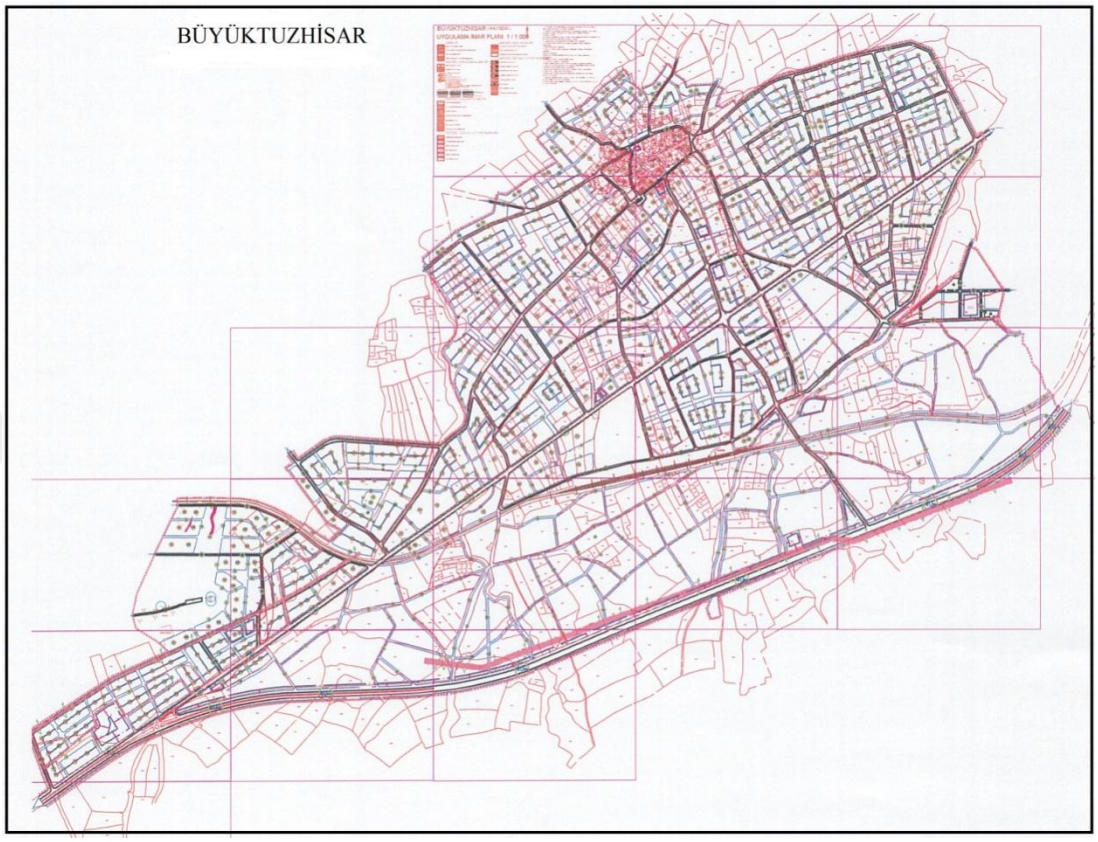

Şekil 5. Bünyan- Büyüktuzhisar Beldesi İmar Planı [29].

Yerleşmenin mahalleye dönüşmeden önceki yerel yöneticisiyle yapılan görüşmelerde, planla ilgili beklentilerin, bundan önceki incelemelerde konu edilen yerleşmelerdekine benzer biçimde ekonomik sorunların çözümü olduğu tespit edilmiştir. Ancak bunlara ek olarak kentsel hizmet sunumlarının da beklendiği görüşmelerden ortaya çıkmaktadır. Kayseri Sivas karayolunun batısında, Tuzhisar gölünün yakınında konumlanmış olan yerleşmede arazi toplulaştırması ve sulu tarım uygulamaları gerçekleştirilmektedir. Ekonomisi çoğunlukla tarıma ve daha az düzeyde hayvancılığa dayanan yerleşmede geçimlik tarım uygulamalarının sınırlı düzeyde de olsa profesyonel tarım uygulamalarına dönüşmeye başlamış olması, ekonomik beklentilerin de artmasına neden olmaktadır. Buna bağlı olarak yerleşmede nüfus artışı gibi bir beklenti de ortaya çıkmaktadır. Bu beklentinin görüşmelerden ortaya çıkan bir diğer gerekçesi ise, özellikle 1970'li yıllarda yurtdışına giden nüfustan geriye dönüşlerin olması olarak gösterilmektedir. Büyüktuzhisar yerleşmesi her ne kadar araştırma kapsamında incelenen kırsal yerleşmeler içinde nüfus açısından göreli bir yüksekliğe sahip olsa da,

imar planı öngörülerinin oldukça sıra dışı olduğunu söylemek ve yukarıda belirtilen gerekçelerin böyle bir öngörüye yeterli zemin oluşturmaktan uzak olduğunu ifade etmek mümkündür. İmar planı incelendiğindeyse, çok düşük yoğunluklarla özellikle tarımsal nitelikli arazilere doğru ortaya çıkan yaygınlaşma biçimindeki büyümenin bu açıdan nüfusla bağlantısını kurmak da mümkün olmamaktadır. Tarımda profesyonelleşme, sözleşmeli tarım uygulamaları, geleneksel geçimlik tarımsal üretimden tarım işletmelerine dönüşüm ve benzeri hedef, politika ve dönüşümler ülkemizde hem kırsal kalkınmanın gündemindedir, hem de bu dönüşüme ilişkin izlerin giderek arttığı bir süreç gerçekleşmektedir. Kayseri açısından bakıldığında ilin özellikle güney ve güney batı ilçelerinde bu ifade edilen nitelikte dönüşümlerin daha belirginleşmeye başlamış izlerini görmek mümkündür. Büyüktuzhisar yerleşmesi ise bu dönüşümlerin ilin kuzeyinde de ortaya çıkmaya başladığını gösteren deneyimlerin giderek belirginleşmeye başladığı bir yerleşmedir.

Ancak bunlar kırsal nitelikli ve ekonomisi ağırlıkla tarım ve hayvancılığa dayalı olan yerleşmelerde ortaya çıkmaya başlamış olan dönüşümlerdir ve imar planları aracılığıyla bu dönüşümlerin yönlendirilebilmesi pek mümkün görünmemektedir. Yukarıda da belirtildiği gibi, mülkiyeti, mülkiyet üzerindeki hakları, kentsel hizmetlerin ve diğer kentsel arazi kullanımlarının yer seçimi ve dağılımı sorularına; aynı zamanda da kentsel büyümeyle ortaya çıkan kentsel nitelikli sorunlara odaklanan bir planlama yaklaşımının kırsal kalkınmayla ilgili bu sorunları çözmesini beklemek, imar planlaması sürecinden vaat etmediği başarıları beklemek anlamına gelmektedir. Yerleşmedeki planın kabul nüfusunun büyüklüğü, yerleşmede hızlı bir büyüme olacağı öngörüsüne dayanmaktadır. Ancak bir yanda bu nitelikte demografik eğilimlerin olmaması, öte yanda ise yukarıda sıralanan hedefleri çözmek konusunda tanımlanmış bir amacı olmayan bir planlama süreci, bu öngörülerin sonuçsuz kalacağını göstermektedir.

4.2.4. Güllüce Kırsal Yerleşmesinin Dönüşümü

Güllüce Yerleşmesi, Bünyan ilçesinin güneyinde, ilçe merkezine yaklaşık 18 kilometre uzakta bulunan kırsal nitelikli bir yerleşmedir. 2012 TUİK nüfus sayımlarına göre nüfusu 2422 kişidir. 60 hektar büyüklüğünde bir mevcut yerleşim alanına sahip yerleşmenin 1/1000 Uygulama imar planları 150 hektar alanda yapılmıştır. İmar planının arazi kullanımı incelendiğinde; 60 hektar mevcut yerleşim alanı 70 hektar

gelişme konut alanı, 2 hektarlık alan ticaret ve 10 hektar kamu kullanımlarına ayrılmıştır. İmar uygulaması ve ruhsatlı yapısı bulunmamaktadır. İmar planının öngördüğü nüfus büyüklüğü yaklaşık 35.000 kişidir. Bu açıdan Güllüce yerleşmesinin imar planına benzer şekilde oldukça sıra dışı bir nüfus büyümesi öngörmektedir. Şekil 6 Güllüce yerleşmesinin mahalleye dönüşmeden önceki imar planını göstermektedir.

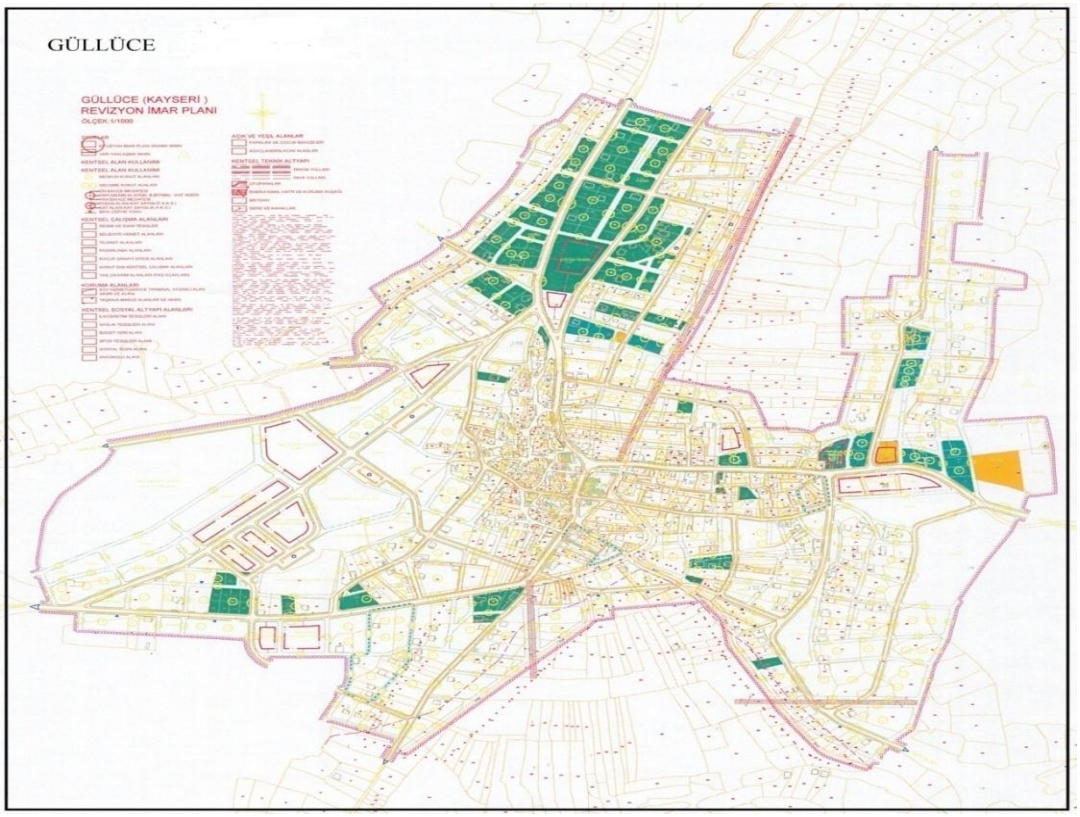

Şekil 6. Bünyan- Güllüce Beldesi İmar Planı [29].

Yerleşmenin mahalleye dönüşmeden önceki yerel yöneticisiyle yapılan görüşmelerde, plandan beklentilerin, imar planının yerleşmenin sorunlarını çözmesi ve yaşam kalitesini artırması olarak ifade edildiği tespit edilmiştir. Yaşam kalitesinin tanımlanması istendiğindeyse, genellikle teknik altyapı niteliğindeki kentsel hizmetler ve konut konforunun artışı şeklinde iki başlık altındaki iyileştirmelerin anlaşıldığı ortaya çıkmaktadır. İmar planlarının, kentsel hizmetlerin yer seçimi ve yerleşme coğrafyasındaki dağılımını düzenlediği doğrudur. Ancak görüşmelerden ortaya çıkan en önemli sonuçlardan biri, yer seçimi gerçekleştirilmiş kentsel hizmet alanlarının aslında oldukça atıl kaldığıdır. Özellikle sosyo-kültürel tesis alanı olarak ayrılan hizmet alanlarında henüz imar uygulaması gerçeklememiştir. Görüşmelerden anlaşıldığı kadarıyla imar uygulamasının gerçekleştiği durumlardaysa, bu hizmetleri sağlayacak

nitelikteki kalifiye işgücünün bu yerleşmelerde pek yer seçme eğilimi olmadığı belirtilebilir. Dolayısıyla kentsel hizmet alanlarının yer seçiminin gerçekleştirilmiş olmasına ve imarı düzenleyen yasa ve yönetmeliklerde belirlenen büyüklüklerde alanların bu kullanımlara tahsis ediliyor olmasına rağmen, bu hizmet alanlarının aktif bir biçimde gerçekleşip çalıştığı örnekler nadir gibi görünmektedir.

4.2.5. Karakaya Kırsal Yerleşmesinin Dönüşümü

Karakaya Yerleşmesi, Bünyan ilçesine yaklaşık 22 km uzaklıkta, ilçenin kuzey - batısında konumlanmış bir kırsal yerleşmedir. 2012 TUİK nüfus sayımlarına göre nüfusu 1609 kişidir. Mevcut yerleşik alan büyüklüğü 53 hektar olan yerleşmenin 1 / 1000 ölçekli Uygulama İmar Planı, 138 hektarlık alanda karar getirmektedir. Şekil 7 Karakaya yerleşmesinin imar planını göstermektedir.

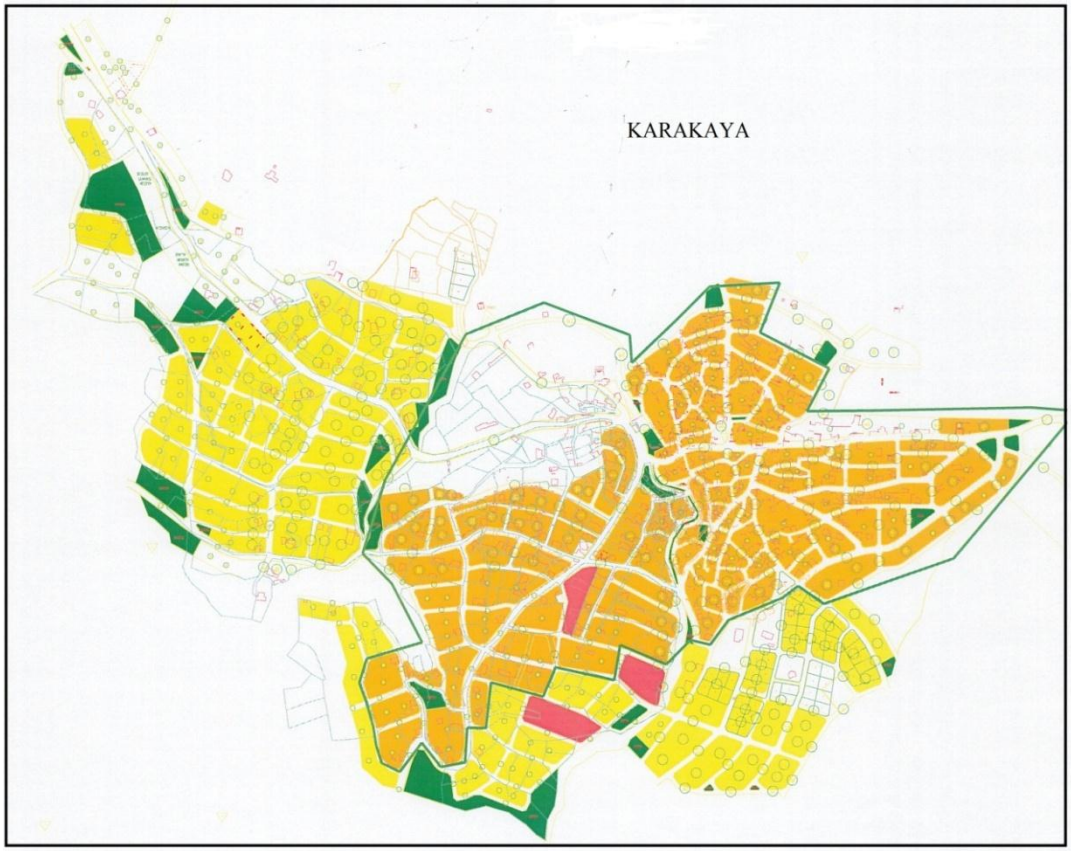

Şekil 7. Bünyan- Karakaya Beldesi İmar Planı [29].

İmar planının arazi kullanımı incelendiğinde; 53 hektar mevcut yerleşim alanı 61 hektar gelişme konut alanı, 3 hektarlık alan ticaret alanı olarak planlanmıştır ve 20 hektar büyüklüğündeki alan kamu kullanımına ayrılmıştır. İmar uygulaması ve ruhsatlı yapısı

bulunmamaktadır. Yerel ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayalı olan yerleşmenin imar planıyla önerilen toplam nüfusu 21.280 kişi olarak hesaplanmaktadır. Yerleşmenin mahalleye dönüşmeden önceki yerel yöneticisiyle görüşme gerçekleştirilememiştir.

4.2.6. Koyunabdal Kırsal Yerleşmesinin Dönüşümü

Koyunabdal Yerleşmesi, Bünyan ilçesine yaklaşık 27 km uzaklıkta, ilçenin kuzey - doğusunda konumlanmış bir kırsal yerleşmedir. 2012 TUİK nüfus sayımlarına göre nüfusu 1333 kişidir. 46 hektarlık mevcut yerleşim alanına sahip yerleşmenin 1/1000 Uygulama imar planları 140 hektar alanda yapılmıştır. Şekil 8 yerleşmenin imar planını göstermektedir.

Şekil 8. Bünyan- Koyunabdal Beldesi İmar Planı [29].

İmar planının arazi kullanımı incelendiğinde; 46 hektar mevcut yerleşim alanı 54 hektar gelişme konut alanı, 3 hektarlık alan ticaret alanı olarak planlanmıştır ve 25 hektar büyüklüğündeki alan kamu kullanımına ayrılmıştır. İmar uygulaması ve ruhsatlı yapısı

bulunmamaktadır. Yerel ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayalı olan yerleşmenin imar planıyla önerilen toplam nüfusu 21.300 kişi olarak hesaplanmaktadır. Yerleşmenin mahalleye dönüşmeden önceki yerel yöneticisiyle görüşme gerçekleştirilememiştir.

4.2.7. Kaynar Kırsal Yerleşmesinin Dönüşümü

Kaynar Yerleşmesi, Pınarbaşı ilçesine yaklaşık 16,7 km uzaklıkta, ilçenin kuzeyinde konumlanmış kırsal yerleşmedir. 2012 TUİK nüfus sayımlarına göre nüfusu 485 kişidir. 47 hektarlık mevcut yerleşim alanına sahip yerleşmenin 1/1000 Uygulama imar planları 101 hektar alanda yapılmıştır. Yerleşmenin güncel gros nüfus yoğunluğu, yaklaşık 10 kişi/ha olarak hesaplanmıştır. Şekil 9 yerleşmenin imar planını göstermektedir.

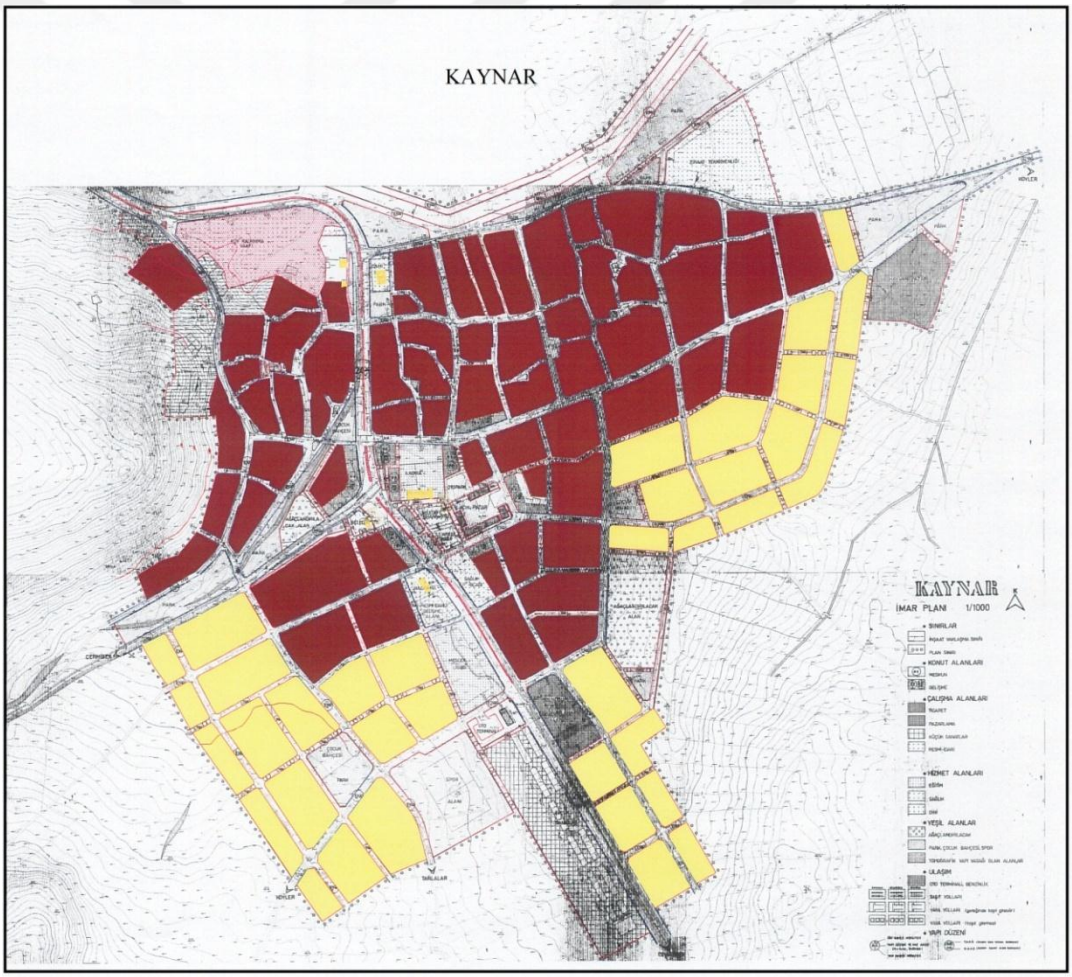

Şekil 9. Pınarbaşı-Kaynar Beldesi İmar Planı [30].

İmar planının arazi kullanımı incelendiğinde; 47 hektar mevcut yerleşim alanı 30 hektar gelişme konut alanı, 5 hektarlık alan küçük sanatlar, pazarlama ve ticaret alanı, 35

hektar kamu kullanımına ayrılmıştır. İmar uygulaması ve ruhsatlı yapısı bulunmamaktadır. Yerel ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayalı olan yerleşmenin imar planıyla önerilen toplam nüfusu 10.266 kişi olarak hesaplanmaktadır. Yerleşmenin mahalleye dönüşmeden önceki yerel yöneticisiyle görüşme gerçekleştirilememiştir.

4.2.8. Dadaloğlu Kırsal Yerleşmesinin Dönüşümü

Dadaloğlu Yerleşmesi, Tomarza ilçesine yaklaşık 16,2 km uzaklıkta, ilçenin doğusunda konumlanmış bir kırsal yerleşmedir. 2012 TUİK nüfus sayımlarına göre nüfusu 2115 kişidir. 130 hektarlık mevcut yerleşim alanına sahip yerleşmenin 1/1000 Uygulama imar planları 307 hektar alanda yapılmıştır. İmar planının arazi kullanımı incelendiğinde; 130 hektar mevcut yerleşim alanı 165 hektar gelişme konut alanı, 7 hektarlık alan ticaret, pazarlama, konut dışı kentsel çalışma alanı ve 5 hektar kamusal kullanımlara ayrılmış alanlar olarak planlandığı görülmektedir.

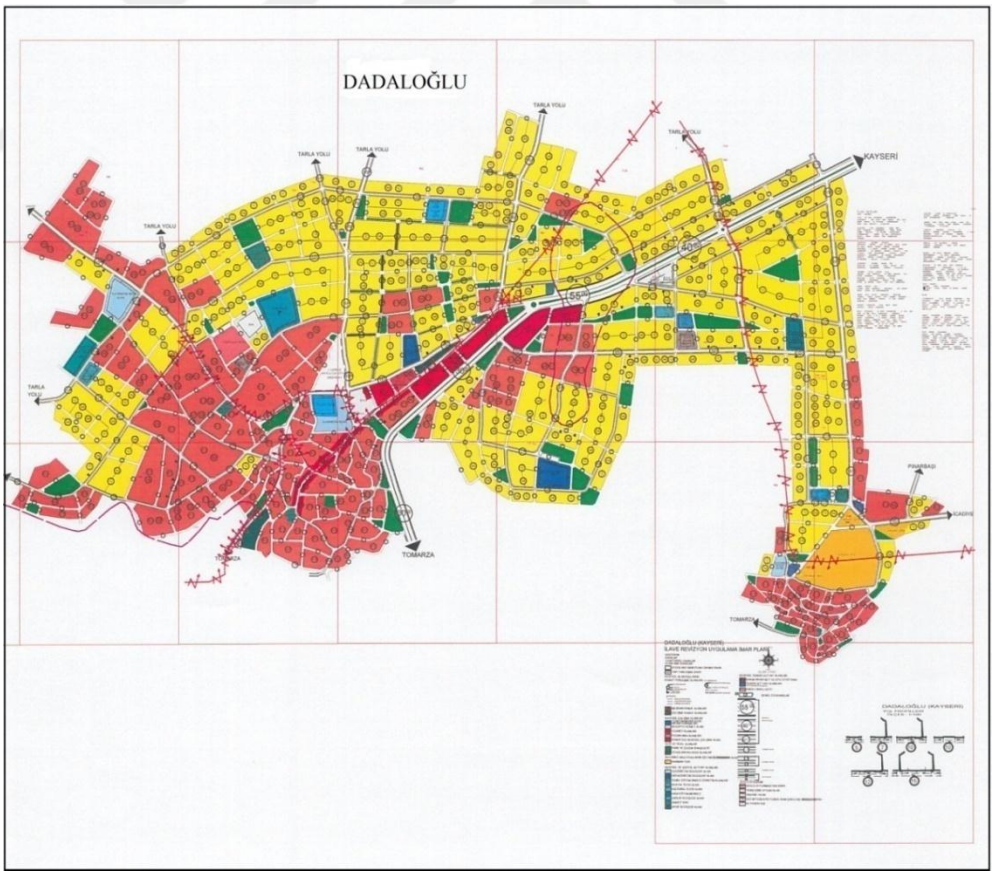

Şekil 10. Tomarza- Dadaloğlu Beldesi İmar Planı [31].

Yerel ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayalı olan yerleşmenin imar planıyla önerilen toplam nüfusu 25.300 kişi olarak hesaplanmıştır. İmar uygulaması ve ruhsatlı yapısı bulunmayan yerleşmenin imar planıyla önerilen nüfusu mevcut nüfusta yaklaşık 10 kat bir artış öngörmektedir. Yerleşmenin mahalleye dönüşmeden önceki yerel yöneticisiyle yapılan görüşmelerde, imar planından beklentilerin, diğerleriyle neredeyse tam olarak örtüşecek biçimde, yaşam kalitesinde artış, yerel ekonominin sorunlarının çözümü, yerleşmenin sorunlarının çözümü ve benzeri başlıklarda ifade bulmaktadır. İmar planı, mevcut haliyle birbirinden kopuk yer seçmiş biri büyük öteki oldukça küçük olan iki yerleşmenin arasında kalan coğrafyanın imara konu edilmesi gibi bir nitelik taşımaktadır. Dolayısıyla imar planındaki öngörülen büyüme yön ve biçimleri, bu iki yerleşme arasında kalan alanların yerleşim alanı haline dönüştürülmesi gibi bir süreci ifade etmektedir. Alan araştırmasına konu olan yerleşmelerin mahalleye dönüşmeden önceki yerel yöneticileriyle yapılan diğer görüşmelere benzer bir şekilde imar planından beklentilerin oldukça yüksektir. Bu nedenle imar planı her ne kadar uygulamaya pek fazla konu olmuş gibi görünmese de, katılımcı yönetici tarafından imar planının başarısız kalması şeklinde bir eleştiri dile getirilmektedir.

4.2.9. Yeşilkent Kırsal Yerleşmesinin Dönüşümü

Yeşilkent Yerleşmesi, Sarız ilçesine yaklaşık 23,9 km uzaklıkta, ilçenin güneyinde konumlanmış bir kırsal yerleşmedir. 2012 TUİK nüfus sayımlarına göre nüfusu 623 kişidir. 26 hektarlık mevcut yerleşim alanına sahip yerleşmenin 1/1000 Uygulama imar planları 188 hektar alanda yapılmıştır. İmar planının arazi kullanımı incelendiğinde; 26 hektar mevcut yerleşim alanı 130 hektar gelişme konut alanı, 5 hektarlık alan sanayi, ticaret ve depolama alanı, 27 hektar da kamu kullanımına ayrılmıştır. Yerel ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayalı olan yerleşmenin imar planıyla önerilen nüfusu 25.000 kişi olarak hesaplanmaktadır. İmar uygulaması ve ruhsatlı yapısı bulunmamaktadır. Yerleşmenin mahalleye dönüşmeden önceki yerel yöneticisiyle görüşme gerçekleştirilememiştir. Şekil 11 yerleşmenin imar planını göstermektedir.

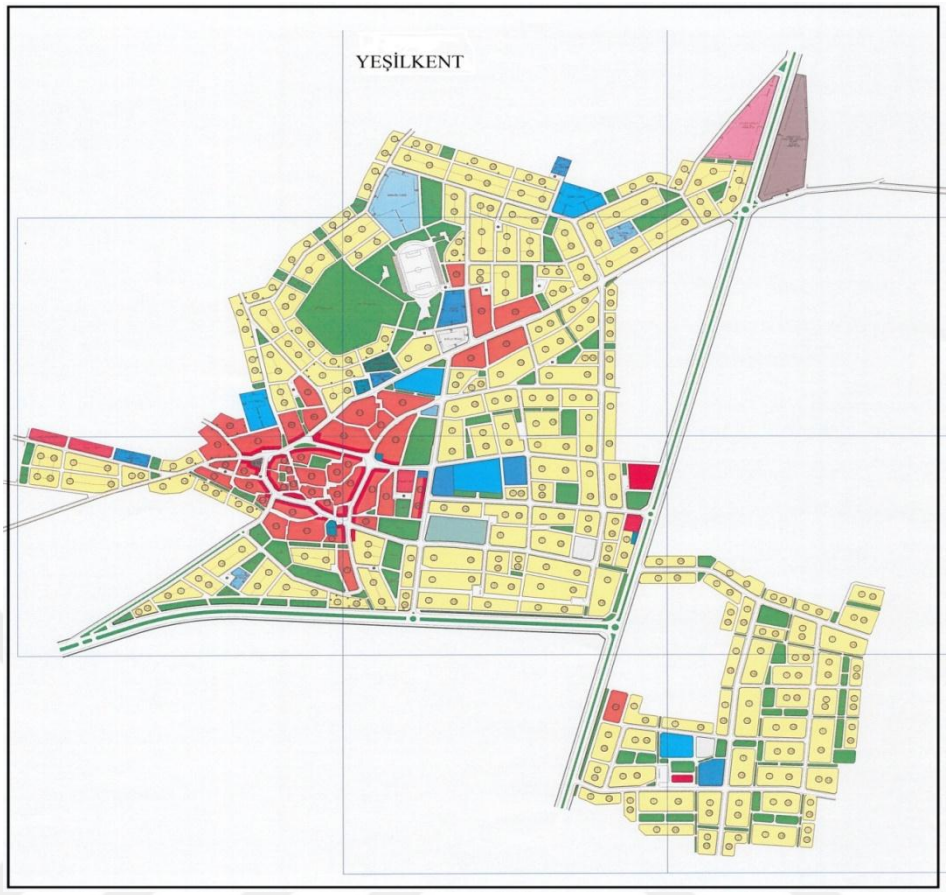

Şekil 11. Sarız - Yeşilkent Beldesi İmar Planı [32].

4.2.10. Palas Kırsal Yerleşmesinin Dönüşümü

Palas Yerleşmesi, Sarıoğlan ilçesine yaklaşık 11 km uzaklıkta, ilçenin güney - batısında konumlanmış bir kırsal yerleşmedir. 2012 TUİK nüfus sayımlarına göre nüfusu 4.140 kişidir. 107 hektarlık mevcut yerleşim alanına sahip yerleşmenin 1/1000 Uygulama imar planları 337 hektar alanda yapılmıştır. Bu açıdan imar planı incelenen en büyük kırsal yerleşmelerden biridir. İmar planının arazi kullanımı incelendiğinde; 107 hektar mevcut yerleşim alanı 230 hektar gelişme konut alanı, 4 hektarlık ticaret alanı, 26 hektar ise kamu kullanımına ayrılmıştır. Yerleşmenin imar planıyla öngörülen nüfusunun 33.700 kişi olduğu hesaplanmıştır. Bununla birlikte imar uygulaması ve ruhsatlı yapısı bulunmamaktadır. Yerleşmenin mahalleye dönüşmeden önceki yerel yöneticisiyle görüşme gerçekleştirilememiştir.

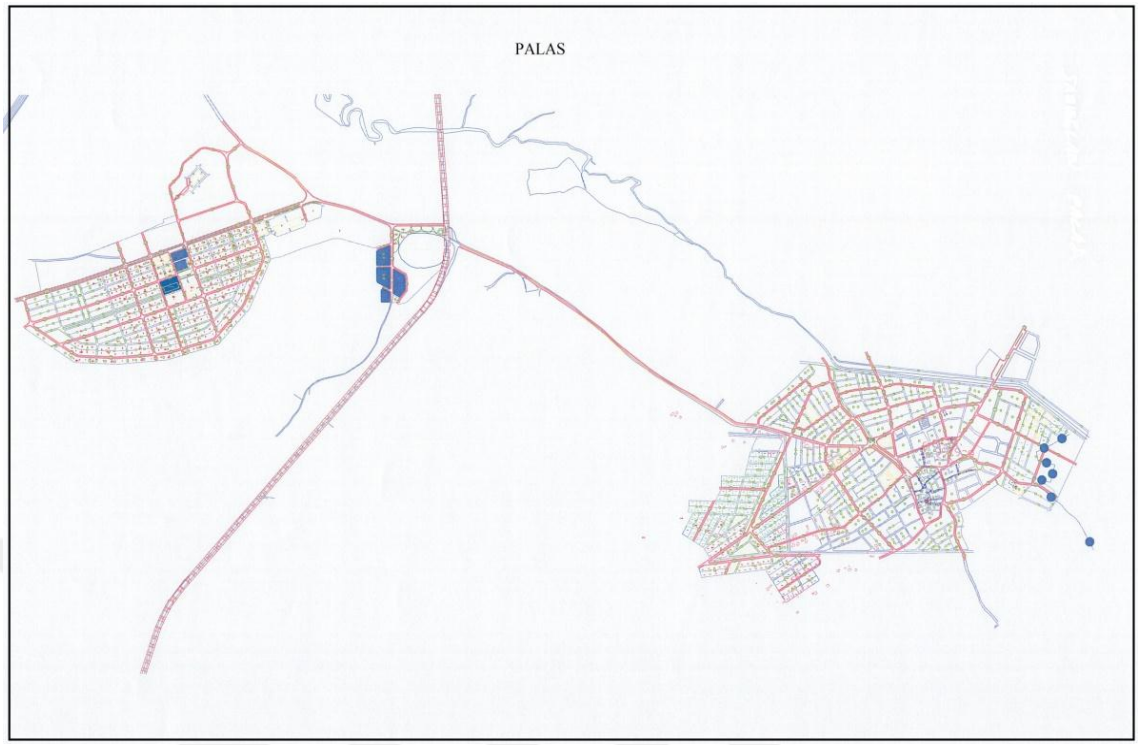

Şekil 12. Sarıoğlan -Palas Beldesi İmar Planı [33].

Bununla birlikte imar planı incelendiğinde, birbirine yakın mesafedeki iki farklı yerleşmenin planlandığı görülmektedir. Kentsel hizmetlerin coğrafyada doğru yer seçimlerinin yapılmasını amaçlayan nitelikteki bir planlama anlayışı açısından, Palas yerleşmesindeki imar planı, bu açıdan önemli sorunlarla karşı karşıya görünmektedir. Öncelikle, iki yerleşmede iki farklı merkez kullanımları alanı ayrılmış olsa da, bu farklı merkezlerdeki farklı kamusal kullanımların gerçekleştirilmesi aslında iki farklı planda iki farklı gerçekleştirme gibi bir durumu doğurmaktadır. Yerleşmelerin arasında coğrafi anlamda bir bütünlüğün olmaması, hizmetlerin coğrafyadaki dağılımının gerçekleştirilmesi ve bu yer seçimleri arasındaki erişebilirliği yüksek nitelikte bir ulaşım bağlantısının kurulmasını başlı başına önemli bir yatırım haline getirmektedir. Mahalleye dönüşmeden önceki dönemlerde oldukça kısıtlı kaynaklarla kentsel hizmetleri gerçekleştirmeye çalışan bu tür belediyelerde söz konusu yatırımları gerçekleştirmenin önemli bir eşik olduğunu belirtmek gerekir.

4.2.11. Küpeli Kırsal Yerleşmesinin Dönüşümü

Küpeli Yerleşmesi, Özvatan ilçesine yaklaşık 10,2 km uzaklıkta, ilçenin doğusunda konumlanmış bir kırsal yerleşmedir. 2012 TUİK nüfus sayımlarına göre nüfusu 540

kişidir. 43 hektarlık mevcut yerleşim alanına sahip yerleşmenin 1/1000 Uygulama imar planları 130 hektar alanda karar getirmektedir.

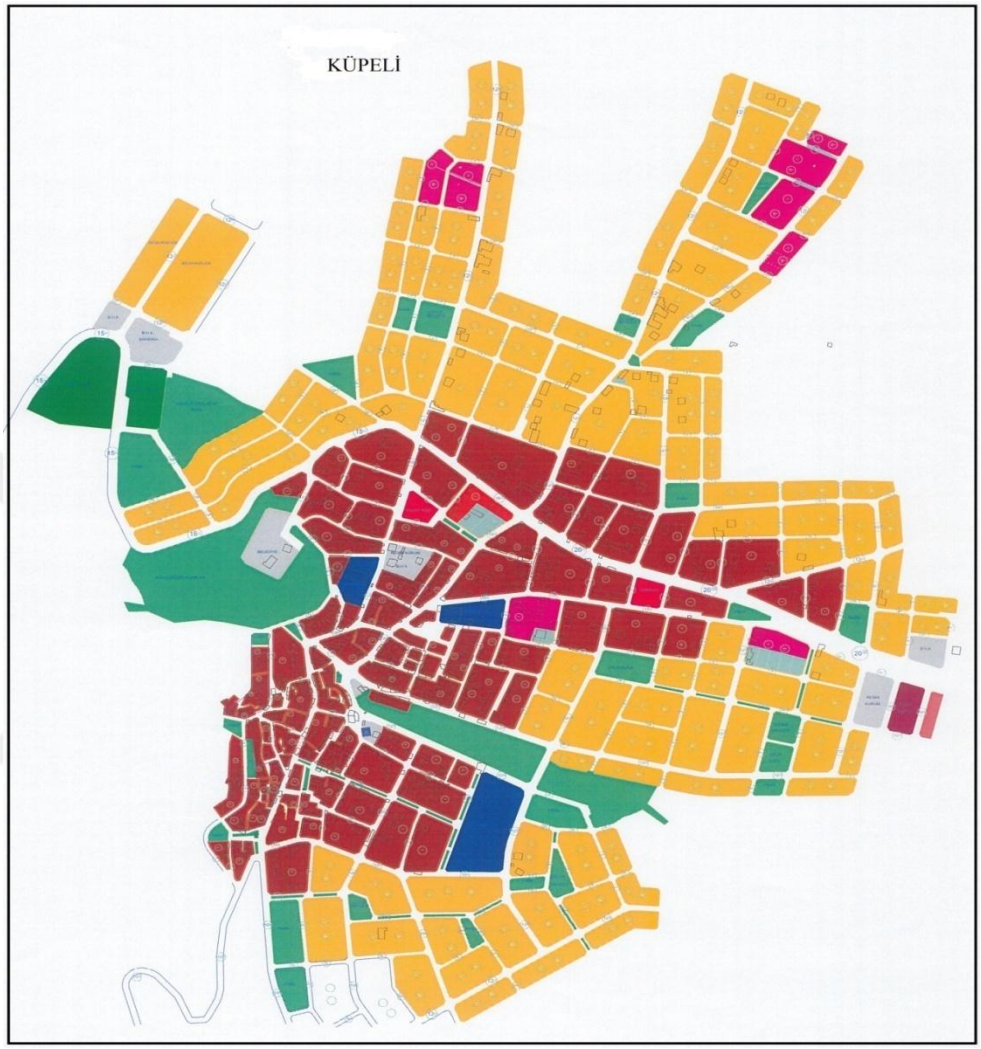

Şekil 13. Özvatan - Küpeli Beldesi İmar Planı [34].

İmar planının arazi kullanımı incelendiğinde; 43 hektar mevcut yerleşim alanı 62 hektar gelişme konut alanı, 2 hektar alan ticaret alanı, 21 hektar kamu kullanımına ayrılmıştır. Yerel ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayanan yerleşmenin imar planındaki öngörü nüfusun 22.400 kişiye ulaştığı hesaplanmıştır. İmar uygulaması ve ruhsatlı yapısı bulunmayan yerleşmenin mahalleye dönüşmeden önceki yerel yöneticileriyle görüşme gerçekleştirilememiştir.

4.2.12. Kululu Kırsal Yerleşmesinin Dönüşümü

Kululu Yerleşmesi, Akkışla ilçesine yaklaşık 5,2 km uzaklıkta, ilçenin Güney - batısında konumlanmış kırsal bir yerleşmedir. 2012 TUİK nüfus sayımlarına göre nüfusu 1386 kişidir. 67 hektarlık mevcut yerleşim alanına sahip yerleşmenin 1/1000 Uygulama imar planları 240 hektar alanda yapılmıştır. İmar planının arazi kullanımı incelendiğinde; 67 hektar mevcut yerleşim alanı 133 hektar gelişme konut alanı, 10 hektar ticaret, pazarlama, küçük sanatlar ve konut dışı kentsel çalışma alanı, 30 hektar kamu kullanımına ayrılmıştır. İmar planıyla önerilen yerleşme nüfusunun yaklaşık 43.000 kişi olduğu hesaplanmaktadır. İmar uygulaması ve ruhsatlı yapısı bulunmayan yerleşmenin mahalleye dönüşmeden önceki yerel yöneticileriyle görüşme gerçekleştirilememiştir.

İmar planı incelendiğinde, aynı Palas yerleşmesinde olduğu gibi bir durumla karşı karşıya kalınmaktadır. İmar planı, birbirine yakın mesafedeki üç farklı yerleşmede karar getiriyor görünmektedir ve her bir yerleşme için ayrı bir merkez alanı planlanmıştır. Bu üç yerleşmenin birbirinden ayrı kalmış olmasının coğrafi gerekçeleri olduğunu sadece imar planına bakarak söylemek, aslında çok da yanıltıcı olmayacaktır. Nitekim imar planı da bu coğrafi eşikleri aşarak bu üç yerleşmeyi bir araya getiren bir plan önerisinde bulunmak yerine, bu üç yerleşmeyi birbirine bağlayan ulaşım bağlantılarını plan sınırı içinde tutarak her bir yerleşme için ayrı gelişme alanı öngörüsünde bulunmuştur. Dahası, kamusal kullanımların ve kentsel hizmet niteliği taşıyan kullanımların bu üç ayrı yerleşmede, her bir yerleşmenin kendi gereksinimleri düşünülerek dağıtılmadığını söylemek de mümkündür. Planın, bu üç yerleşmeyi bir bütün varsayıp buna göre büyüklük ve yer seçimi kararları aldığını görmek mümkündür. Buradaki en temel çelişki, coğrafi koşullar nedeniyle bir araya gelemeyen üç ayrı yerleşmenin yaşayanlarına, sanki bu üç ayrı yerleşme bir bütünmüş gibi kentsel hizmet ve kamusal kullanım yer seçimleri yapmış olmaktır.

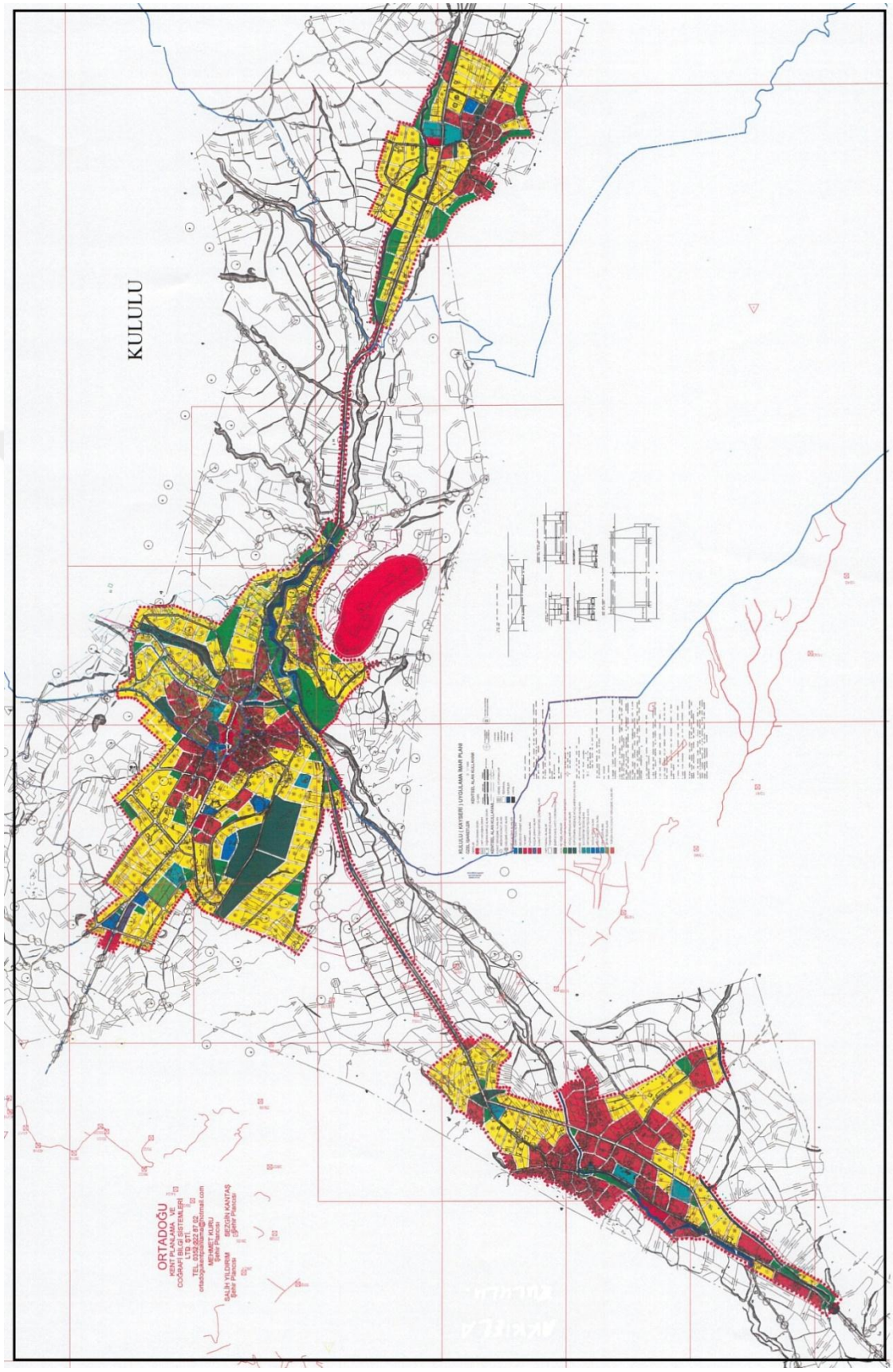

Şekil 14. Akkışla - Kululu Beldesi İmar Planı [35].

4.2.13. Kayapınar Kırsal Yerleşmesinin Dönüşümü

Kayapınar Yerleşmesi, Felahiye ilçesine yaklaşık 4,5 km uzaklıkta, ilçenin kuzey - doğusunda konumlanmış bir kırsal yerleşmedir. 2012 TUİK nüfus sayımlarına göre nüfusu 1422 kişidir. 78 hektarlık mevcut yerleşim alanına sahip yerleşmenin 1/1000 Uygulama imar planları 205 hektar alanda yapılmıştır. İmar planının arazi kullanımı incelendiğinde; 78 hektar mevcut yerleşim alanı 100 hektar gelişme konut alanı, 7 hektar alan ticaret, sanayi, konut dışı kentsel çalışma alanı, 20 hektar kamu kullanımına ayrılmıştır. Yerel ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayalı olan yerleşmenin imar planıyla önerilen nüfusunun yaklaşık 38.000 kişi olduğu hesaplanmıştır. İmar uygulaması ve ruhsatlı yapısı bulunmayan yerleşmenin mahalleye dönüşmeden önceki yerel yöneticisiyle yapılan görüşmelerde, diğer katılımcılara benzer nitelikte serzenişleri olduğu görülmektedir.

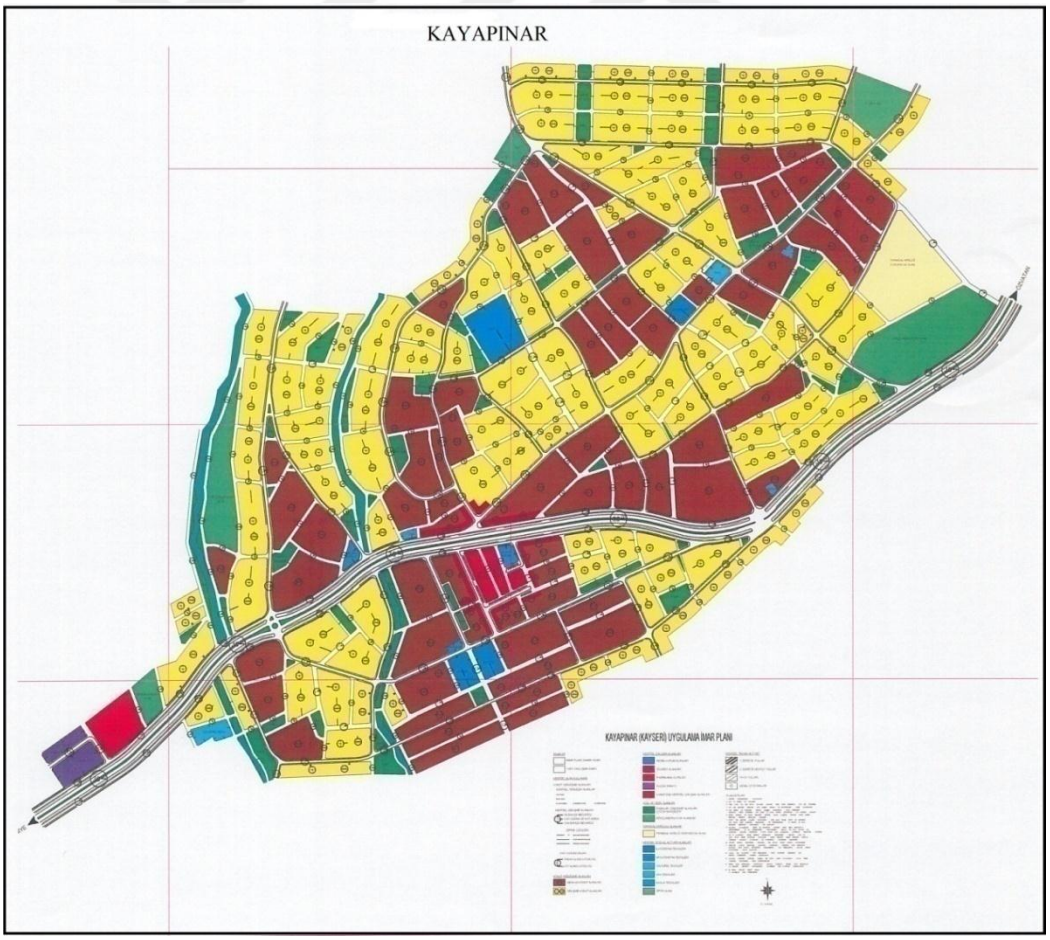

Şekil 15. Felahiye -Kayapınar Beldesi İmar Planı [36].

İmar planının yerleşmede kentsel hizmetleri getireceği varsayımı; buna karşılık kentsel hizmetlerin planda öngörüldüğü biçimde gerçekleşmiyor olması belirtilen ortak sorunların başlıcalarındandır. Bununla birlikte, imar uygulaması konusunda yerel nüfusun özellikle imar yollarının gerçekleştirilmesine ilişkin uygulamalara razı gelmediği yönünde sorunlar dile getirilmiştir. Açıkçası, gerçek anlamda kentsel büyüme deneyimlerinin gözlemlendiği yerleşmelerde mülkiyet haklarındaki yüksek miktarlarda gerçekleşebilecek artışlara yönelik beklentiler, mülk sahiplerinin mülkiyetlerinin ya da mülk haklarının bir kısmını yerel yönetimlere devretmesi konusunda kolaylaştırıcı bir etki yaratıyor görünmektedir. Örneğin bir konut kullanımı mülkiyetindeki haklarda, %20 olarak tespit edilmiş olan toplam inşaat hakkının %70-80 gibi oranlara çıkması, mülkiyete ilişkin değerlerin artışı şeklinde beklentiler yaratıyor olduğu için, mülk sahipleri mülkiyetlerinin belli kısmını bedelsiz olarak terk etmek konusunda daha razı gelir bir tavır sergileyebilmektedir. Oysa mülkiyet haklarında kayda değer artışların olmadığı durumlarda, bu tavrını ortaya çıkmasını beklemek doğru bir beklenti gibi görünmemektedir. Bu durumda, gerçek anlamda bir büyüme deneyimi yaşamayan bir yerleşmede mülkiyete ilişkin hakların "tatminkar" miktarlarda artmıyor ya da artırılmıyor olması nedeniyle mülk sahiplerinin uygulamalara razı gelmiyor olması aslında beklenen bir sonuçtur. Buradaki asıl sorun, mülkiyete sahip olan kimselerin imar uygulamalarına razı gelmiyor olması sorunu değil; gerçek eğilimlerden son derece uzaklaşan öngörülere bağlı olarak gerçekleştirilmeye çalışılan uygulamalardır. Gerçek eğilimlere dayanan öngörülere bağlı olmayan "zorlama" büyüme düşüncesi, gerçek eğilimlerle çelişmektedir. Bu nedenle ortaya gerçek beklenti çıkmamakta; dolayısıyla o beklentiyi yönetecek biçimde gerçekleşmesi gereken uygulamalara da mülk sahiplerinin razı gelmesi gibi bir tavır oluşmamaktadır. Bu planın başarısızlığı değil; öngörülerin gerçek eğilimlere bağlı olmamasıdır.

4.2.14. Büyüktoroman Kırsal Yerleşmesinin Dönüşümü

Büyüktoroman Yerleşmesi, Felahiye ilçesine yaklaşık 14,8 km uzaklıkta, ilçenin kuzey - doğusunda konumlanmış bir kırsal yerleşmedir. 2012 TUİK nüfus sayımlarına göre nüfusu 1868 kişidir. 100 hektar mevcut yerleşim alanına sahip yerleşmenin 1/1000 Uygulama imar planları 260 hektar alanda yapılmıştır. İmar planının arazi kullanımı incelendiğinde; 100 hektar mevcut yerleşim alanı 120 hektar gelişme konut alanı, 5 hektar alan ticaret, sanayi, küçük sanatlar, 35 hektar kamu kullanımına ayrılmıştır. Yerel

ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayalı olan yerleşmenin imar planıyla önerilen nüfusunun yaklaşık 37.000 kişi olduğu hesaplanmıştır.

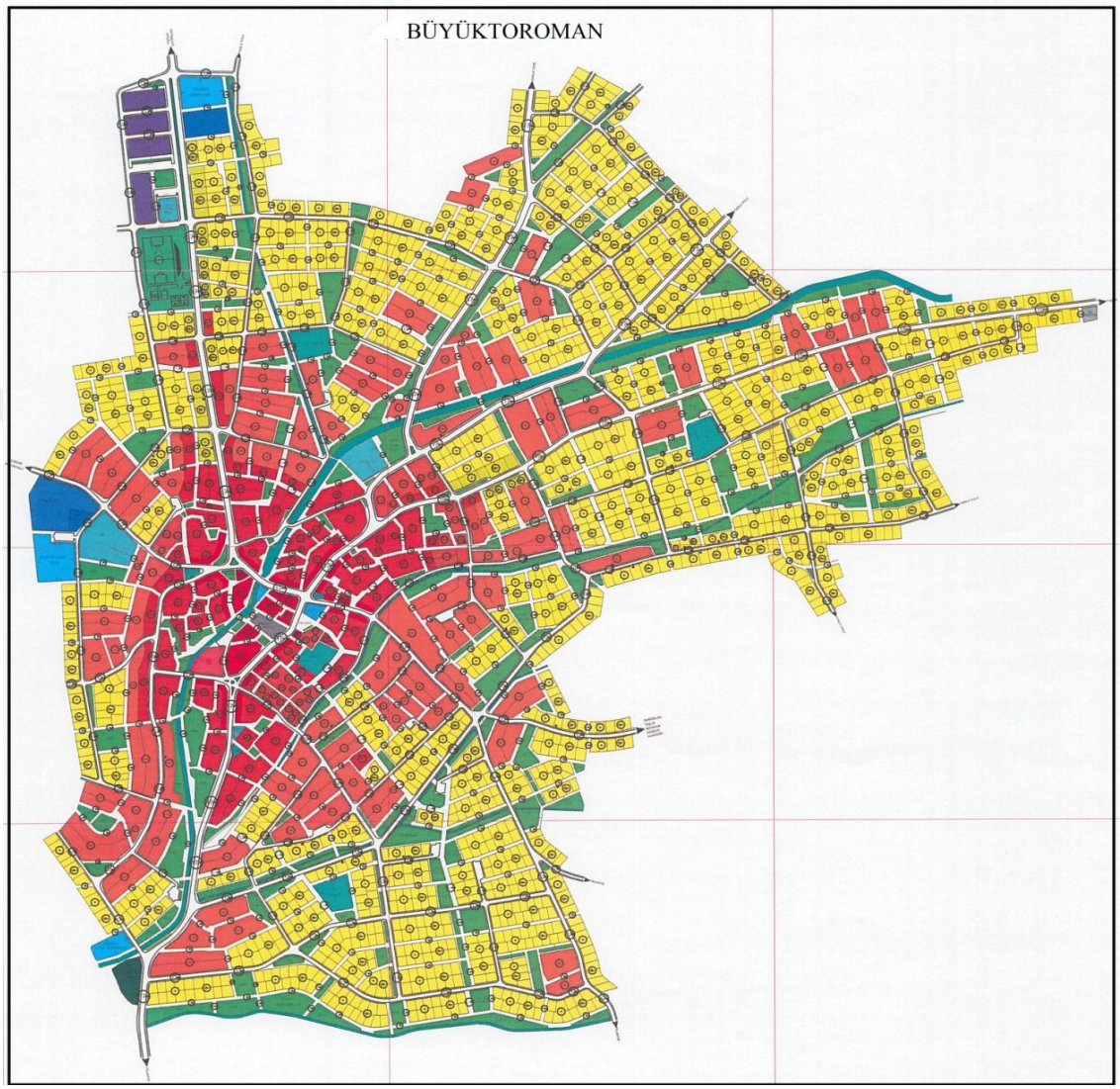

Şekil 16. Felahiye -Büyüktoroman Beldesi İmar Planı [36].

İmar uygulaması ve ruhsatlı yapısı bulunmayan yerleşmenin mahalleye dönüşmeden önceki yerel yöneticisiyle yapılan görüşmelerde, imar planlarının ekonomik kalkınma açısından yeterli çözüm üretmediği dile getirilmiştir. Katılımcı tarafından, ekonomik kaynakları sınırlı olan kırsal yerleşmelerde imar planlarının daha fazla ekonomik kaynak yaratabilmesi gerektiği ifade edilmektedir. Yerel ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayalı böyle bir yerleşmede imar planıyla ne tür ekonomik kaynak yaratımı olabileceği sorusu ucu açık bir soru olarak kalmaktadır. İmar planı incelendiğinde, bundan önceki kırsal yerleşmelerde gerçekleştirilen imar planlarına

benzer nitelikte gerçek eğilimlere dayalı olmayan büyüme öngörülerinin ortaya çıktığı görülmektedir. Kayseri ili açısından, özellikle 6360 sayılı yasa sonrasında kapanarak mahalleye dönüşen yerleşmelerdeki nüfus büyümesi öngörüleri gerçeklikten çok uzak bir mahiyettedir. Söz konusu kırsal yerleşmelerin, 2012 yılı itibariyle birer büyükşehir ilçesine dönüşen ilçeler arasında nüfusu en fazla olan Develi ilçesinin toplam kentsel nüfusuna yakın miktarlarda nüfusa sahip olacağı varsayımı gerçeklikten çok uzak kalmaktadır. Buna rağmen bu yerleşmelerde büyüme planları yapılmakta, sonrasında büyüme gerçekleşmediğinde imar planlarının başarısız olduğu vurgulanmaktadır. Öte yandan yapılan imar planları da kırsal yerleşmelerin sorunlarına uygun çözümler bulmak gibi amaçları olan nitelikte planlar değildir. Planların gerçekleştirilme sürecinde öncelikli yerel yönetim beklentilerinin bu kırsal yerleşmeleri birer "küçük kent" haline dönüşümü olduğunu ifade etmek mümkündür. Bu beklentilerin temel dayanak noktasının ekonomik kalkınma ya da ekonominin canlanması için kaynak bulmak olduğu, yapılan görüşmelerde katılımcılar tarafından da belirtilmektedir. Dolayısıyla yapılan imar planlarının zaten kırsal yerleşme sorunlarını çözme amaçlı planlar olmadığı da üstü kapalı bir biçimde ifade bulmaktadır. Daha önemlisi, kırsal yerleşmelerin sorunlarının kentleşmeyle çözüleceği varsayımı da yine üstü kapalı bir biçimde ortaya çıkmıştır. Oysa bu varsayım özellikle tarımsal üretimin giderek hem önem kazandığı hem de ulusal düzeyde yeniden organize edilmeye çalışıldığı bir dönem açısından hiç de uygun bir varsayım gibi görünmemektedir. Kırsal yerleşmelerin sorunları, bu kırsal yerleşmelerin kırsal niteliğini koruyarak çözülebilirse ancak tarımsal üretimin yeniden organizasyonuyla uyumlu kırsal kalkınma planları ortaya çıkarılabilir. Oysa imar planlarından ortaya çıkan eğilim çok açık bir biçimde göstermektedir ki, bu yerleşmelerde yapılan imar planları kırsal yerleşmelerin sorunlarını çözmek amaçlı değil, kırsal yerleşmeleri birer kentsel yerleşim haline getirme odaklıdır. Bu nedenle kırsal yerleşmelerle en başından uyumsuzluklar arz ediyor görünmektedir.

4.3. Değerlendirme

2012 yılında 6360 sayılı yasanın yürürlüğe girmesinden sonra kapanan ve mahalleye dönüşen bu kırsal yerleşmelerde yapılan imar planı analizleri ve buna yönelik gerçekleştirilen görüşmelerden ortaya çıkan en önemli sonuçlardan biri, mahalleye dönüşümden önceki süreçte belde belediyesi olan kırsal yerleşmelerdeki yerel yöneticilerin imar planlarından çoğunlukla ekonomik sorunları çözmesini

beklemeleridir. Ülkemizde uygulamada bulunan planlama yaklaşımlarının çoğunlukla yeni ekonomik eğilimler oluşturmak odaklı değil; var olan eğilimlerin özellikle mülkiyet, ulaşım ve yer seçimi gibi mekânsal bileşenlerini yönlendirmek odaklı olduğunu söylemek mümkündür. Bu durumda var olan eğilimleri yönlendirmek odaklı planlardan yeni eğilimler oluşturmasını beklemek, önceki kısımda da vurgulandığı gibi, planlama yaklaşımının gerçekleştirmeyi vaat etmediği bir başarıyı ondan beklemek anlamına gelmektedir. Büyüyen kentlerin mülkiyet, yapılaşma hakları, kentsel hizmetlerin coğrafyada dağılımı ve yer seçimi, ulaşım ve kentsel nitelikli arazi kullanımlarının coğrafyadaki yer seçimi ve benzeri nitelikte sorunlara odaklanan; ağırlıkla teknik bir bakış açısıyla gerçekleştirilen imar planlarının kırsal yerleşmelerde ekonomik sorunları çözmesini beklemek açıkçası doğru bir beklenti değildir. Planların bu beklentileri karşılamadığı durumlarda planı ve planlama süreçlerini topyekûn başarısız bulmak ise, bir yandan yukarıda belirtilen beklentinin yanlış olduğunun göstergesiyken öte yandan planlamaya ilişkin son derece yanlış bir zemine oturan bir başarısızlık algısının ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

İmar planlarının ve imarı planlama süreçlerinin başarmaya çalıştığı hedef ilgili yasa ve yönetmeliklerle oldukça net olarak açıklanmaktadır. Bu hedeflerin, kırsal yerleşmelerdeki başlıca ekonomik sorunları çözmeyi amaçlamadığı da bu bağlamda oldukça nettir. Bu nedenle bu tez kapsamında ele alınmakta olan sorunun analizi, ülkemizdeki planlama yaklaşım ve süreçlerine ilişkin iki önemli sonucu çok açık bir biçimde ortaya çıkarmaktadır. Bunların ilki, böyle bir araştırmanın ortaya çıkmasına birincil zemini oluşturan sonuç olarak, uygulamadaki imar planlaması yaklaşımlarının kırsal yerleşmelerin planlanması ile arasındaki uyumsuzluklardır. Bu uyumsuzluklara bağlı olarak imar planlarının kırsal yerleşmelerdeki yerel sorunların çözümüne yönelik beklentileri karşılamadığı bu araştırmayla da tespit edilmektedir. Ancak bu araştırmayla birlikte ortaya çıkan en önemli tespitlerden biri ise, planlama yaklaşım ve süreçlerinin; hatta giderek planlama meslek alanının son derece haksız bir zeminde başarısız olarak görülmesidir. Kırsal yerleşmelerdeki sorunları çözmeyi amaçlamayan bir planlama yaklaşımını, hatta amacını en baştan açık bir biçimde ifade eden bir planlama yaklaşımını, çözümü konusunda kesinlikle söz vermediği, hatta varlığından dahi söz etmediği sorunları çözemiyor diye eleştirmek son derece haksız bir eleştiridir.

Bu açıdan, araştırmadaki birincil zemini oluşturan hipotezin doğrulandığını söylemek mümkündür: ülkemizdeki uygulamada bulunan imar planı yaklaşım ve süreçleri, kırsal yerleşmelerdeki sorunları çözmek konusunda başarılı olamamaktadır. İmar planlarının bu bağlamda başarı elde etmiyor olması ise, planlama yaklaşım, süreç ve giderek meslek alanının çok da hak etmediği bir zemine bağlı biçimde başarısız olarak algılanması sonucunu doğurmaktadır. Bu iki tespite bağlı olarak araştırmada hem başlangıç hipotezi doğrulanmıştır; hem de araştırmanın son derece geçerli bir kavramsal çerçevede olduğu kanıtlanmaktadır. Bu nedenle sonraki bölümde kırsal yerleşmelerin mekânsal sorunlarına odaklanmış bir planlama yaklaşımının kavramsal çerçeve önerisi geliştirilmeye çalışılmaktadır.

Çok yanlış yönlendirici bir şekilde imar planlarının sadece mülkiyetleri ve mülkiyetler üzerindeki hakları düzenlediğini varsaymak, imar planlarının gerçekte başarmaya çalıştığı amacı da son derece basite indirgemek anlamına gelmektedir. İmar planlarının mülkiyet ve üzerindeki haklara ilişkin düzenlemeleri konu aldığı doğrudur; ancak bu planların amacı sadece bunlara indirgenemez. Kaçınılmaz bir biçimde ülkemizdeki kentlerin toplam yaşam kalitesinin ve kentsel düzeyde kalkınmanın mekânsal bileşenlerinin düzenleyicisi niteliğindeki planları, bu amaçları ikinci plana iterek sadece mülkiyet ve mülkiyet haklarının düzenleyicisi konumuna indirgemek, planların kentlerdeki yaşanabilirlik, sürdürülebilirlik gibi niteliksel amaçlar konusunda başarısız olmasına neden olmak anlamına gelmektedir.

Oysa planlama meslek alanına getirilen en önemli eleştirilere bakıldığında, bu eleştirilerin ağırlıkla yukarıda sözü edilen niteliksel amaçları başaramamak konusuna odaklandığı görülmektedir. Niteliksel amaçları başarmak konusundaki hedefleri göz ardı edilen imar planlarının, bu hedefleri başaramadığı konusunda eleştirilmesi hem haksız bir eleştiridir, hem de giderek meşru zeminini kaybeden bir eleştiridir. Oysa mülkiyete ilişkin düzenlemeleri yapmak konusunda oldukça verimli bir biçimde işlevselliğini kanıtlamış olan planları bu açıdan sadece mülkiyete ilişkin sosyal adaleti içeren bağlamlarda eleştirmek mümkün olmaktadır. Dolayısıyla imar planlarının başarmaya çalıştığı amaçlardan mülkiyetle ilişkili olanları daha fazla öne çıkarılmakta; bu öne çıkan hedefler açısından imar planları oldukça verimli çözümler sunabilmektedir. Öte yandan yaşam kalitesi, sürdürülebilirlik, kentsel hizmetlerin mekânsal dağılımının adaletli olması şeklindeki niteliksel hedefler, mülkiyete ilişkin

hedeflerin gölgesinde kalmakta; ancak temel eleştiriler de ağırlıkla bu noktadan gelmektedir. Diğer bir deyişle, imar planları göz ardı edilen amaçlarını başaramadıkları için ağırlıkla eleştiriye konu olmaktadır ki bu meşru bir eleştiri haline dönüşmemektedir. Mülkiyetle ilişkili hedefler ön plana alındığı sürece de tüm imar planları kaçınılmaz bir biçimde büyüme odaklı planlar haline getirilmektedir.

BÖLÜM 5

DEĞERLENDİRME VE BULGULAR

5.1. 6360 Sayılı Yasa ile Kırsalın Yapısal Değişikliği

Yeni büyükşehir sistemi birçok alanda yapısal değişikliklere yol açmıştır. Bu bölümde söz konusu yapısal değişiklikler; idari, imar planları, planlama düzeni bakımından ele alınacaktır.

5.2. Kırsalın İdari Yapı Değişikliği

6360 Sayılı yasa ile Büyükşehir Belediyesi sınırlarının il mülki sınırı olmuştur. Büyükşehir Belediyesi kurulan illere bağlı ilçelerin mülki sınırları içindeki köylerin tüzel kişiliklerinin kaldırılması, Büyükşehir Belediyesi kurulan illere bağlı ilçelerin mülki sınırları içindeki belde belediyelerinin tüzel kişiliklerinin kaldırılması, Büyükşehir Belediyesi kurulan illerde köylerin mahalleye dönüştürülmesi, mahalle kurulmasına 500 nüfus ölçütü getirilmesi, Büyükşehir Belediyesi kurulan illerde belde belediyelerinin mahalleleriyle birlikte bağlı bulundukları ilçenin belediyesine katılması, Büyükşehir Belediyesi kurulmayan diğer illerde nüfusu 2000'in altında olan belde belediyelerinin kaldırılması ve mahalleye dönüştürülmesi, Büyükşehir Belediyesi kurulan illerde il özel idarelerinin tüzel kişiliklerinin kaldırılması, kurulan illerde bucak ve bucak teşkilatlarının kaldırılması, Büyükşehir Belediyesi olan illerde yeni ilçeler kurulması, Büyükşehir Belediyesi olan illerin idari bağlılık değişiklikleri gibi değişiklikler olmuştur. Bu bölümde öncelikle kırsalla ilgili mevcut yasa değişiklikleri, son hali incelenecektir.

5.2.1. İl Özel İdareler, Kapanması ve Alınan Önlemler

Yerel yönetimlerin, karar organları seçimle işbaşına gelir, idari ve mali özerkliği vardır ve yerinden yönetim ilkesine göre oluşturulmuş kamu tüzel kişileridir (17). *Ancak geçmişten günümüze il özel idarelerinin tarihçesini incelediğimizde; Osmanlı İmparatorluğu döneminde 1864 yılında çıkarılan Vilayat Nizamnamesi ile eyalet yönetimi kaldırılmış ve vilayet yönetimi kurulmuştur. 1876 Kanun-i Esasi ile il özel yönetimlerine tüzel kişilik kazandırılmıştır* (26). *1913 düzenlemesinin 1929 yılında 1426 sayılı Vilayet İdaresi Kanunu ile değiştirilmesinin ardından il genel yönetiminin kesin ilkesinin yetki genişliği (tevsi-i mezuniyet) olduğunu ve 1961 Anayasası ile illerin yönetiminde tek ilke olarak yetki genişliği ilkesinin geçerli kılındığını belirtmiştir* (27). Yasanın ilk bölümü 1929 yılında kaldırılmışken il özel yönetimlerine ilişkin bölümü 1987 yılında 3360 sayılı Kanun adıyla ve kimi değişiklik ve eklemelerle yeniden düzenlenmiştir. 2005 yılı 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu ile bugünkü halini almıştır.

5302 sayılı Kanun ile karar organı olarak belirlenen il genel meclisleri, 3360 sayılı eski Kanuna oranla önemli işlev ve sorumluluklar yüklenmiş ve il idaresinin ana yönetim organı haline gelmiş ve yapısal olarak değiştirilmiştir (26). Yasayla getirilen yenilik ihtisas komisyonlarının oluşturulmasıdır. Buna göre, il genel meclisleri, eğitim, kültür ve sosyal hizmetler, imar ve bayındırlık, çevre ve sağlık ile bütçe komisyonlarını kurmak zorundadırlar. 6360 Sayılı yasa ile 29 Büyükşehir Belediyesinde il özel idareleri kaldırılmıştır. Diğer illerde ise il özel idarelerinin varlıkları korunmuştur. İl özel idarelerinin görev, yetki ve kaynakları (taşınır ve taşınmaz malları) oluşturulan komisyonlar ve komisyonların belirlediği yerlere dağıtılmıştır. Büyükşehir Belediyesi olan illerde kaldırılan il özel idarelerinin yetkileri bakanlıklara, bağlı ve ilgili kuruluşlara, taşra teşkilatına, valiliklere, hazineye, Büyükşehir Belediyelerine ve ilçe belediyelerine verilmiştir. 6360 sayılı yasa ile tüzel kişiliği devam eden il özel idarelerinin ise encümen yapısı değiştirilmiştir.

Büyükşehir olan illerin belediyeleri önlem olarak bünyelerinde Kırsal Hizmetler Daire Başkanlığı ve Tarımsal Hizmetler Daire Başkanlığı Kurmuştur.

5.2.1.1. Kırsal Hizmetler Biriminin Oluşturulması

Büyükşehir bünyesinde Kırsal Hizmetler Daire Başkanlığı kurulmuş ve teşkilat, görev yetki ve sorumluluklarının belirleyen yönetmelik oluşturmuştur.

Teşkilat Yapısı; Kırsal Hizmetler Şube Müdürü, İlçeler Yol Şube Müdürü, Bakım Onarım Şube Müdürü, memur ve işçilerden oluşmaktadır.

Görev Yetki ve Sorumlulukları;

Yeni oluşan mahallere, yol, kaldırım, istinat duvarı, sosyal tesis yapımı, bunların bakım onarımı, yapmak, hizmet faaliyeti planlamak, uygulamak ve uygulatmak.

Yeni oluşan mahallerin hizmetinde kullanılmak üzere araç, makine alımı veya kiralanması bunların bakım onarımını yapmak ve yaptırmak.

Yeni oluşan yerleşimler ile mevcut yerleşimler arasındaki kent-kır, sosyo-ekonomik farklılıkları gidermek, çağdaş yaşamın gerekleri ile uyumlu, halkın ihtiyaç ve beklentilerine uygun fiziki ve sosyal alt yapı ve üst yapı çalışmalarını sağlamak.

5.2.1.2. Tarımsal Hizmetler Biriminin Oluşturulması

Büyükşehir bünyesinde11/04/2016 tarih ve 210 Sayılı BMK ileTarımsal Hizmetler Daire Başkanlığı kurulmuş ve teşkilat, görev yetki ve sorumluluklarının belirleyen yönetmelik oluşturmuştur.

Teşkilat Yapısı; Tarımsal Hizmetler Şube Müdürü, Sulama Şube Müdürü, Tarımsal Destekleme Şube Müdürü, memur ve işçilerden oluşmaktadır.

Görev Yetki ve Sorumlulukları;

Büyükşehir hinterlandında, sosyal yaşamı, tarım ve hayvancılığı desteklemek, her türlü yatırımı, faaliyet ve hizmeti planlamak, uygulamak ve uygulatmak.

Tarım ve hayvancılığı geliştirmek.

Hayvansal ve bitkisel üretimi geliştirmek ve katkı sağlamak.

Ağaçlandırma yapmak, fidan temin etmek.

Tarım alanlarını ve su havzalarını korumak.

Organik tarıma destek vermek.

Hayvancılığı geliştirmek.

Tarım ve hayvancılık ürünlerine pazar olanağı sağlamak.

Çiftçilerin eğitimini sağlamak.

Hibe ve Kredilere yönelik projeler hazırlatmak.

5.2.2. Yeni İlçe Kurulması

6360 Sayılı Yasa ile 26 yeni ilçe kurulmuştur. Aşağıdaki tabloda görüldüğü üzere en fazla ilçe Hatay'da kurulmuştur (4 ilçe). Ardından Tekirdağ ve Şanlıurfa'da üçer ilçe kurulmuştur. İlçelerin kurulması idari bağlılık değişikliklerine de yol açmıştır. Denizli'de ise Akköy ilçesinin adı Pamukkale olarak değiştirilmiş ve ilçeye yeni mahalleler katılmıştır.

5.2.3. Köy Muhtarlığından Mahalle Muhtarlığına

6360 Sayılı Yasa ile 16082 köyün yani köylerin yüzde 47'sinin tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleye dönüştürülmüştür. Bu değişimdeki en önemli konu aslında kırsal yerleşmelerin tüzel kişiliğinin ortadan kaldırılmasıdır. *Köy yönetimleri sahip oldukları tüzel kişiliklerinden ötürü farklı hak ve ayrıcalıklara sahip, kendilerine ait malvarlıkları olan, orman ve meraları kullanma hakkı bulunan yerel yönetim birimleridir* [28]. *Sonuçta köylünün yoksullaşması, bu alanlarda yabancılara toprak satışının önünün açılacağı, orman köylerinin kentsel ranta açılmasının kolaylaşacağı, kısaca köylünün yaşam alanı üzerindeki haklarını kaybedeceği belirtilmektedir* [29].

5.2.4. Belde Belediyelerinin Mahalleye Dönüştürülmesi

6360 Sayılı Yasa'da belde belediyeleri dönüşümü iki şekilde yapılmıştır. İlki büyükşehir olan illerdeki belde belediyelerinin dönüşümü, diğeri de BŞB olmayan illerdeki, nüfusu 2000'nin altında olan belediyelerin dönüşümüdür. 6360 Sayılı yasa ile 712 belde belediyesi tüzel kişiliğini kaybetmiştir.

5.2.5. Görev ve Yetki Dağılımının Yeniden Düzenlenmesi

Büyükşehir belediye sistemindeki değişikliğin sonuçlarından biri de belediyeler arasındaki görev ve yetki dağılımıdır. Türkiye'deki 29 ilde iki düzeyli bir belediye sistemi kurulmuş oldu. Büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyesi arasındaki görev ve yetki dağılımına ilişkin temel ilkeler 5216 Sayılı Kanunla düzenlenmiştir. Buna göre, büyükşehir belediyesi, büyükşehir sınırları içinde mahalli müşterek ihtiyaçların karşılanması bakımından oldukça geniş yetkilerle donatılmıştır. İlçe belediyelerine ise büyükşehir e verilen görevlerin dışında kalan sınırlı sayıda görevler verilmiştir.

Bu görevler şunlardır: Büyükşehir katı atık yönetim planına uygun olarak, katı atıkları toplamak ve aktarma istasyonun taşımak; sıhhi işyerlerini, ikinci ve üçüncü sınıf gayrisıhhi müessesleri, umuma açık istirahat ve eğlence yerlerini ruhsatlandırmak ve denetlemek; çeşitli parklar yapmak, dezavantajlı toplumsal kesimler için sosyal ve kültürel hizmetler sunmak, mesleki el beceri kurslar açmak, sağlık, kültür tesis ve binaların yapımı bakım ve onarımı ile kültür ve tabiat varlıklarını ve dokuyu korumak, kent tarihi bakımından önem taşıyan mekanların ve işlevlerinin geliştirilmesine ilişkin hizmetler yapmak ve defin ile ilgili hizmetler yürütmek [30].

6360 Sayılı Kanun ile ilçe belediyelerine bazı yetkiler verilmiştir. İlçe belediyelerinin köyden mahalleye dönüşen yerleşimlerde yapılacak ticari amaç taşımayan yapılar için yörenin mimari özelliklerine uygun tip mimari proje yapma veya yaptırma, mabedlerin yapım bakım ve onarımı, afet riski taşıyan veya can ve mal güvenliği açısından tehlike oluşturan binaların tahliyesi ve yıkımı konusunda ilçe belediyelerin talep etmesi halinde büyükşehir belediyesinin destek sağlaması bu yetkilerdendir. Aynı zamanda 6360 sayılı Kanun ile büyükşehir belediye meclisi kararı ile bazı yetkilerin ilçe belediyelerine devredilebilmesi de mümkündür. Devredilebilen görevler; yük ve yolcu terminalleri, kapalı ve açık otoparklar yapmak, yaptırmak işletmek ve işlettirmek veya ruhsat vermek; mezarlık alanlarını tespit etmek, mezarlıklar tesis etmek, işletmek, işlettirmek, defin ile ilgili hizmetleri yürütmek; her çeşit toptancı hallerini ve mezbahaları yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettirmek, imar planında gösterilen yerlerde yapılacak olan özel hal ve mezbahaları ruhsatlandırmak ve denetlemek ile temizlik hizmetleri ve numaralandırmaya ilişkin görevler devredebilir görevler arasındadır. Düzenleme ile 5216 sayılı Kanuna oranla ilçe belediyelerinin yetkilerinin kısmi olarak artışı söz

konusudur. Büyükşehir belediyesinin rolü ise uyum ve koordinasyonun sağlanması ile birlikte daha merkeziyetçi bir yapının sağlanması yönündedir ve karar vermede süreç olumsuz yönden etkilenmiştir. Daha önce 5393 sayılı Kanun uyarınca daha geniş görev ve yetkilere sahip olan ilçe belediyeleri bu düzenleme ile bazı görev yetkileri kısıtlanmıştır. Ayrıca yeni kurulan büyükşehir belediyelerinde genel sekreterlik makamı ihdas edilmiş ve belediye başkan yardımcılığı kadroları da kaldırılmıştır.

5.3. İmar ve Planlama Düzeni ile Hizmet Sunumunda Değişiklikler

İmar ve planlama konusu ülkemizin en önemli konularından biridir. Her ülkenin yönetim yapısına uygun imar ve planları vardır. 3194 sayılı İmar Kanunu'nda planlar kapsadıkları alan ve amaçları açısından bölge planları ve imar olarak iki ana başlığa ayrılmış, nazım imar planı, uygulama imar planı ve çevre düzeni planları imar planı olarak sayılmış ve tanımlanmıştır [31]. 5216 Sayılı Kanunda büyükşehir belediyesi nazım planlarının hazırlanması, ilçe belediyeleri ise uygulama imar planlarının hazırlanması konusunda yetkilendirilmişlerdir. "Bu paylaşım yöntemi iki basamak arasındaki uyuşmazlıkların giderilmesine katkıda bulunmadığı gibi; bunun, ilçe belediyelerinin bir yerel yönetim birimi olarak sahip olmaları gereken özerklikle bağdaşmamaktadır." Yeni düzenleme imar ve planlama hizmetleri konusunda kimi üstünlüklere sahip ise de (İstanbul ve Kocaeli modeli gibi) diğer büyükşehirlerin hem nüfus hem de kapladıkları alan bakımından farklılıkları da göz önünde bulundurulmalıdır. Dolayısıyla büyük şehre uzak olan yerleşim birimlerine hizmet sunumu bu bakımdan etkin ve verimli olmayacaktır. İmar planlarının uygulama ve denetim araçlarının kullanılması bakımından coğrafi uzaklık hizmetin etkin ve verimli sunulmasını olumsuz etkileyecektir. Yeni yasayla getirilen düzenlemeler arasında en rahat savunulabilecek olanının imar ve planlamadaki birlik ve bütünsellik kuralı olduğunu ifade etmektedir [32].

İlçelerde imar ile ilgili kararlarda (değişiklik veya yeni imar yapımı) yetki büyükşehir belediyesine geçmiştir. Köyden mahalleye dönüşmüş olan kırsal yerleşmeler il merkezine kimi zaman 200 kilometreyi aşan uzaklıkta olan ilçelere hatta o ilçelerin yeni mahallerine büyükşehir belediyesinin hizmet sunmasında zorluklar yaşanmaktadır. Kırsal yerleşmelere hizmet sunumunda yaşanan eksiklikte halk, Büyükşehir Belediyesini değil ilçe belediyesini muhatap almaktadır.

5.4. Kırsal Alan Yönetimi

Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisin' de açıklandığı üzere "Kırsal nüfusa, görev ve yetkileri çerçevesinde hizmet götüren çok sayıda merkezi ve yerel kamu kurum ve kuruluşunun bulunması, gerek merkezi gerek yerel düzeyde etkin bir koordinasyon ve işbirliğinin sağlanmasını zorunlu kılmaktadır" [33]. Yürürlükteki yasalar çerçevesinde kırsal alanla ilgili hizmet veren merkezi ve yerel kuruluşlar şunlardır: Merkezi Yönetim Kuruluşları; Gıda Tarım ve Hayvancılık, Çevre ve Şehircilik, İçişleri, Milli Eğitim, Sağlık, Bilim Sanayi ve Teknoloji, Kültür ve Turizm, Orman ve Su İşleri, Çalışma ve Sosyal Güvenlik, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü, Güneydoğu Anadolu Projesi Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı. Yerel Yönetim Kuruluşları; Valilikler, Kaymakamlıklar, İl Özel İdareleri, Belediyeler, Köylerdir [33]. Kamu hizmetlerinin etkinleştirilmesi amacıyla çalışmaların sürdürüldüğü belirtilen Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi raporunda yetki ve görev dağılımına yönelik düzenlemeler şöyle aktarılmaktadır: "mahalli idare ve birliklerine yönelik yeni düzenlemeler gerçekleştirilmiş, kırsal alana hizmet götüren en önemli kuruluşlardan birisi konumundaki Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğü kapatılarak personeli ve bazı görevleri İstanbul ve Kocaeli illerinde Büyükşehir Belediyelerine, diğer illerde İl Özel İdarelerine devredilmiştir. Bu gelişmelere bağlı olarak mahalli idarelerin kırsal kalkınma konusunda sorumlulukları artmıştır. Bu nedenle, kırsal kalkınmanın sağlanması yönünde ilgili mahalli idare ve birliklerinin kurumsal kapasitelerinin ve mali kaynak yapılarının geliştirilmesi önem kazanmıştır" [33]. Kırsal alan yönetiminde uygulamaya giren yeni düzenlemelerle merkezi yetkiler yerelleştirilmekte ve il özel idareleri kırsal alanlarda yetki, görev ve sorumlulukları üstlenmektedir. Bu değişimlerin yanı sıra nüfusu 2000'nin altına düşen belde belediyelerinin kapatılmasına yönelik yasal düzenleme kırsal alan yönetiminde yeni bir dönem başlatmaktadır. Tüzel kişiliği kaldırılan belediyelerle ilgili olarak; 06.03.2008 tarihinde yürürlüğe giren 5747 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulmasına ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile Türkiye'de nüfusu 2000 kişinin altında olan yerel yönetim birimleri olan belediyelerin kapatılmıştır. Bu kanunla toplam 862 belde belediyesinin tüzel kişiliği kaldırılarak köy statüsüne dönüştürülmüştür. Ülkemizde 2009 yılında yerel seçimler sonrasında tüzel kişiliğini kaybeden belde belediyelerinin illere göre dağılımı; Konya 106, Kütahya 48, Tokat 46

belde belediyesi ile ilk üç sırayı, 10. sırada 21 belde belediyesi ile Çorum, Isparta ve Trabzon, sadece 1 belde belediyesi ile Ağrı, Bingöl, Bitlis, Kars, Kastamonu, Kilis, Ş.Urfa, Şırnak, Tunceli ve Yalova illeri, hiç belde belediyesi şeklindedir. Kapanmayan iller ise Bartın, Düzce, Hakkari, Iğdır, İstanbul, Karabük, Kocaeli, Mardin, Muş, Siirt ve Van'dır. İstanbul ve Kocaeli illerinde de tüzel kişiliğini kaybedecek belde belediyesi bulunmaz iken bu illerde İstanbul'da 8, Kocaeli' de 6 ilçe kurulmasına karar verilmiştir. Bu iller dahil olmak üzere, Türkiye genelinde 12 ilde 43 ilçe kurulmuştur. 5747 sayılı kanun öncesinde toplam 3225 yerel yönetim birimi olan belediyelerin, yasa sonrasında 1120'si kapanmış ve toplam sayı 2105'e düşmüştür. Toplamdaki bu değişimde sayı ve yüzde değerlerinde en büyük pay belde belediyelerine aittir. 2011 belde belediyesi yasa sonrasında 1132'ye düşmüştür, ilk kademe belediyelerinin tamamının kapatılmıştır. Büyükşehir İlçe belediyeleri sayısı 42 adet artmıştır, diğer kademelerde ise bir değişim olmamıştır.

5.5. Kırsal Çevrenin Korunması ve Geliştirilmesi

Kırsal kesimde yaşayanlar hem çalışma hem de yaşam koşulları gereği doğa ile sürekli bir etkileşim halindedir. İnsan-doğa ilişkisinde doğal kaynaklardan kısa vadede azami ölçüde yararlanma ve bunları ekonomik değere dönüştürme çabası doğal çevrenin kapasitesinin zorlanmasına ve kaynakların yıpranmasına yol açmaktadır. Erozyon, su ve toprak kaynaklarında uygun olmayan tarım teknikleri nedeniyle görülen olumsuzluklar, çölleşme, kuraklık, orman yangınları, sel baskınları, heyelanlar ve biyolojik çeşitliliğin azalması gibi sorunlarının artma eğiliminde olduğu görülmektedir. Kırsal hayatın önemli bölümünü oluşturan tarım ve ormancılık faaliyetlerinin sürdürülebilir kılınması ve kırsal varlıkların korunması yönünde; yerel halkın katılımına dayanarak tarım-çevre ilişkilerinin yeniden tanımlanması, orman kaynaklarının korunarak kullanılması ve korunan alanlarının yönetiminde etkinliğin sağlanması önem taşımaktadır [33].

Uluslararası Kalkınma Stratejisinde kırsal alanın korunması ile ilgili öncelikler;

-Çevreci Tarım Uygulamalarının Geliştirilmesi

-Orman Ekosistemlerinin Korunması ve Orman Kaynaklarının Sürdürülebilir Kullanımının Sağlanması

-Korunan Alanların Yönetimi ve Geliştirilmesi

5.6. Kentin Kırdan Farklılaşması

Bugün için kent ile kırın tanımlanmasında, nüfusa dayalı ölçüt bir yana konursa, neden farklı örgütlenmeler altında düzenlendiklerinin net bir gerekçesi yoktur. Mevcut kentlerin tanımlanmasında nüfus ölçütü bile ülkeler arasında farklılık göstermektedir. Oysa tarihsel olarak bakılacak olursa, kent ile kırın farklılaşması, genel olarak nüfus ile değil idari birimlerin yığılması ve üretim süreçlerinin farklılaşması ile olmuştur. Sanayi toplumu öncesindeki kent ile kır, idari örgütlenmenin merkezi ile alt merkezlerinin (taşra örgütlerinin) yer aldığı, tarım dışı üretimin daha yoğun olarak gerçekleştirildiği, idari birimlerin toplandığı kentsel yerleşmeler ile tarımsal üretimin yapıldığı tüm diğer alanlar olarak ayrılabilir. Bu dönemde kentlerde üretilenlerin ticareti marjinaldir ve çoğunlukla aynı kentlerde tüketilmektedir. Kırın varlığı ise doğrudan vergi gelirleri, gıda ve asker temini ile ilişkilidir. Bunun dışında kentlerin kır ile bir ilişkisi bulunmamaktadır. Bu tür bir yapıda bugün kentsel yönetim ile özdeşleştirdiğimiz yerel yönetimlerden çok, merkezin vergi toplamak ve asker devşirmek amaçlı taşra örgütlerinden söz etmek mümkündür [34].

Buna karşın 17. yüzyıl sonrasında sanayileşme ile birlikte kentlerde kitlesel olarak üretilen mal, sadece üretildiği kentlerde tüketilmeyip diğer yerleşmelere de taşınır ve tüketilir olmuştur. Üretim için gerekli hammadde de sürekli olarak kentlere akmaya başlamıştır. Kırsal üretim pazara girip artı değer kentlere aktıkça ve ulaşımın kolaylaşarak coğrafi mesafelerin kısalmasıyla kent ile kırın ilişkileri o derecede karmaşıklaşmıştır. Yerel yönetim olgusu da bu süreç ile birlikte 18 yüzyıl Avrupa'sında ve feodal yapı çözülürken, ticaretin ve kentlerin etkisini arttırmaya başlaması sonucunda yaşanan ekonomik ve toplumsal değişmeye paralel bir gelişme izlemiştir [34].

5.7. Kırsalın Planlanmasında: Belediye mi? İl Özel idaresi mi?

Yerel yönetimlerin mevcut mekânsal organizasyonun parçalı yapısından ötürü belediye sınırının hemen dışında yaşayanlar bile kırsal nüfusa dâhil edilmektedir. Bu kişi her gün belediye sınırları içindeki bir işe gelip gidiyor olsa bile belediyenin ne hizmetlerinden yararlanabilmekte ne de belediye seçiminde bir hakkı bulunmaktadır. Belediye sınırının içinde yaşıyor ama biraz dışında çalışıyorsa iş daha da karışmaktadır. Kentte yaşayanlar, kente komşu bu fabrikadan/iş yerinden olumlu veya olumsuz etkilense bile belediye sınırın dışında olduğu için belediye buraya hizmet götürmeye, kontrol etmeye veya

planlamaya yetkili değildir. Kısaca, sınırın hemen dışında olan bir köyün kentle ilişkisi ve ona etkisi Toroslarda ki orman köyü veya bozkırın ortasındaki bir köyün kentle ilişkisi kadarmış gibi kabul edilmektedir [35].

Oysa, belediye sınırları dışında kalan alanların yerleşilmemiş veya gelişmeye kapalı kalması gibi bir durum söz konusu değildir. İl özel idaresinin izni ile her türlü yapılaşmaya açık olan bu alanlarda parçalı bir planlama ve gelişme ortaya çıkmaktadır. Sonuçta kırsal alan statüsündeki bir arsa için köy muhtarının vereceği ve il özel idaresinin "kontrolünden" geçen veya doğrudan il genel meclisinin alacağı kararlar belirleyici olmaktadır. Bu kararlar ise bir plana göre değil talebe göre ve parsel bazında uygulanmaktadır. İl Özel İdaresi'nin bu alanlarda uygulama ve etkinliği ise aynı şekilde planlı olmaktan çok gelen taleplere göre yönlendirilmektedir. Bu ise kent/belediye ile çeperinin plansız gelişimine yol açmakta ve il genelinde çatışan ve uyumsuz birçok kararın alınmasına neden olmaktadır. İl özel idareleri, ilin bütününe hizmet verdikleri için belediye sınırları içinde de görevli olduğu konular bulunmaktadır. Bu nedenle bazı görevler, il özel idarelerinin görevlerini tanımlayan 5302 sayılı Kanun"un 6. maddesindeki "belediye sınırlarının dışında" ibaresi ile mekânsal olarak belediye ile il özel idaresinin arasında ayrılmıştır. Ancak, yetki mekânının belediyeler ile il özel idareleri arasında bölünmüş olması ve özel idare yatırımlarının kayda değer oranlarda il veya ilçe merkezinde yani belediye sınırlarında olması hizmet sunumunun planlanmasını ve etkinliğini zedelemektedir. İl özel idareleri ile belediyeler mekânsal olarak çatışan birçok karar alabilmekte ve uygulamaya girişebilmektedir. Belediye sınırı dışındaki söz konusu yapılaşma kent büyüyüp belediye sınırları genişleyince sınırın içine dahil olmaktadır. Sonuç olarak, belediyeler, sınırları dışında olup bitenlere müdahale edemedikleri için yetkili olması gerektiği kentin geleceğini yönlendirmekten

aciz kalmaktadır. Bu ise kentin sakinlerinin planlama süreçleri aracılığı ile demokratik bir yerel yönetim sürecine katılma hakkını gasp etmekte ve en önemlisi, vatandaşın yerel yönetimlere, planlama sürecine ve devletin yetkinliğine olan inancını da zedelemektedir. Mekânın organizasyonunda bu ikili yapı içinde kırsal yerleşimlerin idaresinde tarih içinde önemli bir değişikliğe gidilmemiştir. Belediye örgütlenmesi, kentlerin gelişimi ve büyümeleri ile paralel olarak sürekli yeni düzenlemelere tabi olmuş ve yetersiz de olsa gelişmiştir. Buna karşın kırsalın örgütlenmesinde 100 yıla yakındır önemi bir değişiklik olmamıştır. Köyler, dönemine göre ilerici, ancak günümüz

şartlarında çok geri olan 1924 tarihli bir kanuna tabidirler. Kanun, 1924‟ten bu yana her 10 yıllık dilimlerde toplam 26 kez değişmiştir. Bugün de Köy Kanunun değiştirilmesi için yeni bir tasarı hazırlanmaktadır. Tasarı ile köy alanlarında gelişme ve yapılaşmanın kontrolü il özel idarelerine geçerken, muhtarlık kurumunda da bazı iyileştirmeler öngörülmektedir. Ancak, eski değişiklikler de yeni tasarı da bütüncül bir mekânsal organizasyon gereği dikkate alınarak hazırlanmamışlardır. Düzenleme girişimleri tekil sorunların çözümüne yönelik olup yerel yönetimlerin parçalı yapısından kaynaklanan mekânın ve planlamanın bölünmüşlüğü sorununa cevap vermekten çok uzaktır. Bundan ötürü kırsal alanlara merkezi yönetimin taşra kuruluşları ve yerel yönetim birimleri eliyle götürülmesine çalışılan hizmetler açısından önemli yetersizlikler doğurmaktadır [36].

BÖLÜM 6

SONUÇ VE ÖNERİLER

12.11.2012 tarih ve 6360 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu Türkiye'de kırsal yerleşmelerin planlanması ve kırsal kalkınma açısından son dönemdeki en önemli yasal ve yönetsel değişimin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu kanun kapsamında Türkiye' de 13 il büyükşehir, 14 ilde de, il sınırı il mülki sınırları haline gelmiştir. Ayrıca 29 il içerisinde kalan 1017 belde belediyesi ve 16095 köy olmak üzere toplam 17112 kırsal yerleşim büyükşehir belediyesinin mahallesi konumuna geçmiştir. Bu çapta bir değişim, yönetsel deneyimleri neredeyse tamamen kentleşme ve kentleşmeyle ilgili sorunlardan oluşan ülkemiz yerel yönetimlerinin sorumluluk ve karar alanı içine büyük miktarda kırsal yerleşmenin katılması gibi bir sonuç ortaya çıkarmaktadır. Bu durumda ise, Türkiye'de bu yasa kapsamıyla büyükşehir belediyesi sınırları içinde kalan kırsal alanların planlanması ve bununla birlikte kırsal kaçınılmaz olarak kırsal kalkınma, bir belediye, diğer bir deyişle kent yönetimi, sorumluluğu haline gelmektedir.

Bu çalışmada, ilgili yasa öncesinde belediye olan; ancak 6360 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunuyla mahalleye dönüşen kırsal yerleşmelerdeki imar planları ve planlama süreçleri araştırılmıştır. Örnek alan olarak Kayseri Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde kalan kırsal yerleşmelerden örneklem seçilmiştir. 6360 sayılı yasa öncesinde de bir büyükşehir belediyesi olan Kayseri'de özellikle kırsal nitelikli belde belediyelerinde önemli miktarda planlama çalışması bulunuyor olması, bu belediyelerin mekânsal planlama çabalarının örneklenebilmesi ve çözümlenebilmesi açısından önem arz etmektedir. Bununla birlikte önceki bölümde belirtilen nitelikte büyük ölçekli kalkınma planlarının olmaması nedeniyle söz konusu belde belediyelerindeki planlama çalışmalarının kırsal ve kentsel kalkınma hedeflerini birleştirmek gibi bir niteliğinin bulunmaması nedeniyle de önemlidir. Üst ölçekli planların yönlendiriciliğinin olmadığı durumlarda kırsal nitelikteki belde belediyelerinin ne tür mekânsal planlama deneyimleri yaşadığı konusunda özgün örnekler oluşturmaktadır.

6360 sayılı yasa sonrası süreçte Kayseri Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde kalarak mahalleye dönüşen14 belde belediyesinin, 6360 sayılı yasa sonrası mahalleye dönüşmeden önceki dönemde hazırlamış oldukları imar planları incelenmiş ve bunların 7sinin bu dönemki belediye başkanlarıyla imar planı hazırlanması süreçlerine ve imar planından beklentilere ilişkin derinlemesine görüşme yöntemiyle bilgi toplanmıştır. Ayrıca imar planına erişilememiş olmasına rağmen, 10 eski belde belediyesinin belediye başkanıyla da bu çerçevede görüşme yapılarak bilgi toplanmıştır.

Bu çalışma kapsamında ortaya çıkan en önemli sonuçlardan biri, söz konusu kırsal yerleşmelerde yapılan planların ve sürdürülmüş bulunan imar planı süreçlerinin sadece yerleşik alan kapsamında kalmış olduğunun tespitidir. Kentsel yerleşmelerde yapılan imar planlarında, planların yerleşik alanlarla ya da çok da belirgin olmamakla birlikte kentsel alan sınırları içinde kalıyor olması, bu planların bütünlüğü açısından bir eksiklik yaratıyor görünmemektedir. Üst ölçekli plan kararlarıyla kentsel alan sınırları dışında kalan alanlar için de plan kararları getiriliyor olması, alt ölçekte gerçekleştirilen kentsel alan planlaması süreçleri için yeterli bir bütünleyicilik sağlıyor görünmektedir.

Ancak en önemlisi, kentsel alanda yapılan planların, kentsel işlevler ve farklı arazi kullanımları arasındaki ilişkileri bir bütün olarak karara bağlayabiliyor olmasıdır. Bu açıdan kentsel alanların planlanması, kentin ekonomik yapısıyla, farklı sektörlerdeki üretim yapısıyla, mekânsal ve sosyal yapılarıyla bir bütün teşkil etmektedir. Dolayısıyla planı yapılan kentsel alanın plan bütünü sınırları, kentsel alandaki farklı işlev ve arazi kullanımlarına dair kararlar getirmektedir.

Ancak bu çalışmada yapılan araştırmalarda, kırsal alanlar için aynı durumun söz konusu olmadığı ortaya çıkmaktadır. Kırsal yerleşmeler için yapılan planlarda da aynı kentsel alanlarda yapılan planlara benzer biçimde yerleşik alan sınırları ve projeksiyonlara dayalı öngörülere bağlı büyüme alanları için bir karar getirilmektedir. Bu durumda kırsal yerleşmelerin planları kırsal ekonominin temel sektörü olan tarımsal üretime ilişkin bir karar getirmiyor görünmektedir. Kırsal yerleşmelerde yapılan imar planları, sadece yerleşik alanlara dair kararlar getiriyor olmaları nedeniyle, kırsal yerleşmelerin ekonomik yapısının öncelikli bileşeni olan tarımsal üretimin gerçekleştiği alanlara dair kararları tamamen üst ölçekli planlara bırakıyor görünmektedir. Bu açıdan, kentsel alanlar için yapılan planlarla aynı yöntemi kullanarak yapılan kırsal planlar ile kentsel planlar arasında, yerleşmelerin temel ekonomik dinamiklerine getirilen kararlar,

yerleşme bütününü için tüm işlev ve arazi kullanımlarına getirilen kararlar konusunda büyük farklılaşmalar ortaya çıkarmaktadır. Kentsel planlar kentin ekonomik, mekânsal ve sosyal yapısını bir bütün olarak karara bağlama kabiliyetindeyken, kırsal yerleşmelerde, ekonominin temel sektörlerinin yerleşme alan sınırları dışında kalıyor olması nedeniyle, planlar ekonomik yapıya ilişkin kararları almak kabiliyetinden mahrum kalmaktadır.

Bu nedenle kırsal yerleşmelere yapılacak olan planların, kırsal yerleşmelerin ekonomik yapısıyla mekânsal ve sosyal yapısı arasındaki bağları kurabilecek uygun nitelikte sınırlara yapılmalıdır. Kırsal yerleşmeler için sadece yerleşik alan sınırları içinde yapılan plan, yerleşmenin bütününe ilişkin ekonomik kararların alınması konusunda eksiklikler taşımaktadır.

Araştırma sürecinde bulunan ikinci önemli sonuç, planların ekonomik, mekânsal ve sosyal kararlarının derinliklerine ilişkin eksikliklerin ortaya çıktığını göstermektedir. Bu açıdan, kentsel alanlarda yapılan planların, kentsel alanların ekonomik, sosyal ve mekânsal karmaşıklığı göz önünde bulundurularak yapıldığı söylenebilir. Bu nitelikteki kentsel katışık ve karmaşık yapının, tekil kırsal yerleşmelerde de gözlenmesi beklenemez. Ancak kırsal yerleşmelere bölgesel ölçekte bakıldığı zaman kırsal yerleşmelerin homojen ve birbiriyle eşdeğer özellikler sergileyen yerleşmeler olmadığı ortaya çıkmaktadır. Kentsel planlar, kentin karmaşık ve katışık yapısına uygun öngörüler ortaya çıkarabilmelerine rağmen, kırsal yerleşmelerde yapılan planlar, kırsal yerleşmeler tekil birer yerleşme biçiminde anlaşılarak planlandığı için bölgesel düzeydeki karmaşık yapıyı anlama kabiliyetinden uzak kalmaktadır. Kentsel alandaki karmaşık ve katışık yapının kendi içinde bir bütünleyici niteliği olduğu birçok planlama kuramında ve kentsel coğrafya çalışmalarında belirtilmektedir.

Örneğin farklı arazi kullanımları arasında mekânsal ve ekonomik bütünleyiciliğin kent coğrafyasının en önemli özelliklerinden biri olduğu vurgulanmaktadır. Kentsel alandaki bu karmaşık yapıya dair bütünleyicilik özellikleri, kırsal yerleşmeler söz konusu olduğunda yerleşme ölçeğinde yapılan planlarda görülememekte; ancak bölgesel düzeyde yapılan planlarda belirginleşmektedir. Buna rağmen, bu çalışmada incelenen kırsal yerleşme planları bu nitelikteki bir bölgesel bütünleyicilik yönlendirmesini göz ardı etmiş görünmektedir. Bu nedenle kırsal yerleşmelere, bu yerleşmelerin birbirleriyle

olan ilişkilerini de anlayacak ve öngörecek nitelikte planların yapılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Kentsel alanlarda yapılan planlarda yerleşik alan bütünü, plan bütünü ve ölçekler arası tutarlılık planlamadaki öncelikli ilkelerdir. Aynı ilkelerin kırsal yerleşmeler için yapılan planlarda da geçerli olması gerektiği düşüncesinden hareketle, kırsal yerleşmelerde plan ve yerleşik alan bütünü kavramlarını, kırsal yerleşmeler bütününü ve bu kırsal yerleşmeler arasındaki bütünleyicilik ilişkilerini kavrayabilecek ve karara bağlayabilecek nitelikte yeniden kurgulamak gereklidir.

Bu çalışmada bulunan üçüncü ve son önemli sonuç, 6360 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunuyla birlikte büyükşehir belediyelerinin ulusal düzeydeki kırsal kalkınma çabalarının birincil önemde aktörü haline gelmiş olmalarıdır. Kentsel yerleşme planları ve genellikle kentsel büyüme sorunları konularında geniş deneyimleri olan büyükşehir belediyeleri açısından, kırsal kalkınmanın aktörü olmak sorumluluğu son derece yeni ve bir o kadar önemli bir gelişmedir. Bu yasayla birlikte büyükşehir belediyeleri, ulusal gıda güvenliğinden, tarımsal üretimin sürdürülebilirliğine, ekolojik alanların yönetiminden, kırsal ekonominin yönetimine kadar çok geniş bir yelpazede yeni sorumluluklar almaktadır. Bu yeni sorumluluklar, planlama açısından farklı ve karmaşık perspektiflerin de büyükşehir belediyelerinin planlama kabiliyetleri içinde yer almasını gerektirmektedir.

Ulusal kırsal kalkınma çabalarının birincil derecede önemli aktörü haline gelen büyükşehir belediyeleri aynı zamanda ulusal bölgesel kalkınma çabaları açısından da önemli ve öncelikli roller üstlenmek zorunda kalacaktır. Öte yandan büyükşehir belediyelerinin paydaş deseni de bu süreçte hem genişlemekte hem de karmaşıklaşmaktadır. Dolayısıyla büyükşehir belediye sınırlarının il sınırlarına kadar genişlemesi, hem büyükşehir belediyelerini birer bölgesel kalkınma aktörü haline getirmekte, hem de kendi yönetsel ve kurumsal yapılarını buna uygun biçimde yeniden düzenleme sorumluluğu ortaya çıkarmaktadır. Bu açıdan 6360 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu sadece yönetimsel ve planlama açısından yetki alanlarının genişlemesini değil, organizasyonel ve kurumsal yeniden yapılanmayı da gerekli kılan bir mahiyettedir.

EKLER

Ek 1: Avşarobası Belde Belediye Başkanı İle Yapılan Görüşme

Belediyesi:	AVŞAROVASI
Başkanı:	HÜDAYİ SARAÇ
Başkanlık Dönemi:	2009-2014
Yerleşimin Nüfusu:	1032
Geçim Kaynağı:	HAYVANCILIK
İmar Planı Yılı:	
Nazım /Uygulama /Adedi	
Revizyon İmar Planı Tarihi:	
Revizyon İ. P. Yapılış Nedeni::	
Plan Yapılırken Karşılaşılan Sorunlar:	
Bu Dönemde Verilen Ruhsat Adedi:	YOK
Kaçak Yapı Adedi:	
Belediyenin Kapatılıp Mahalle Olması, İlçenin BŞB ye Bağlanmasını Nasıl Yorumluyorsunuz.	
Beldelerin Mahalleye dönmesini uygun bulmuyorum. Uzaktan buraların sorunlarını ve ihtiyaçlarını yeterli ölçüde çözemezler onun için onaylamıyoruz	
Beldenin 6360 Sayılı Yasa Kapsamında BŞB den Beklentileri Nelerdir.	
Beklenti olarak hizmet kalitesinin artması ancak durum şimdiden kötü bütün yetkiler donduruldu eski halini arıyoruz	
3194 Sayılı İmar Kanunu ve Yönetmelikler (İmara İlişkin) bu yerleşmedeki sorunları	
Çözmede ne kadar yeterli? Siz Ne Önerirsiniz?	
Çözüm olarak yetersiz çünkü beldeleri göz önünde bulundurarak yapılmış bir kanun değil	

Ek 2: Karaözü Belde Belediye Başkanı İle Yapılan Görüşme

Belediyesi:	KARAÖZÜ
Başkanı:	ŞENER TATAR
Başkanlık Dönemi:	2009-2014
Yerleşimin Nüfusu:	993
Geçim Kaynağı:	HAYVANCILIK -TARIM
İmar Planı Yılı:	
Nazım /Uygulama /Adedi	
Revizyon İmar Planı Tarihi:	
Revizyon İ. P. Yapılış Nedeni::	
Plan Yapılırken Karşılaşılan Sorunlar:	
Bu Dönemde Verilen Ruhsat Adedi:	YOK
Kaçak Yapı Adedi:	
Belediyenin Kapatılıp Mahalle Olması, İlçenin BŞB ye Bağlanmasını Nasıl Yorumluyorsunuz.	
Halk BŞB ' sine bağlanmayı onaylamıyor	
Beldenin 6360 Sayılı Yasa Kapsamında BŞB den Beklentileri Nelerdir.	
Beklenti çok büyük. Beklentilerinde karşılanamayacağını düşünüyorum.	
3194 Sayılı İmar Kanunu ve Yönetmelikler (İmara İlişkin) bu yerleşmedeki sorunları	
Çözmede ne kadar yeterli? Siz Ne Önerirsiniz?	
Sorun çözme konusunda beldelerden ziyade büyükşehir odaklı olmuş bence	
kanun değil Benim Önerim köyler ve beldelere kolaylık olmasıdır.	

Ek 3: Yenisüksün Belde Belediye Başkanı İle Yapılan Görüşme

Belediyesi:	YENİ SÜKSÜN
Başkanı:	MUSTAFA NAVRUS
Başkanlık Dönemi:	2009-2014
Yerleşimin Nüfusu:	1491
Geçim Kaynağı:	HAYVANCILIK- TARIM
İmar Planı Yılı:	
Nazım /Uygulama /Adedi	
Revizyon İmar Planı Tarihi:	
Revizyon İ. P. Yapılış Nedeni::	
Plan Yapılırken Karşılaşılan Sorunlar:	
Bu Dönemde Verilen Ruhsat Adedi:	YOK
Kaçak Yapı Adedi:	
Belediyenin Kapatılıp Mahalle Olması, İlçenin BŞB ye Bağlanmasını Nasıl Yorumluyorsunuz.	
Büyükşehrin yeterli koordinasyon yapmaması ve beldelerin unutulması	
durumu söz konusu olduğu için onaylamıyorum	
Beldenin 6360 Sayılı Yasa Kapsamında BŞB den Beklentileri Nelerdir.	
Beklentilerimiz ben ve halkın olarak hizmet kalitesinin artması ancak	
bu çok zor görünüyor	
3194 Sayılı İmar Kanunu ve Yönetmelikler (İmara İlişkin) bu yerleşmedeki sorunları	
Çözmede ne kadar yeterli? Siz Ne Önerirsiniz?	
Belediye Başkanı Olarak sorunları çözmede yetersiz buluyorum	
İmar kanuna uygun bir alt yapı bulunmadığı için ciddi maliyetler çıkıyor	
buda halkı zorluyor	

Ek 4: Gazi Belde Belediye Başkanı İle Yapılan Görüşme

Belediyesi:	GAZİ BELEDİYESİ
Başkanı:	ALİ GALİP ÖZSÜMBÜL
Başkanlık Dönemi:	2009-2014
Yerleşimin Nüfusu:	2540
Geçim Kaynağı:	HAYVANCILIK- TARIM
İmar Planı Yılı:	
Nazım /Uygulama /Adedi	
Revizyon İmar Planı Tarihi:	
Revizyon İ. P. Yapılış Nedeni::	
Plan Yapılırken Karşılaşılan Sorunlar:	
Bu Dönemde Verilen Ruhsat Adedi:	YOK
Kaçak Yapı Adedi:	
Belediyenin Kapatılıp Mahalle Olması, İlçenin BŞB ye Bağlanmasını Nasıl Yorumluyorsunuz.	
Büyükşehir demek hizmet kalitesinin artması demek ancak	
Büyükşehir sorunlarını bitirip bize sıra gelmesi zaman alacaktır.	
Beldenin 6360 Sayılı Yasa Kapsamında BŞB den Beklentileri Nelerdir.	
Beklentilerimiz hizmet kalitesinin artması yalnız harç ve tarifeleri	
beldenin durumuna göre olmalıdır.	
3194 Sayılı İmar Kanunu ve Yönetmelikler (İmara İlişkin) bu yerleşmedeki sorunları	
Çözmede ne kadar yeterli? Siz Ne Önerirsiniz?	
Belediye Başkanı Olarak benim görüşüm eski sistem bize daha uygun	
Çözüm ve kolaylık yerine zorlaştırılıyor	

Ek 5: Dadaloğlu Belde Belediye Başkanı İle Yapılan Görüşme

Belediyesi:	DADAOĞLU BELEDİYESİ
Başkanı:	HÜSEYİN EKER
Başkanlık Dönemi:	2009-2014
Yerleşimin Nüfusu:	1340
Geçim Kaynağı:	HAYVANCILIK- TARIM
İmar Planı Yılı:	
Nazım /Uygulama /Adedi	
Revizyon İmar Planı Tarihi:	
Revizyon İ. P. Yapılış Nedeni::	
Plan Yapılırken Karşılaşılan Sorunlar:	
Bu Dönemde Verilen Ruhsat Adedi:	YOK
Kaçak Yapı Adedi:	
Belediyenin Kapatılıp Mahalle Olması, İlçenin BŞB ye Bağlanmasını Nasıl Yorumluyorsunuz.	
Öncelikle şunu söyleyeyim belediye başkanlarına verilen sözler tutulmadı böyle olunca beldelere hizmet geleceğini sanmıyorum	
Beldenin 6360 Sayılı Yasa Kapsamında BŞB den Beklentileri Nelerdir.	
Vatandaşın çok beklentimiz var hizmet olarak ancak çöp almaktan başka hizmet gelmiyor bu nedenle ümidim yok	
3194 Sayılı İmar Kanunu ve Yönetmelikler (İmara İlişkin) bu yerleşmedeki sorunları	
Çözmede ne kadar yeterli? Siz Ne Önerirsiniz?	
Tabi ki de çıkan kanun yapılan yenilikler iyidir ancak bu yenilikleri ilçe ve beldelerin kaldırıp kaldıramayacağı tartışılır bunlar göz önünde bulundurulmalıdır	

Ek 6: Kayapınar Belde Belediye Başkanı İle Yapılan Görüşme

Belediyesi:	KAYA PINAR BELEDİYESİ
Başkanı:	H. İBRAHİM CANLI
Başkanlık Dönemi:	2009-2014
Yerleşimin Nüfusu:	1422
Geçim Kaynağı:	HAYVANCILIK- TARIM
İmar Planı Yılı:	
Nazım /Uygulama /Adedi	
Revizyon İmar Planı Tarihi:	
Revizyon İ. P. Yapılış Nedeni::	
Plan Yapılırken Karşılaşılan Sorunlar:	
Bu Dönemde Verilen Ruhsat Adedi:	YOK
Kaçak Yapı Adedi:	
Belediyenin Kapatılıp Mahalle Olması, İlçenin BŞB ye Bağlanmasını Nasıl Yorumluyorsunuz.	
Belediye başkanı olarak onaylamıyorum Bağlanması ile önce	
Belediye başkanlarına verilen sözler tutulmalı	
Beldenin 6360 Sayılı Yasa Kapsamında BŞB den Beklentileri Nelerdir.	
Beklentilerimizin hizmet kalitesini artması ancak görünen şu ki belediye eski halinden kötü olacaktır.	
3194 Sayılı İmar Kanunu ve Yönetmelikler (İmara İlişkin) bu yerleşmedeki sorunları	
Çözmede ne kadar yeterli? Siz Ne Önerirsiniz?	
Sorunları çözmek sayılmaz ancak imar kanunun özellikle beldelerde yolu terk etmekte yeterli olmalı ve kolaylık sağlanmalıdır.	

Ek 7: Şıhlı Belde Belediye Başkanı İle Yapılan Görüşme

Belediyesi:	ŞIHLI BELEDİYESİ
Başkanı:	H. AHMET ÇOŞKUN
Başkanlık Dönemi:	2009-2014
Yerleşimin Nüfusu:	7000
Geçim Kaynağı:	HAYVANCILIK- TARIM
İmar Planı Yılı:	1974 YILINDA
Nazım /Uygulama /Adedi	
Revizyon İmar Planı Tarihi:	
Revizyon İ. P. Yapılış Nedeni::	
Plan Yapılırken Karşılaşılan Sorunlar:	
Bu Dönemde Verilen Ruhsat Adedi:	YOK
Kaçak Yapı Adedi:	
Belediyenin Kapatılıp Mahalle Olması, İlçenin BŞB ye Bağlanmasını Nasıl Yorumluyorsunuz.	
İle 50 km olan belediyenin kapanması çok yanlış ve sıkıntılı oldu halkın tepkisi yüksek bence doğru bir karar değil	
Beldenin 6360 Sayılı Yasa Kapsamında BŞB den Beklentileri Nelerdir.	
Tüm vergilerin büyük şehre göre düşük olması lazım ve eksik kalan hizmetlerin en hızlı şekilde çözülmesi	
3194 Sayılı İmar Kanunu ve Yönetmelikler (İmara İlişkin) bu yerleşmedeki sorunları	
Çözmede ne kadar yeterli? Siz Ne Önerirsiniz?	
Çözmede yeterli değil Ancak beldelerde harçların ve ruhsat işlemlerinin	
kolaylaştırması gerekmektedir yoksa halktan büyük tepki toplar	

Ek 8: Yeşilhisar Belediye Başkanı İle Yapılan Görüşme

Belediyesi:	YEŞİLHİSAR BELEDİYESİ
Başkanı:	İHSAN ÜNAL
Başkanlık Dönemi:	2009-2014
Yerleşimin Nüfusu:	25243
Geçim Kaynağı:	HAYVANCILIK- TARIM
İmar Planı Yılı:	1974 YILINDA
Nazım /Uygulama /Adedi	
Revizyon İmar Planı Tarihi:	
Revizyon İ. P. Yapılış Nedeni::	
Plan Yapılırken Karşılaşılan Sorunlar:	
Bu Dönemde Verilen Ruhsat Adedi:	YOK
Kaçak Yapı Adedi:	10
Belediyenin Kapatılıp Mahalle Olması, İlçenin BŞB ye Bağlanmasını Nasıl Yorumluyorsunuz.	
Türkiye hantal yapılanmadan kurtulmak amacı ile bağlanmış olup dezavantajları bulunmaktadır.	
Beldenin 6360 Sayılı Yasa Kapsamında BŞB den Beklentileri Nelerdir.	
Tüm ilçelerimizin en büyük beklentileri Büyük şehrin tüm imkanlarından	
yararlanmaktır	
3194 Sayılı İmar Kanunu ve Yönetmelikler (İmara İlişkin) bu yerleşmedeki sorunları	
Çözmede ne kadar yeterli? Siz Ne Önerirsiniz?	
Modern çağa uygun olacağını düşünüyorum çözüm olarak da yeterli olacağını	
düşünmekteyim	

Ek 9: Felahiye Belediye Başkanı İle Yapılan Görüşme

Belediyesi:	FELAHİYE BELEDİYESİ
Başkanı:	GÜLSER KISIR
Başkanlık Dönemi:	2009-2014
Yerleşimin Nüfusu:	2000
Geçim Kaynağı:	HAYVANCILIK- TARIM
İmar Planı Yılı:	
Nazım /Uygulama /Adedi	
Revizyon İmar Planı Tarihi:	
Revizyon İ. P. Yapılış Nedeni::	
Plan Yapılırken Karşılaşılan Sorunlar:	
Bu Dönemde Verilen Ruhsat Adedi:	YOK
Kaçak Yapı Adedi:	
Belediyenin Kapatılıp Mahalle Olması, İlçenin BŞB ye Bağlanmasını Nasıl Yorumluyorsunuz.	
Belediye başkanı olarak BŞB ye Bağlanmasını onaylamıyorum Belediyenin Bağlanması ve kapatılması halkı her konuda mağdur etmiştir	
Beldenin 6360 Sayılı Yasa Kapsamında BŞB den Beklentileri Nelerdir.	
Beklenti çok ancak Büyük şehirden bize sıra gelmeyeceğini düşünüyorum.	
3194 Sayılı İmar Kanunu ve Yönetmelikler (İmara İlişkin) bu yerleşmedeki sorunları	
Çözmede ne kadar yeterli? Siz Ne Önerirsiniz?	
Yerinde yönetim kaldırmış yerleşim yerlerinde sorunları çözmemiştir Bu konuda eski sistem daha verimliydi şimdiki sistem işi zorlaştırıyor.	

Ek 10: Büyüktoroman Belde Belediye Başkanı İle Yapılan Görüşme

Belediyesi:	BÜYÜKTORAMAN BELEDİYESİ
Başkanı:	ALİ TEMİRCİ
Başkanlık Dönemi:	2009-2014
Yerleşimin Nüfusu:	1669
Geçim Kaynağı:	HAYVANCILIK- TARIM
İmar Planı Yılı:	
Nazım /Uygulama /Adedi	
Revizyon İmar Planı Tarihi:	
Revizyon İ. P. Yapılış Nedeni::	
Plan Yapılırken Karşılaşılan Sorunlar:	
Bu Dönemde Verilen Ruhsat Adedi:	YOK
Kaçak Yapı Adedi:	
Belediyenin Kapatılıp Mahalle Olması, İlçenin BŞB ye Bağlanmasını Nasıl Yorumluyorsunuz.	
Beldeler ve köyler mahalleye dönüşümüyle önceden almış oldukları hizmetlerden mahrum kalmışlardır.	
Beldenin 6360 Sayılı Yasa Kapsamında BŞB den Beklentileri Nelerdir.	
Kırsal alanlarda yaşayanların sorunları için temsil noktaları olmalıdır yoksa sorunlar anlatılamaz	
3194 Sayılı İmar Kanunu ve Yönetmelikler (İmara İlişkin) bu yerleşmedeki sorunları	
Çözmede ne kadar yeterli? Siz Ne Önerirsiniz?	
çözüm olarak yeterlidir ancak ekonomik acıdan uygun değildir. Ekonomisi sınırlı mahallelerde biraz daha kolaylı sağlana bilir	

Ek 11: Sindelhöyük Belde Belediye Başkanı İle Yapılan Görüşme

Belediyesi:	SİNDELİHÖYÜK BELEDİYESİ
Başkanı:	HAMDULLAH DERİNGÖL
Başkanlık Dönemi:	2009-2014
Yerleşimin Nüfusu:	6000
Geçim Kaynağı:	HAYVANCILIK- TARIM
İmar Planı Yılı:	
Nazım /Uygulama /Adedi	
Revizyon İmar Planı Tarihi:	
Revizyon İ. P. Yapılış Nedeni::	
Plan Yapılırken Karşılaşılan Sorunlar:	
Bu Dönemde Verilen Ruhsat Adedi:	YOK
Kaçak Yapı Adedi:	
Belediyenin Kapatılıp Mahalle Olması, İlçenin BŞB ye Bağlanmasını Nasıl Yorumluyorsunuz.	
Belediye başkanı olarak bağlanmasını ben ve halk onaylamıyoruz. Hizmet gelmiyor eski halinden kötü oldu	
Beldenin 6360 Sayılı Yasa Kapsamında BŞB den Beklentileri Nelerdir.	
Hizmet kalitesinin artması tabi ki de Ancak hizmetin artması yerine tam tersi geriledi artacağını da sanmıyorum	
3194 Sayılı İmar Kanunu ve Yönetmelikler (İmara İlişkin) bu yerleşmedeki sorunları	
Çözmede ne kadar yeterli? Siz Ne Önerirsiniz?	
Sorunları çözmek yerine tam tersi sorun çoğaldı Başkan olarak İmar kanunun kademe kademe olmalıydı beldelerde uygulaması mümkün değil.	

Ek 12: Elbaşı Belde Belediye Başkanı İle Yapılan Görüşme

Belediyesi:	ELBAŞI BELEDİYESİ
Başkanı:	CELAL KAYIR
Başkanlık Dönemi:	2009-2014
Yerleşimin Nüfusu:	1134
Geçim Kaynağı:	HAYVANCILIK- TARIM
İmar Planı Yılı:	
Nazım /Uygulama /Adedi	
Revizyon İmar Planı Tarihi:	
Revizyon İ. P. Yapılış Nedeni::	
Plan Yapılırken Karşılaşılan Sorunlar:	
Bu Dönemde Verilen Ruhsat Adedi:	YOK
Kaçak Yapı Adedi:	
Belediyenin Kapatılıp Mahalle Olması, İlçenin BŞB ye Bağlanmasını Nasıl Yorumluyorsunuz.	
Belediye Başkanı olarak onaylamıyorum çünkü yapılan planlama kararlarını yönlü davranılıyor hizmet eski halini aratıyor	
Beldenin 6360 Sayılı Yasa Kapsamında BŞB den Beklentileri Nelerdir.	
Beklentimiz yaşam kalitesinin artması ancak gerçek şu ki eski belediye halinden kötüye gidiyor hizmet gelmiyor	
3194 Sayılı İmar Kanunu ve Yönetmelikler (İmara İlişkin) bu yerleşmedeki sorunları	
Çözmede ne kadar yeterli? Siz Ne Önerirsiniz?	
Çözümde yeterli bulmuyorum özellikle belde belediye olan yerler ayak uydurması çok zor imarla ilgili çalışmalar kısım kısım olmalıydı	

Ek 13: Çiftlik Belde Belediye Başkanı İle Yapılan Görüşme

Belediyesi:	ÇİFTLİK BELEDİYESİ
Başkanı:	ALİ TAŞKIN
Başkanlık Dönemi:	2009-2014
Yerleşimin Nüfusu:	2603
Geçim Kaynağı:	HAYVANCILIK- TARIM
İmar Planı Yılı:	
Nazım /Uygulama /Adedi	
Revizyon İmar Planı Tarihi:	
Revizyon İ. P. Yapılış Nedeni::	
Plan Yapılırken Karşılaşılan Sorunlar:	
Bu Dönemde Verilen Ruhsat Adedi:	YOK
Kaçak Yapı Adedi:	
Belediyenin Kapatılıp Mahalle Olması, İlçenin BŞB ye Bağlanmasını Nasıl Yorumluyorsunuz.	
Öncelikle şunu söyleyeyim başkanlara verilen sözler tutulmadı ben ve halk onaylamıyor bağlanmayla beraber hizmet bitti	
Beldenin 6360 Sayılı Yasa Kapsamında BŞB den Beklentileri Nelerdir.	
Beklentimiz tabi ki hizmet kalitesinin artması ama durum şu ki bizlere sıra gelip de hizmetin geleceğini sanmıyorum	
3194 Sayılı İmar Kanunu ve Yönetmelikler (İmara İlişkin) bu yerleşmedeki sorunları	
Çözmede ne kadar yeterli? Siz Ne Önerirsiniz?	
Beldeler için çözüm yetersizdir Beldelerin önünü açacak sorunları çözecek yönelikte olması lazımdı bu şekilde sorunları artırıyor	

Ek 14: Derebağ Belde Belediye Başkanı İle Yapılan Görüşme

Belediyesi:	DEREBAĞ BELEDİYESİ
Başkanı:	FATİH HURMA
Başkanlık Dönemi:	2009-2014
Yerleşimin Nüfusu:	1850
Geçim Kaynağı:	HAYVANCILIK- TARIM
İmar Planı Yılı:	1991
Nazım /Uygulama /Adedi	
Revizyon İmar Planı Tarihi:	
Revizyon İ. P. Yapılış Nedeni::	
Plan Yapılırken Karşılaşılan Sorunlar:	
Bu Dönemde Verilen Ruhsat Adedi:	2
Kaçak Yapı Adedi:	YOK
Belediyenin Kapatılıp Mahalle Olması, İlçenin BŞB ye Bağlanmasını Nasıl Yorumluyorsunuz.	
Bölgenin coğrafi yapıları ekonomik kalkınmışlığı göz önünde bulunmadan	
siyasi verilmiş bir karardır ciddi sıkıntı doğuracaktır.	
Beldenin 6360 Sayılı Yasa Kapsamında BŞB den Beklentileri Nelerdir.	
İkamet yerinde yaşam yerinde geçim kaynaklarının oluşturulması hayvancılığa destek alınması	
3194 Sayılı İmar Kanunu ve Yönetmelikler (İmara İlişkin) bu yerleşmedeki sorunları	
Çözmede ne kadar yeterli? Siz Ne Önerirsiniz?	
Bu kanunla ilgili göz önünde bulundurulması gereken beldede yaşayan insanların ekonomik durumları göz önünde bulundurulmasıdır.	

Ek 15: Zile Belde Belediye Başkanı İle Yapılan Görüşme

Belediyesi:	ZİLE BELEDİYESİ
Başkanı:	CUMA KARADEMİR
Başkanlık Dönemi:	2004-2009-2014
Yerleşimin Nüfusu:	430
Geçim Kaynağı:	HAYVANCILIK- TARIM
İmar Planı Yılı:	
Nazım /Uygulama /Adedi	
Revizyon İmar Planı Tarihi:	
Revizyon İ. P. Yapılış Nedeni::	
Plan Yapılırken Karşılaşılan Sorunlar:	
Bu Dönemde Verilen Ruhsat Adedi:	
Kaçak Yapı Adedi:	YOK
Belediyenin Kapatılıp Mahalle Olması, İlçenin BŞB ye Bağlanmasını Nasıl Yorumluyorsunuz.	
Hizmet durumu gerilemiş bulunmakta olup belde tamamen unutulmuştur	
Büyük şehre bağlanmasına karşıyız	
Beldenin 6360 Sayılı Yasa Kapsamında BŞB den Beklentileri Nelerdir.	
Öncelikle belediye başkanlarına verilen sözler tutulmamış olup Belediye olarak hazmet kalitesinin artmasını bekliyoruz	
3194 Sayılı İmar Kanunu ve Yönetmelikler (İmara İlişkin) bu yerleşmedeki sorunları	
Çözmede ne kadar yeterli? Siz Ne Önerirsiniz?	
Orta derece yeterli olup beklentileri karşılamamaktadır benim önerim bulunan yerlere göre kanunlar uygulanmalıdır	

Ek 16: Büyüktuzhisar Belde Belediye Başkanı İle Yapılan Görüşme

Belediyesi:	BÜYÜK TUZHİSAR BELEDİYESİ
Başkanı:	MEHMET İMİR
Başkanlık Dönemi:	2009-2014
Yerleşimin Nüfusu:	1500
Geçim Kaynağı:	HAYVANCILIK- TARIM
İmar Planı Yılı:	
Nazım /Uygulama /Adedi	
Revizyon İmar Planı Tarihi:	
Revizyon İ. P. Yapılış Nedeni::	
Plan Yapılırken Karşılaşılan Sorunlar:	
Bu Dönemde Verilen Ruhsat Adedi:	
Kaçak Yapı Adedi:	YOK
Belediyenin Kapatılıp Mahalle Olması, İlçenin BŞB ye Bağlanmasını Nasıl Yorumluyorsunuz.	
Eski halinden daha kötü olması yapılan değişiklik olarak sadece çöp alınması	
Beldenin 6360 Sayılı Yasa Kapsamında BŞB den Beklentileri Nelerdir.	
Ulaşım ekonomik olarak daha iyi olması ancak gidiş tam tersine hiçbir hizmet alamaz olduk	
3194 Sayılı İmar Kanunu ve Yönetmelikler (İmara İlişkin) bu yerleşmedeki sorunları	
Çözmede ne kadar yeterli? Siz Ne Önerirsiniz?	
Kanunlarla beraber imar sorunlarını çözmede yeterli olmuştur önerimiz	
bulunmamaktadır	

Ek 17: Güllüce Belde Belediye Başkanı İle Yapılan Görüşme

Belediyesi:	GÜLLÜCE BELEDİYESİ
Başkanı:	ERDAL KOÇ
Başkanlık Dönemi:	2009-2014
Yerleşimin Nüfusu:	2242
Geçim Kaynağı:	HAYVANCILIK- TARIM
İmar Planı Yılı:	
Nazım /Uygulama /Adedi	
Revizyon İmar Planı Tarihi:	
Revizyon İ. P. Yapılış Nedeni::	
Plan Yapılırken Karşılaşılan Sorunlar:	
Bu Dönemde Verilen Ruhsat Adedi:	
Kaçak Yapı Adedi:	YOK
Belediyenin Kapatılıp Mahalle Olması, İlçenin BŞB ye Bağlanmasını Nasıl Yorumluyorsunuz.	
Kesinlikle onaylamıyorum büyükşehrin her şeyi kontrol etme isteği halkı çok zor durumda bırakmaktadır	
Beldenin 6360 Sayılı Yasa Kapsamında BŞB den Beklentileri Nelerdir.	
Beklentimiz yaşam kalitesinin artması Beldenin eksiklerinin giderilmesi ancak	
görünen şu ki bu hizmetler çok zor gelmesi	
3194 Sayılı İmar Kanunu ve Yönetmelikler (İmara İlişkin) bu yerleşmedeki sorunları	
Çözmede ne kadar yeterli? Siz Ne Önerirsiniz?	
Sorunları çözmekte yeterli bulmuyorum Beldenin ihtiyaçlarını karşılamayacak	
çözümler üretmektedir. Sorunların önünü açacak kanunlar içermemektedir.	

KAYNAKÇA

1. Keleş, R. Hızlı Şehirleşmenin Yarattığı Ekonomik ve Sosyal Sorunlar. İstanbul : Sisav, 1986.
2. Hovardaoğlu, O. Türkey'sDemographicChallengesforUrbanization: A Quantitative Analysis. İstanbul : İnternatiolanJournal of AcademicResearch, 2014. pp. 165-173. Vol. 6.
3. Hovardaoğlu, O. Yeni Rekabetçilik: Kentsel Yapabilirlikler ve Kentsel Olanaklar, (New Competetiveness: Urban Capabilitiesand Urban Amenities). İstanbul : 13th Regional Science / Regional Planning Congress on Restructuring Agenda for Regional Development, 2010.
4. TUİK. Nüfus Sayımları. 1965,2000,2010.
5. TUİK. Nüfus Sayımları. 1985,1990,2000,2010.
6. Gürtan, K. Demografik Analiz Metodları. İstanbul : İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi Yayınları, 1969. p. 269.
7. Ohlin, G. Nüfus Kontrolü ve Ekonomik Kalkınma. Ankara : Hacettepe University Publications , 1969.
8. TUİK. Nüfus Sayımları. 2000,2010.
9. Çalişir, Hovardaoğlu, S. Rehabilitating the renewed: an integrated approach to sustainable tourism in ruralareas – Beypazarı region, Ankara case. Mönchengladbacher Schriften zur wirtschaftswissenschaftlichen Praxis. Jahresband 2014-2015, 2014, pp. 61-66.
10. Chapin, Jr., F.S.,. Urban Land Use Planning, University of Illinois Press. Urbana : University of Illinois Press, 1972.
11. Mc Loughlin, L.B.,. Urban and Regional Planning. London : Faber and Faber, 1969.
12. Chadwick, G. A Systems View of Planning: Towards a Theory of the Urban and Regional Planning Process. Oxford : Pergamon Press, 1971.
13. Krueckeberg, D. A., Silvers, A.L. Urban Planning Analysis: Methods and Models, . New York : John Wiley & Sons Inc., 1974.
14. 6360 sayılı Kanun'a Göre Belediyelere Devredilen Personelin Durumu . GÜNGÖR, H. 790, Ankara : s.n., 2014, İller ve Belediyeler Dergisi, pp. 4-11.

15. 6360 Sayılı Yasa ve Kırsal Kalkınmanın Yeni Paydaşı Olarak Büyükşehir Belediyeleri Türkiye Belediyeler Birliği Yayınları, ISSN 1308-6707. Hovardaoğlu, O. s. l. : Türkiye Belediyeler Birliği Yayınları, **İller ve Belediyeler Dergisi,** pp. 26-33.
16. Onar, S.S. İdare Hukukunun Umumi Esasları. İstanbul : Marifet Basımevi, 1992. p. 612.
17. 1982 Anayasası.
18. 6360 Sayılı Kanun "On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun". 2012.
19. Küreselleşen Dünyada Yerel Yönetimlerin Yeri. Eryılmaz, B. 2, 1995, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, 4**, p. 57.
20. 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu. 2005.
21. Tortop, N.B., Aykaç, B., v.diğ. Mahalli İdareler. 2. Ankara : Nobel Yayın Dağıtım, 2008. p. 194.
22. Güler, B.A. Kentsel Yerleşmelerin Yönetim Mekanizması. Ankara : 2009. p. 239.
23. 5393 Sayılı Belediye Kanunu. 2005.
24. 442 Sayılı Köy Kanunu. 1924.
25. TUİK. Nüfus Sayımları. 1985,2000,2012.
26. Kayseri Büyükşehir Belediyesi Arşivi. 2016.
27. Develi Belediyesi Arşivi. 2016.
28. Yahyalı Belediyesi Arşivi. 2016.
29. Bünyan Belediyesi Arşivi. 2016.
30. Pınarbaşı Belediyesi Arşivi. 2016.
31. Tomarza Belediyesi Arşivi. 2016.
32. Sarız Belediyesi Arşivi. 2016.
33. Sarıoğlan Belediyesi Arşivi. 2016.
34. Özvatan Belediyesi Arşivi. 2016.
35. Akkışla Belediyesi Arşivi. 2016.
36. Felahiye Belediyesi Arşivi. 2016.
37. Tarihi Perspektifte ve Reform Sürecinde İl Özel İdareleri. PARLAK, B. Ankara : Nobel Yayın Dağıtım, 2005, Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar-I.

38. Güler, B.A. Türkiye'nin Yönetimi-Yapı. Ankara : İmge Kitabevi, 2010. p. 252.
39. Güler, B.A., 2012. [Cited: Aralık 10, 2012.] http://www.yayed.org.tr..
40. YAYED. [Cited: Ekim 11, 2012.] www.yayed.org.tr..
41. Türkiye'de Büyükşehir Sistemi ve 6360 Sayılı Yasa ile Büyükşehir Belediyelerinde Meydana Gelen Değişimler, Van Örneği. TURAN, M., İZCİ, F. 2013.
42. Mengi, A., Keleş, R. İmar Hukuku. Ankar : İmge Yayınevi, 2003. pp. 31-32.
43. Anakentlerin Dünü, Bugünü ve Yarını. KELEŞ, R. [ed.] Gazi Üniversitesi. Ankara : 2012. Kentsel ve Bölgesel Araştırma Sempozyumu-3.
44. DPT. 2006. [Cited: Haziran 5, 2008.] **http://ekutup.dpt.gov.tr/haber/2006/02/UKKS.pdf.**
45. Köroğlu, T. Yerel Yönetimlerin Mekânsal Organizasyonu. s.l. : Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı, 2011. p. 2.
46. TEPAV. **www.tepav.org.tr_upload_files_1321608885..**
47. Türkiye'de İmalat Sanayi'nin Mekânsal Organizasyonunun Tarihsel Değişim Sürecinde Bölge-Kentlerin Değişen Rolü. KÖROĞLU, T., KÖROĞLU, B.A. Ankara : 2004. 28. Dünya Şehircilik Kolokyumu.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı, Soyadı: Ali MERT
Uyruğu: Türkiye (TC)
Doğum Tarihi ve Yeri: 9 Eylül 1981, Şanlıurfa
Medeni Durumu: Evli
Tel: 05077628200
email: alimert_s_p@hotmail.com
Yazışma Adresi: Yahyalı Belediye başkanlığı 38500 Yahyalı/KAYSERİ

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Tarihi
Y. Lisans	AÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Taşınmaz Geliştirme Anabilim Dalı	(Devam)
Lisans	EÜ Mimarlık Fak. Şehir ve Bölge Planlama Bölümü	2007

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görev
2014 - Halen	Yahyalı Belediyesi	Başkan Yardımcısı
2015 - 2016	AB (Okula ve Hayata Hazırlama Projesi) Projesi	Proje Koordinatörü
2014 - Halen	Yahyalı İmar A.Ş.	Yön. Kur. Başkanı
2008 - 2014	Yahyalı Belediyesi / İmar ve Şehircilik Müdürlüğü	Şehir Plancısı
2008 - 2009	Erciyes Üniversitesi / Mimarlık Fakültesi	Konuk Öğretim Görevlisi
2006 - 2008	A-Beton Kayseri Şubesi (Mazaka)	Müdür
22.12.2008 26.01.2009	Halk Eğitim Merkezi / Emlak Danışmanlığı Kursu	Şehir Plancısı
2010 - 2015	Kayseri / Sivas / Yozgat / Niğde / Nevşehir	Kamulaştırma Bilirkişisi
2012 - 2014	TMMOB Şehir Plancılar Odası Kayseri Şubesi	Yönetim Kurulu Üyesi
2008 - 2010	TMMOB Şehir Plancılar Odası Kayseri Şubesi	Temsilci Yardımcılığı

YABANCI DİL

(İngilizce)

YAYINLAR

Mert, A, "Türkiye'de Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Eğitimi Veren Üniversiteler ve İş Olanakları", e-ŞEHİR, Sayı.1, Ocak, 2009